H388
1067 f 17

PUBLII

PAPINII STATII

SYLVARUM, LIB. V.
THEBAIDOS, LIB. XII.
ACHILLEIDOS, LIB. II.

TOMUS PRIMUS.

WARRINGTONIÆ:

VENEUNT APUD G. EYRES TYPOGRAPHUM; & J. JOHNSON,
IN COEMETERIO D. PAULI, LONDINI.

MDCCLXXVIII.

BRITISH MUSEUM

H388.6.1

PUBLII PAPINII STATII VITA

A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

PUBLIUS Statius Papinius inter poëtas heroicos relatus, haud ignobili genere ortus est. Quidam scribunt, majores ejus oriundos Epiro, diùque versatos Sellis, non sinè commendatione ingenii atque probitatis. Patrem Papinium habuit, qui ob insignem eruditionem, egregiásque virtutes civitate Neapoli donatus est, in quâ Statius poëta natalem suum habuit. Quæ res cùm locis multis indicatur, tum illis præcipuè carminibus quibus Claudiam uxorem hortatur, ut relictâ Urbe, Neapolim se recipiat, quò liberiùs atque faciliùs animo suo indulgere posset. Primam ætatem in studiis literarum & honestis disciplinis collocavit, diligentiâ Papinii patris institutus. Cúmque in poëticâ facultate multum profeciisset, brevi tempore adeptus est summam celebritatem nominis. Uxorem habuit nomine Claudiam, quæ ingenio magno fuit, miniméque vulgari doctrinâ, ut ipse Statius alicubi

refert. Quidam falsò existimarunt, eandem esse Pollam Argentariam, quæ uxor Annei Lucani fuit, ut dictum est à nobis commodiùs. Composuit multa & varia poëmata, de quibus breviter agendum est. Thebaïdem libris XII. quos consecravit Cæs. Domitiano. In hôc opere sequutus est magnâ ex parte poëtam Antimachum, qui pari argumento maximum atque operosissimum opus reliquit. Neque dubium est, poëtam Statium in eo absolvendo mirâ solertiâ usum, & incredibili studio per XII. annos. Fatetùrque liberé & ingenué, se magnopere adjutum à parente suo in pernoscendâ ac describendâ locorum historiâ: & à se editum atque publicatum judicio ac monitionibus Junii Maximi, qui per ea tempora excelluit magnâ eruditione & eloquentiâ. Deinde aggressus est scribere opus de Achille, in quo majore spiritu, ac longiori carmine parabat exequi gesta illius atque virtutes: sed per importunum obitum minimé potuit inchoatum opus perficere. Quidam existimârunt fuisse ab eo absolutum, ac majori ex parte amissum injuriâ temporum. Sylvarum libros quinque edidit, auspicatus à Cæsare Domitiano, qui studium poëticæ quantum potuit maximè simulavit. In his facilè probavit Statius, quantùm faveret bonis ingenijs, quantùmque amicorum studiis atque officiis concederet. Idem tamen refert, se diu, multúmque dubitâsse in his libellis emittendis, qui subito calore, & quâdam festinandi voluptate fluxerunt. De his Apollinaris Sidonius meminit, magnísque laudibus prose-

prosequitur, non modò in Epistolis, sed in suis etiam Hendecasyllabis,

Non quód Papinius tuus meúsque,
Inter Labdaicos sonat furores:
Aut cúm forté pedum minore rhythmo
Pingit gemmea prata sylvularum.

Inter cæteros amicos præcipuè coluit Attedium Meliorem, Pollium, Septimium, Stellam, Patavinum, & Marcellum Victorium: ad quem Fabius Quintilianus libros suos misit de oratoriâ institutione. Cæsar Domitianus tantum studii atque officiorum demonstravit erga poëtam Statium, ut eum quandoque susceperit magnifico atque apparatissimo convivio. De quo scriptum est carmen à Statio, adjectâ laudatione principis, quem indulgentissimum vocat. Idem Domitianus donavit eum insigni coronâ, & aliis muneribus atque dignitatibus honestavit. Filium amisit, cùm in tenerâ ætate esset: cujus acerbum interitum deflevit pater modestissimus longiori carmine: ut habetur eo sylvarum libro, quem Abascantio misit. Minimè dubium est, periisse Statium provectâ ætate, ut Grammatici nostri testantur. Neque inclinat animus, ut verum esse existimem, quod à quibusdam scribitur, fuisse illum stylo præacuto occisum à Cæsare Domitiano, cùm tam diligenter, támque officiosè multis ac variis Poëmatis blandiatur principi in extollendis atque assiduè celebrandis illius officiis.

EADEM

EADEM EX

LILIO GREGORIO GYRALDO.

POST Baſſum ſequebatur P. Papinius Statius, cujus de patria inter Grammaticos controverſia fuit, uſque ad Domitii tempora, Domitii, inquam, de re literaria bene meriti, qui ſi non ſibi & memoriæ tantum indulſiſſet, multa certe obtrectatores in ejus ſcriptis fruſtra, quæ reprehenderent, perquiſiſſent. Sed de Domitio alias, inquit Piſo, nunc de Statio, qui ab aliquibus Toloſanus, ab aliis ex Sellis, Epiri oppido, ab aliis Neapolitanus dicitur. Tunc ego, Poſtquam me provocas, & Picus attente & libenter hæc audire videtur, cauſam vobis exponam, cur Statio diverſa ſtatuatur Patria. Atque ut rem clarius percipiatis, Patris & Filii vitas vobis paucis recitabo, quas cum alii, tum Pomponius Lætus, & Literarum & antiquitatis, ut ſcitis, bene peritus, pridem Gaſpari Blondi filio conſcripſit, quibuſdam à me pro tempore additis. Sic agas, inquit Picus, & ſimul obticuit. Publius igitur, inquam ego, Papinius Statius pater, Græca & Latina lingua eruditus, ad noviſſimum uſque diem profeſſus eſt, ſummo honore apud Domitianum habitus, à quo etiam eſt auro donatus & corona, digno principe erga præceptorem munere. Primus genus ſuum, propter inopiam & egeſtatem oblite-

obliteratum, celebritate nominis celebre fecit, adeoque claruit, ut, quod Homero, ei contigerit; duæ enim urbes, Sellæ Epirotarum, & Neapolis Campanorum, de ejus natali ſolo certarunt. Singularis profecto contentio, ex qua intelligi facile poteſt, quanto in pretio tum literæ fuerunt. Qui vero Toloſanum exiſtimarunt, inter quos Danthes fuit, poëta Hetruſcorum vernaculus, decepti ſunt alterius Statii rhetoris patria, cujus meminit Euſebius. Ex Agellina uxore, quam unicam habuit, & ei ſuperſtes fuit, P. Papinium Statium genuit, cujus pueritiam ac juventutem literis fovit, copia, varietateque rerum referſit, & omne ejus ſtudium, quoad vixit, juvit, operaque caſtigavit. Annum agens ſexageſimum quintum, inexpergeſcibilis ſomni morbo, quem lethargum vocamus, periit, cujus mortem Epicedio filius proſecutus eſt. Multa & proſa & carmine ſcripſit, ſi filio credimus, ſed eorum nihil ad nos pervenit. Papinius vero filius, juvenis adhuc, Claudiam Claudii Apollinaris filiam, quæ Tibicini nupta fuerat, & ex eo filiam genuerat, amoris impatiens, duxit uxorem, cui tanta, ut ait Pomponius, modeſtia & caſtitas, amoriſque obſervantia mariti, XX. annis non fraudarit. Deceptum hoc loco crediderim Pomponium, & eum ſecutum Maturantium, nec enim à marito Claudia tandiu abfuit. Erroris, opinor, cauſam præſtitit, quod parum conſiderate Statii carmen ad Claudiam ipſam examinarunt. Filium cum ex Claudia uxore nullum haberet, infantem ſibi Statius adoptavit, quem præmatura extinctum morte carmine deflevit.

deflevit. Vergens vero ad ſenium Neapolim, communem ambobus patriam, Claudiam carmine revocavit; ambigitur, quis ſuperſtes fuerit. Albano certamine, Domitianus Cæſar eadem, qua patrem, qui præſens erat, filium corona, ac item agro Albano donavit, biſque auro inſignivit, ſplendidoque ac magnifico, cum ſenatoribus equitibuſque Romanis convivio ſuſcepit, id quod carmine poëta, quod Euchariſticon inſcripſit, teſtatus eſt. Quo fit, ut fabulæ potius, quam hiſtoriæ ſimile putem, quod ab aliquibus proditum eſt, Statium præacuto ſtilo à Domitiano confoſſum. Superſunt vero ad hæc uſque tempora hæc Statii opera, Thebais, ut ipſemet cecinit,

——— *Multa cruciata lima*

atque idcirco durior & inconcinnior alicubi quibuſdam videtur, quam Junii Maximi, viri eloquentiſſimi judicio monituque publicavit. Antimachum argumento tantum imitatus, nam phraſi ille tumidus & laxus, hic durus & arctior. Item Achilleïs imperfecta, in qua longe plus doctis quibuſdam, quam in Thebaide præſtare videtur. Non defuere etiam, qui Achilleïda ipſam perfectam fuiſſe exiſtimarint, ſed reliquum, quod deeſt, deperditum, ut etiam diutius Sylvæ fuerunt; alii, quod habemus, integrum eſſe, utrique magno, ut puto, acti errore, & manifeſtis pridem argumentis exploſi. Proditum eſt, cum Achilleïda eſſet deſcripturus, Criſpinum Vectii Bolani filium, clarum militia juvenem, ſibi propoſuiſſe. Utranque vero Imperatori

tori Domitiano dicavit. Extant & quinque Sylvarum libri, ex quibus & vehemens in eo poëmatis genere illius, & pene extemporale ingenium, & ſubitum calorem, ut ipſe ait, percipere poſſitis. De quibus quidem Papinii Sylvis ſic Apollinaris in hendecaſyllabo, ad Felicem:

At cum forte pedum minore rhythmo
Pingit gemmea prata Sylvularum.

Ex iiſdem, inquam, Sylvis & amicos & fortunam, & reliquam ipſius poëtæ vitam facile cognoſcetis. Scripſiſſe præterea tragœdiam à nonnullis exiſtimatur; idque Juvenalis innuere videtur, ut mox dicam. Non multum adeo Statium à ſuorum temporum Scriptoribus amatum ea ratione colligo, quod ab iis ejus nullam fere mentionem factam video, præterquam ab Juvenale, qui & illum perſtringere potius Satyrice videtur, quam laudare, ita enim canit in ſeptima:

Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promiſitque diem, tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur, ſed cum fregit ſubſellia verſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agaven.

Nec illud in præſentia vobis reticuerim, quod eſt ab Aligero Danthe, ſuo carmine proditum, Statium videlicet Papinium religioni Chriſtianæ addictum fuiſſe, Chriſtianiſque tum laborantibus, ob metum occulte, pro virili

opem tuliſſe, ne ſcilicet ſuppliciis cruciatibuſque, quibus tum paſſim afficiebantur, agitaretur ipſe. In hanc autem pietatem & religionem inclinaſſe idem poëta innuit, ob eos Virgilii verſus ex Sibylla,

Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna,

& reliqua. Sed an Danthes deceptus ſit, ut in ejuſdem etiam patria, non vobis facile dixerim, nam & recentiores alios nonnullos ſcriptores in eodem fuiſſe errore invenio. Legitur & epitaphium Statii á Pomponio, ut fertur, conditum, quod referre haud pretium operæ videtur.

GERARDUS JOANNES VOSSIUS,

De Poëtis Latinis cap. III. pag. 45.

STATIUS Papinius Poëta, qui ſub Domitiano vixit, perperam confunditur cum Statio Poëtâ, cognomine Surculo, qui claruit ſub Nerone. De Rhetore ſunt illa Hieronymi in Chronico Euſebiano: Olymp. CCIX. an. 1. (eſt is Neronis ſecundus) *Statius Surculus Toloſenſis in Galliis celeberrimè Rhetoricam docet.* Ejus nomen verum ex Suetonii libello de Claris Rhetoribus ſupereſt, ubi non Surculus vocatur, ſed Urſulus, utì & in Chronico MSo ad S. Victoris. *Urſi* enim & *Urſuli* familiæ ſunt nomina, ut ex vett. inſcriptionibus conſtat. At Papinius Poëta nec *Urſuli*, vel

vel *Surculi*, cognomen habuit, nec Toloſenſis fuit, ſed Neapolitanus. Reliquit V. Sylvarum libros, XII. Thebaidos, V. Achilleïdos. In Thebaïda & Achilleïda commentatus Placidus Lactantius; quem neceſſe eſt poſt annum vixiſſe quadringenteſimum cùm Sedulium citet, Theodoſiani ævi ſcriptorem: imò & poſt quingenteſimum fuerit, cùm Boëthii meminerit. Et verò commentarius ejus cento ex Servii, Hygeni Mythologicis, & Aſtronomico Arateo, & quibuſdam aliis, quos ad verbum exſcribit. Eſt idem, qui Argumenta reliquit Ovidianæ Metamorphoſeos. Etſi non ignorem à quibuſdam *Lutatium* dici. Prius nomen agnoſcit & Boccacius lib. 1. de Genealogiâ Deorum, pag. 8. *Lactantius, inſignis homo, doctúſque, ſuper Statium ſcribens.* Nec diſplicet quòd ſuſpicantur eaſdem videri gloſſas, quæ Placidi dicuntur. Mirum verò Martialem, cùm adeò celebret Stellam Poëtam, non meminiſſe Statii, tanti amici Stellæ, ut ei miſerit primum Sylvarum. Nempe ab invidiâ id profectum videtur. Non ferebat Martialis Papinium tantopere in gratiâ eſſe apud Domitianum, ídque ob extemporalem in carmine felicitatem, quâ Martialis longè vincebatur. Parum amicum Papinio fuiſſe Martialem ex eo colligitur, quód nunquam æqualis ſui meminerit.

P. PAPINII STATII

SYLVARUM

LIBRI QUINQUE.

P. PAPINII STATII

SYLVARUM

LIBER PRIMUS.

STATIUS STELLÆ SUO SALUTEM.

DIU multumque dubitavi, Stella juvenis optime, & in ſtudiis noſtris eminentiſſime, qua parte voluiſti, an hos libellos, qui mihi ſubito calore & quadam feſtinandi voluptate fluxerunt, cum ſinguli de ſinu meo prodiiſſent, congregatos ipſe dimitterem. Quid enim oportet hujus quoque authoritate editionis onerari, quod adhuc pro Thebaide mea (quamvis me reliquerit) timeo? Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoſcimus. Nec quiſquam eſt illuſtrium Poëtarum, qui non aliquid operibus ſuis ſtilo remiſſiore præluſerit. Quid? quod hæc ſerum erat continere, cum illa vos certe (quo-

rum honori data ſunt) haberetis. Sed apud cæteros neceſſe eſt multum illis pereat ex venia, cum amiſerint, quam ſolam habuerunt, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum: quædam & ſingulis diebus effuſa. Quamvis metuo ne verum iſtuc, verſus quoque ipſi de ſe probent. Primus libellus Sacroſanctum habet teſtem. Sumendum enim erat à Jove principium. Cæterum hos verſus, quos in Equum Maximum feci, indulgentiſſimo Imperatori poſtero die, quam dedicaverat opus, tradere juſſus ſum. Potuiſti illud (dicet aliquis) & ante vidiſſe. Reſpondebis illi tu, Stella cariſſime, qui Epithalamion tuum, quod mihi injunxeras, ſcis biduo ſcriptum. Audacter mehercule, ſed tamen CCLXXVII hexametros habet. Et fortaſſe tu pro collega mentieris? Manlius certe Vopiſcus vir eruditiſſimus, & qui præcipue vindicat à ſitu literas jam pæne fugientes, ſolet ultro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam ſuam deſcriptam à nobis uno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus. De quo nihil dico, ne videar defuncti teſtis occaſione mentiri. Nam Claudii Hetruſci teſtimonium eſt, qui balneolum à me ſuum intra moram cœnæ recepit. In fine ſunt Calendæ Decembres, quibus utique creditur. Noctem enim illam feliciſſimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.

I. EQUUS

I.

EQUUS
MAX. DOMITIANI.

QUÆ ſuper-impoſito moles geminata Coloſſo
Stat Latium complexa forum? Cœlone peractum
Fluxit opus? Siculis an conformata caminis
Effigies, laſſum Steropem Brontemque reliquit?
An te Palladiæ talem, Germanice, nobis
Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age, fama prior notum per ſæcula nomen
Dardanii miretur equi, cui vertice ſacro
Dindymon, & cæſis decrevit frondibus Ida;
Hunc neque diſciſſis cepiſſent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri innuptæque puellæ,
Ipſe nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
Addé, quod ille nocens, ſævoſque amplexus Achivos;
Hunc mitis commendat eques: juvat ora tueri
Mixta notis belli, placidamque gerentia pacem.
Nec veris majora putes; par forma, decorque,
Par honor. exhauſtis Martem non amplior armis

Biſtonius

Biſtonius portat ſonipes, magnoque ſuperbit
Pondere; nec tardo raptus prope flumina curſu
Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi ſedes. hinc obvia limina pandit,
Qui feſſus bellis, adſcitæ munere prolis,
Primus iter noſtris oſtendit in æthera Divis.
Diſcitur è vultu quantum tu mitior armis;
Qui nec in externos facilis ſævire furores
Das Cattis, Daciſque fidem. te ſigna ferente
Et minor in leges iret gener, & Cato caſtris.
At laterum paſſus hinc Julia tecta tuentur,
Illinc belligeri ſublimis regia Pauli.
Terga pater, blandoque videt Concordia vultu.
Ipſe autem puro celſum caput aëre ſeptus
Templa ſuperſurges, & proſpectare videris,
An nova contemptis ſurgant Pallatia flammis
Pulcrius: an tacita vigilet face Troïcus ignis,
Atque exploratas jam laudet Veſta miniſtras.
Dextra vetat pugnas: lævam Tritonia virgo
Non gravat, & ſectæ prætendit colla Meduſæ,
Ceu ſtimulis accendat equum. nec dulcior uſquam
Lecta deæ ſedes; nec ſi, Pater, ipſe teneres.
Pectora, quæ mundi valeant evolvere curas,
Et quîs ſe toties Temeſe dedit hauſta metallis.
It tergo demiſſa chlamys. latus enſe quieto
Securum; magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hibernis, & ſidera terret Orion.

At

At ſonipes, habitus animoſque imitatus equeſtres,
Acrius attollit vultus, curſumque minatur:
Cui rigidis ſtant colla jubis, vivuſque per armos
Impetus; & tantis calcaribus ilia late
Suffectura patent. vacuæ pro ceſpite terræ
Ænea captivi crinem terit ungula Rheni.
Hunc & Adraſtæus viſum extimuiſſet Arion;
Et pavet aſpiciens Ledæus ab æde propinqua
Cyllarus. hic domini nunquam mutabit habenas:
Perpetuis frenis, atque uni ſerviet aſtro.
Vix ſola ſufficiunt, inſeſſaque pondere tanto
Subter anhelat humus: nec ferro aut ære laborat,
Sed Genio; teneat quamvis æterna crepido,
Quæ ſuperingeſti portaret culmina montis,
Cœliferique attrita genu duraſſet Atlantis.
Nec longæ traxere moræ: juvat ipſa labores
Forma Dei preſens; operique intenta juventus
Miratur plus poſſe manus. ſtrepit ardua pulſu
Machina: continuus ſeptem per culmina montes
It fragor, & magnæ vincit vaga murmura Romæ.
Ipſe loci cuſtos, cujus ſacrata vorago,
Famoſuſque lacus nomen memorabile ſervat,
Innumeros æris ſonitus, & verbere crebro
Ut ſenſit mugire forum, movet horrida ſancto
Ora ſitu, meritaque caput venerabile quercu.
Ac primum ingentes habitus, lucemque coruſcam

Expavit

Expavit majoris equi; terque ardua merſit
Colla lacu trepidus: lætus mox præſide viſo;
Salve, magnorum proles genitorque deorum,
Auditum longe numen mihi! nunc mea felix,
Nunc veneranda palus, cum te prope noſſe, tuumque
Immortale jubar vicina ſede tueri
Conceſſum. ſemel auctor ego, inventorque ſalutis
Romuleæ; tu bella Jovis, tu prælia Rheni,
Tu civile nefas, tu tardum in fœdera montem,
Longo Marte domas. quod ſi te noſtra tuliſſent
Sæcula, tentaſſes, me non audente, profundos
Ire lacus: ſed Roma tuas tenuiſſet habenas.
Cedat equus, Latiæ qui contra templa Dionæ,
Cæſarei ſtat ſede fori; [*quem tradere ei auſus*
Pellæo Liſyppe duci, mox Cæſaris ora
Aurata cervice tulit] vix lumine feſſo
Explores, quam longus in hunc deſpectus ab illo.
Quis rudis uſque adeo, qui non ut viderit ambos,
Tantum dicat equos, quantum diſtare regentes?
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Jovis ignem
Tergeminum; Æolii non agmina carceris horret,
Annorumve moras: ſtabit dum terra, poluſque,
Dum Romana dies. huc & ſub nocte ſilenti,
Cum ſuperis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cœlo, miſcebitque oſcula juxta:
Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque,
Et ſoror: una locum cervix dabit omnibus aſtris.

Utere

Utere perpetuum populi magnique ſenatus
Munere: Apelleæ cuperent te ſcribere ceræ,
Optaſſetque novo ſimilem te ponere templo
Atticus Elæi ſenior Jovis; & tua mitis
Ora Taras; tua ſidereas imitantia flammas
Lumina, contempto mallet Rhodos aſpera Phœbo.
Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus
Ipſe colas, nec te cœli juvet aula: tuoſque
Lætus huic dono videas dare thura nepotes.

II.

EPITHALAMION STELLÆ ET VIOLANTILLÆ.

UNDE ſacro Latii ſonuerunt carmine montes?
Cui Pæan nova plectra moves? humeroque comanti
Facundum ſuſpendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ, quatiuntque novena
Lampade ſolennem thalamis coëuntibus ignem,
Et de Pieriis vocalem fontibus undam.
Quas inter vultu petulans Elegia propinquat,
Celſior aſſueto; divaſque hortatur, & ambit
Alternum factura pedem; decimamque videri
Se cupit, & medias fallit permixta ſorores.
Ipſa manu nuptam genitrix Æneia ducit

Lumina demiſſam, & dulci probitate rubentem.
Ipſa toros & ſacra parat; cinctuque Latino
Diſſimulata deam, crinem, vultumque, genaſque
Temperat, atque nova geſtit minor ire marita.
Noſco diem, cauſaſque ſacri: te concinit iſte
(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus, & Evan,
Et de Mænalia volucer Tegeaticus umbra
Serta ferunt: nec blandus Amor, nec Gratia ceſſat
Amplexum niveos optatæ conjugis artus,
Floribus innumeris, & olenti ſpargere nimbo.
Tu modo fronte roſas, violis modo lilia mixta
Excipis, & dominæ niveis à vultibus obſtas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere, quo Stellæ Violantillæque profeſſus
Clamaretur Hymen. cedant curæque, metuſque;
Ceſſent mendaces obliqui carminis aſtus;
Fama tace: ſubiit leges, & frena momordit
Ille ſolutus amor: conſumpta eſt fabula vulgi,
Et narrata diu viderunt oſcula cives.
Tu tamen attonitus (quamvis data copia tantæ
Noctis) adhuc optas, permiſſaque numine dextro
Vota paves. Pone, ô dulcis ſuſpiria vates,
Pone, tua eſt: licet expoſitum per limen aperto
Ire, redire, gradu: jam nuſquam janitor, aut lex,
Aut pudor: amplexu tandem ſatiare petito
Conjugis, & duras pariter reminiſcere noctes.
Digna quidem merces, & ſi tibi Juno labores

Hercu-

Herculeos, Stygiis & ſi concurrere monſtris
Fata darent, ſi Cyaneos raperere per æſtus.
Hanc propter juſtum Piſæa lege trementem
Currere, & Oenomai fremitus audire ſequentis.
Nec ſi Dardania paſtor temerarius Ida
Sediſſes, hæc dona forent: nec ſi alma per auras
Te potius prenſa veheret Tithonia biga.
Sed quæ cauſa toros, inopinaque gaudia vati
Attulit, hic mecum dum ſervent agmine poſtes,
Atriaque, & multa pulſantur limina virga,
Hic Erato jucunda doce: vacat apta movere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Forte ſerenati qua ſtat plaga lactea cœli,
Alma Venus thalamo, pulſa modo nocte, jacebat
Amplexu duro Getici reſoluta mariti.
Fulcra, toroſque deæ, tenerum premit agmen Amorum:
Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi
Imperet; an terris ſævire, an malit in undis,
An miſcere deos, an adhuc vexare Tonantem.
Ipſi animus nondum; nec cordi fixa voluntas:
Fuſa jacet ſtratis, ubi quondam conſcia culpæ
Lemnia repſerunt deprenſo vincula furto.
Hic puer è turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manuque levi nunquam fruſtrata ſagitta,
Agmine de medio, tenera ſic dulce profatus,
Voce: (pharetrati preſſere ſilentia fratres:)
Scis, ut, mater, ait, nulla mihi dextera ſegnis

Militia; quemcunque hominum, divumque dedisti,
Uritur: at tandem lachrymis, & supplice dextra,
Et votis precibusque virûm concede moveri,
O genitrix; duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba sumus. clarus de gente Latina
Est juvenis, quem patritiis majoribus ortum
Nobilitas gavisa tulit, præsagaque formæ
Protinus è nostro posuit cognomina cœlo.
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & densa trepidantem cuspide fixi.
Quamvis Ausoniis multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominæque potentis
Ferre jugum, & longos jussi sperare per annos.
Ast illam summa, leviter (sic namque jubebas)
Lampade, parcentes, & inerti strinximus arcu.
Ex illo quantos juvenis premat anxius ignes
Testis ego, attonitus quantum me nocte dieque
Urgentem ferat: haud ulli vehementior unquam
Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec sic meta pallebat in ipsa:
Vidi & Abydeni juvenis certantia remis
Brachia, laudavique manus, & sæpe natanti
Præluxi: minor ille calor, quo sæva tepebant
Æquora. tu veteres, juvenis, transgressus amores:
Ipse ego te tantos stupui durasse per æstus,
Firmavique animos, blandisque madentia plumis

Lumina

Lumina deterſi. quoties mihi queſtus Apollo,
Sic vatem mœrere ſuum! jam, mater, amatos
Indulge thalamos. noſter comes ille, piuſque
Signifer armiferos poterat memorare labores,
Claraque facta virum, & torrentes ſanguine campos;
Hinc tibi plectra dedit, mitiſque incedere vates
Maluit, & noſtra laurum ſubtexere myrto.
Hic juvenum lapſus, ſuaque, haud externa revolvit
Vulnera. pro quanta eſt Paphii reverentia, mater,
Numinis! hic noſtræ deflevit fata Columbæ.
Dixerat: & tenera matris cervice pependit
Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.
Illa refert, vultu non aſpernata rogari:
Grande quidem, rarumque viris, quos ipſa probavi,
Pierius votum juvenis cupit: hanc ego, formæ
Egregium mirata decus, cui gloria patrum,
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fovique ſinu; nec colla, genaſque
Comere, nec pingui crinem deducere amomo
Ceſſavit mea, nate, manus: mihi dulcis imago
Profiluit. celſæ procul aſpice frontis honores,
Suggeſtumque comæ. Latias, metire, quid ultra
Emineat matres. quantum Latonia Nymphas
Virgo premit, quantumque egomet Nereidas exto.
Hæc & cæruleis mecum conſurgere digna
Fluctibus, & noſtra potuit conſidere concha:
Et ſi flammiferas potuiſſet ſcandere ſedes,

Haſqeu

Haſque intrare domos, ipſi erraretis Amores.
Huic quamvis cenſus dederim largita beatos,
Vincit opes animo. Queritur jam Seras avaros
Auguſtum ſpoliaſſe nemus, Clymeneaque deeſſe
Germina, nec viridis ſatis illachrymare ſorores:
Vellera Sidonio jam pauca rubeſcere tabo,
Raraque longævis nivibus cryſtalla gelari.
Huic Hermum, fulvoque Tagum decurrere limo,
(Nec ſatis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum
Proteaque, atque omnem Nereïda quærere juſſi.
Hanc ſi Theſſalicos vidiſſes Phœbe per agros,
Erraret Daphne ſecura. in littore Naxi
Theſeum juxta foret hæc conſpecta cubile,
Gnoſſida deſertam profugus liquiſſet & Evan.
Quod niſi me longis placaſſet Juno querelis,
Falſus huic pennas, & cornua ſumeret æthræ
Rector, in hanc vero cecidiſſet Juppiter auro.
Sed dabitur juveni, cui tu, mea ſumma poteſtas
Nate, cupis: thalami quamvis juga ferre ſecundi
Sæpe neget mœrens, ipſam jam cedere ſenſi,
Inque vicem tepuiſſe viro. Sic fata, levavit
Sidereos artus, thalamique egreſſa ſuperbum
Limen, Amiclæos ad frena citavit olores.
Jungit Amor, lætamque vehens per nubila matrem
Gemmato temone ſedet. Jam Tibridis arces
Iliacæ: pandit nitidos domus alta Penates,
Claraque gaudentes plauſerunt limina cycni.

Digna

Digna deæ ſedes, nitidis nec fordet ab aſtris.
Hic Libycus, Phrygiuſque ſilex, hic dura Laconum
Saxa virent: hic flexus onyx, & concolor alto
Vena mari, rupeſque nitent, quîs purpura ſæpe
Oebaliæ, & Tyrii moderator livet aheni.
Pendent innumeris faſtigia nixa columnis:
Robora Dalmatico lucent ſatiata metallo:
Excludunt radios ſylvis decuſſa veteſtis
Frigora: perſpicui vivunt in marmore fontes.
Nec ſervat Natura vices: hic Seirius æget,
Bruma tepet, verſumque domus ſibi temperat annum.
Exultat viſu, tectiſque potentis alumnæ
Non ſecus alma Venus, quam ſi Paphon æquore ab alto,
Idaliaſque domos, Erycinaque templa ſubiret.
Tunc ipſam ſolo reclinem affata cubili:
Quonam hic uſque ſopor, vacuique modeſtia lecti,
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideique modus? nunquamne virili
Submittere jugo? veniet jam triſtior ætas:
Exerce formam, & fugientibus utere donis.
Non ideo tibi tale decus, vultuſque ſuperbos,
Meque dedi, viduos ut tranſmittare per annos
Ceu non cara mihi: ſatis, ó, nimiumque priores
Deſpexiſſe procos. at enim hic tibi ſanguine toto
Deditus, unam omnes inter miratur, amatque,
Nec formæ, nec ſtirpis egens. nam docta per urbem
Carmina, qui juvenes, quæ non didicere puellæ?

Hunc

Hunc & biſſenos (ſic indulgentia pergat
Præſidis Auſonii) cernes attollere faſces
Ante diem: certe jam nunc Cybeleia novit
Limina, & Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ.
Jamque parens Latius (cujus prænoſcere mentem
Fas mihi) purpureos habitus, Juvenique curule
Indulgebit ebur: Dacas (quæ gloria major?)
Exuvias, laurоſque dabit celebrare recentes.
Ergo age, junge toros, atque otia deme juventæ.
Quas ego non mentes, quæ non face corda jugavi?
Alituum pecudumque mihi, durique ferarum
Non renuêre greges: ipſum in connubia terræ
Æthera (cum pluviis rareſcunt nubila) ſolvo.
Sic rerum ſeries, mundique revertitur ætas.
Unde novum Trojæ decus, ardentumque deorum
Raptorem, Phrygio ſi non ego juncta marito?
Lydius unde meos iteraſſet Tybris Iulos?
Quis ſeptemgeminæ poſuiſſet mœnia Romæ
Imperii Latiale caput, niſi Dardana furto
Cepiſſet Martem, nec me prohibente, ſacerdos?
His mulcet dictis, tacitumque inſpirat amorem
Connubii. redeunt animo jam dona, preceſque,
Et lacrymæ, vigileſque viri prope limina quæſtus,
Aſteris & vatis, totam cantata per urbem;
Aſteris ante dapes, nocte Aſteris, Aſteris ortu,
Quantum non clamatus Hylas. jamque aſpera cœpit
Flectere corda libens, & jam ſibi dura videri.

Macte

Macte toris, Latios inter placidiſſime vates,
Qui durum permenſus iter, cœptoſque labores,
Prendiſti portus. tumidæ ſic transfuga Piſæ
Amnis, in externos longe flammatus amores,
Flumina demerſo trahit intemerata canali;
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
Ore bibat fontes: miratur dulcia Naïs
Oſcula, nec credit pelago veniſſe maritum.
Quis tibi tunc alacri, cæleſtum munere, clare
Stella, dies? quanto ſalierunt pectora voto
Dulcia cum dominæ dexter connubia vultus
Annuit? ire polo, nitidoſque errare per axes
Viſus. Amyclæis minus exultavit arenis
Paſtor, ad Idæas Helena veniente carinas:
Theſſala nec talem viderunt Pelea Tempe,
Cum Thetin Æmoniis Chiron accedere terris
Erecto proſpexit equo. quam longa morantur
Sidera! quam ſegnis votis Aurora maritis!
At procul ut Stellæ thalamos ſenſere parari
Latöus vatum pater, & Semeleïus Evan;
Hic movet Ortygia, movet hic rapida agmina Nyſa;
Huic Lycii montes, gelidæque umbracula Thymbræ,
Et, Parnaſſe, ſonas; illi Pangea reſultant,
Iſmaraque, & quondam genialis litora Naxi.
Tunc caras iniere fores, comitique canoro
Hic chelyn, hic flavam maculoſo nebrida tergo,
Hic thyrſos, hic plectra, ferunt: hic enthea lauro

Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
Vixdum emiſſa dies, & jam ſocialia præſto
Omina; jam feſta fervet domus utraque pompa:
Fronde virent poſtes, effulgent compita flammis,
Et pars immenſæ gaudet celeberrima Romæ.
Omnis honos, cuncti veniunt ad limina faſces:
Omnis plebeio teritur prætexta tumultu:
Hic Eques, hic juvenum cœtu ſtola mixta laborat.
Felices utroſque vocant: ſed in agmine plures
Invidere viro. Jamdudum poſte reclinis
Quærit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
Quo vatem mulcere queat: dat Juno verenda
Vincula, & inſigni geminat Concordia tæda.
Hic fuit ille dies: noctem canat ipſe maritus,
Quantum noſſe licet. Sic victa ſopore doloſo
Martia fluminea poſuit latus Ilia ripa:
Non talis niveos ſtrinxit Lavinia vultus,
Cum Turno ſpectante rubet; non Claudia talis
Reſpexit populos nota jam virgo carina.
Nunc opus, Aonidum comites, tripodumque miniſtri,
Diverſis certare modis: eat enthea vittis
Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti
Quiſque lyra. ſed præcipue qui nobile greſſu
Extremo fraudatis epos, date carmina feſtis
Digna toris. hunc ipſe, Coo plaudente, Philetas
Callimachuſque ſenex, Umbroque Propertius antro
Ambiſſent laudare diem; nec triſtis in ipſis

Naſo

Naſo Tomis, diveſque foco lucente Tibullus.
Me certe non unus amor, ſimplexque canendi
Cauſa trahit: tecum ſimiles junctæque Camœnæ
Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras,
Et ſociam doctis haurimus ab amnibus undam.
At te naſcentem gremio mea prima recepit
Parthenope, dulciſque ſolo tu gloria noſtro
Reptaſti. nitidum conſurgat ad æthera tellus
Euboïs, & pulchra tumeat Sebetos alumna:
Nec tibi ſulfureis Lucrinæ Naïdes antris,
Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.
Eia age, præclaros Latio properate nepotes,
Qui leges, qui caſtra regant, qui carmina ludant.
Acceleret partu decimum bona Cynthia menſem:
Sed parcat Lucina precor. tuque ipſe parenti
Parce, puer; ne mollem uterum, ne ſtantia lædas
Pectora. cumque tuos tacito Natura receſſu
Formarit vultus, multum de patre decoris,
Plus de matre feras. At tu, pulcherrima forma
Italidum, tandem merito poſſeſſa marito,
Vincla diu quæſita fove. ſic damna decoris,
Nulla tibi; longæ virides ſic flore juventæ
Perdurent vultus, tardeque hæc forma ſeneſcat.

III.

VILLA TIBURTINA MANLII VOPISCI.

CERNERE facundi Tibur glaciale Vopiſci,
Si quis, & inſerto geminos Aniene penates,
Aut potuit ſociæ commercia noſcere ripæ,
Certanteſque ſibi dominum defendere villas;
Illum nec calido latravit Sirius aſtro,
Nec gravis aſpexit Nemees frondentis alumnus:
Talis hiems tectis, frangunt ſic improba ſolem
Frigora, Piſæoque domus non æſtuat anno.
Viſa manu tenera tectum ſcripſiſſe Voluptas;
Tunc Venus Idaliis unxit faſtigia ſuccis,
Permulſitque comis, blandumque reliquit honorem
Sedibus, & volucres vetuit diſcedere natos.
O longum memoranda dies! quæ mente reporto
Gaudia! quam laſſos per tot miracula viſus!
Ingenium quam mite ſolo! quæ forma beatis
Arte manus conceſſa locis! non largius uſquam
Indulſit Natura ſibi. nemora alta citatis
Incubuere vadis; fallax reſponſat imago
Frondibus, & longas eadem fugit unda per umbras.
Ipſe Anien (miranda fides) infraque, ſuperque
Saxeus, hic tumidam rabiem, ſpumoſaque ponit

Murmura,

Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopiſci
Pierioſque dies, & habentes carmina ſomnos.
Littus utrumque domi: nec te mitiſſimus amnis
Dividit; alternas ſervant prætoria ripas
Non externa ſibi, fluviumve obſtare queruntur.
Seſtiacos nunc fama ſinus, pelaguſque natatum
Jactet, & audaci junctos delphinas ephebo:
Hic æterna quies, nullis hic jura procellis,
Nuſquam fervor aquis. datur hic tranſmittere viſus,
Et voces, & pene manus. ſic Chalcida fluctus
Expellunt refluí: ſic diſſociata profundo
Bruttia Sicanium circumſpicit ora Pelorum.
Quid primum, mediumve canam; quo fine quieſcam?
Auratane trabes, an Mauros undique poſtes,
An picturata lucentia marmora vena
Mirer, an emiſſas per cuncta cubilia nymphas?
Huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
Lucorum ſenium? te, quæ vada fluminis infra
Cernis? an ad ſilvas quæ reſpicis, aula, jacentes?
Qua tibi tota quies, offenſaque turbine nullo
Nox ſilet, aut teneros invitant murmura ſomnos.
An quæ graminea ſuſcepta crepidine fumant
Balnea, & impoſitum ripis algentibus ignem?
Quique vaporiferis junctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine nymphas?
Vidi artes, Veterumque manus, variiſque metalla
Viva modis. labor eſt auri memorare figuras,

Aut

Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quicquid & argento primum vel in ære Myronis
Luſit, & enormes manus eſt experta coloſſos.
Dum vagor aſpectu, viſuſque per omnia duco,
Calcabam necopinus opes: nam ſplendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aëra teſtæ
Monſtravere ſolum; varias ubi picta per artes
Gaudet humus ſuperare novis aſarota figuris.
Expavere gradus. Quid nunc ingentia mirer,
Aut quid partitis diſtantia tecta trichoris?
Quid te, quæ mediis ſervata penatibus, arbor,
Tecta per & poſtes liquidas emergis in auras?
Quo non ſub domino ſævas paſſura bipennes?
Et nunc ignaræ forſan vel lubrica Naïs
Vel non abruptos tibi debet Hamadryas annos.
Quid referam alternas gemino ſuper aggere menſas,
Albenteſque lacus, altoſque in gurgite fontes?
Teque per obliquum penitus quæ laberis amnem,
Marcia, & audaci tranſcurris flumina plumbo?
Non ſolum Ioniis ſub fluctibus Elidis amnem
Dulcis ad Ætnæos deducit ſemita portus.
Illis ipſe antris Anienus fonte relicto,
Nocte ſub arcana glaucos exutus amictus,
Huc illuc fragili proſternit pectora muſco:
Aut ingens in ſtagna cadit, vitreaſque natatu
Plaudit aquas: illa recubat Tiburnus in umbra,
Illic ſulfureos cupit Albula mergere crines.

Hæc

Hæc domus, Ægeriæ Nemoralem abjungere Phœben,
Et Dryadum viduare choris algentia poſſit
Taygeta, & ſilvis arceſſere Pana Lycæis.
Quod ni templa darent alias Tirynthia ſortes,
Et Prænestinæ poterant migrare ſorores.
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? voſque,
Qui nunquam vacui prodiſtis in æthera, rami?
Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
Jugera, Lucrinæque domus, littuſque cruenti
Antiphatæ: cedant vitreæ juga perfida Circes
Dulichiis ululata lupis, arceſque ſuperbi
Anxuris, & ſedes Phrygio quas mitis alumno
Debet anus: cedant quæ te, jam ſolibus arctis,
Antia nimboſa revocabunt littora bruma.
Scilicet hic illi meditantur pondera mores:
Hic premitur fœcunda quies, virtuſque ſerena
Fronte gravis, ſanuſque decor, luxuque carentes
Deliciæ, quas ipſe ſuis digreſſus Athenis
Mallet deſerto ſenior Gargettius horto.
Hæc per & Ægeas hiemes, Pliadumque nivoſum
Sidus, & Oleniis dignum petiiſſe ſub aſtris.
Si Maleæ credenda ratis, Siculoſque per æſtus
Sit via, cur oculis ſordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & juvat ipſum
Alciden, dictumque lyra majore Catillum:
Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,
Sive chelyn tollas Heroa ad robora, ſive

Liventem

Liventem Satiram nigra rubigine turbes:
Seu tibi non alta ſplendeſcat Epiſtola cura,
Digne Midæ, Crœſique bonis, & Perſide gaza,
Macte bonis animi! cujus ſtagnantia rura
Debuit & flavis Hermus tranſcurrere ripis,
Et limo ſplendente Tagus. ſic docta frequentes
Otia; ſic omni detectus pectora nube
Finem Neſtoreæ precor egrediare ſenectæ.

IV.

SOTERIA RUTILII GALLICI.

ESTIS, io Superi, nec inexorabile Clotho
Volvit opus: videt alma pios Aſtræa, Jovique
Conciliata redit; dubitataque ſidera cernit
Gallicus. Es cælo, Dîs es, Germanice, cordi,
Quis neget? erubuit tanto ſpoliare miniſtro
Imperium Fortuna tuum. ſtat proxima cervix
Ponderis immenſi, damnoſaque fila ſenectæ
Exuit, atque alios melior revireſcit in annos.
Ergo alacres, quæ ſigna colunt urbana, cohortes,
Inque ſinum quæ ſæpe tuum fora turbida queſtu
Confugiunt, legeſque, urbeſque ubicunque togatæ
Quæ tua longinquis implorant jura querelis,
Certent lætitia; noſſeque ex ordine collis

Confremat,

Confremat, & ſileant pejoris murmura famæ:
Quippe manet, longumque ævo redeunte manebit,
Quem penes intrepidæ mitis cuſtodia Romæ.
Nec tantum induerint fatis nova ſæcula crimen,
Aut inſtaurati peccaverit ara Terenti.
Aſt ego nec Phœbum (quanquam mihi ſurda ſine illo
Plectra) nec Aonias decima cum Pallade divas,
Aut mitem Tegeæ, Dirceſve hortabor alumnum;
Ipſe veni, vireſque novas animumque miniſtra,
Qui caneris: dextro nec enim ſine numine tantus
Auſoniæ decora ampla togæ, centumque dediſti
Judicium mentemque, viris. licet enthea vatis
Excludat Pimplea ſitim, nec conſcia detur
Pirene, largos potior mihi gurges in hauſtus
Qui rapitur de fonte tuo: ſeu plana ſolutis
Cum ſtruis orſa modis, ſeu cum tibi dulcis in artem
Frangitur, & noſtras curat facundia leges.
Quare age, ſi Cereri ſua dona merumque Lyæo
Reddimus, & dives prædæ, tamen accipit omni
Exuvias Diana tholo, captivaque tela
Bellipotens; nec tu, quando tibi, Gallice, majus
Eloquium, fandique opibus ſublimis abundas,
Sperne coli tenuiore lyra. vaga cingitur aſtris
Luna, & in oceanum rivi cecidere minores.
Quæ tibi ſollicitus perſolvit præmia morum
Urbis amor? quæ tum Patrumque Equitumque notavi
Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes?

Non labente Numa timuit ſic curia felix,
Pompeio nec celſus eques, nec femina Bruto.
Hoc illud; triſtes invitum audire catenas,
Parcere verberibus, nec qua jubet alta poteſtas
Ire, ſed armatas multum ſibi demere vires,
Dignarique manus humiles, & verba precantum;
Reddere jura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere togâ. ſic itur in alta
Pectora, ſic mixto reverentia ſidit amori.
Ipſa etiam cunctos gravis inclementia fati
Terruit, & ſubiti præceps juvenile pericli,
Nil cunctante malo. non illud culpa ſenectæ,
(Quippe ea biſſenis vix dum orſa excedere luſtris)
Sed labor intendens, animique in membra vigentis
Imperium, vigileſque ſuo pro Cæſare curæ,
Dulce opus. hinc feſſos penitus ſubrepſit in artus
Inſidioſa quies, & pigra oblivia vitæ.
Tunc Deus, Alpini qui juxta culmina dorſi
Signat Apollineo ſanctos cognomine lucos
Reſpicit, heu tanti pridem ſecurus alumni
Perpeſſuſque moras: Huc mecum, Epidauria proles,
Huc, altis gaudens; datur aggredienda facultas
Ingentem recreare virum: teneamus adorti
Tendentes jam fila colos: nec fulminis atri
Sit metus; has ultro laudabit Juppiter artes:
Nam neque plebeiam, aut dextro ſine numine cretam
Servo animam, atque adeo, breviter, dum tecta ſubimus,

Expediam.

Expediam. genus ipſe ſuis, præmiſſaque retro
Nobilitas: nec origo latet, ſed luce ſequente
Vincitur, & magno gaudet ceſſiſſe nepoti.
Prima togæ virtus: illa quoque clarus, & ingens
Eloquio: mox innumeris exercita caſtris,
Occiduas, primaſque domos, & ſole ſub omni
Promeruit jurata manus. nec in otia pacis
Permiſſum laxare animos, ferrumque recingi:
Hunc Galatia vigens auſa eſt inceſſere bello:
Hunc quoque perque novem timuit Pamphylia meſſes,
Pannoniuſque ferox, arcuque horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latii jam pontis Araxes.
Quid geminos faſces, magnæque iterata revolvam
Jura Aſiæ? velit illa quidem ter habere, quaterque
Hunc ſibi; ſed revocant faſti majorque curulis,
Nec promiſſa ſemel. Libyci quid mira tributi
Obſequia, & miſſum media de pace triumphum
Laudem, & opes quantas nec qui mandaverat auſus
Expectare fuit? gaudet Traſimenus & Alpes
Cannenſeſque animæ: primuſque infigne tributum
Ipſe palam lacera poſcebat Regulus umbra.
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem,
Captivæque preces Veledæ, & (quæ maxima nuper
Gloria) depoſitam Dacis pereuntibus arcem
Pandere; cum tanti, lectus, rectoris habenas
Gallice, Fortuna non adverſante, ſubiſti.
Hunc igitur (ſi digna loquor) rapiamus iniquo

Nate, Jovi. rogat hoc Latiæ pater inclytus urbis:
Et meruit (neque enim fruſtra mihi nuper honora
Carmina patritio pueri ſonuiſtis in oſtro)
Si qua ſalutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quodcunque tibi Trojana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis
Educat; Idæa profert quam Creta ſub umbra
Dictamni florentis opem, quoque anguis abundat
Spumatu. jungam ipſe manus, atque omne benignum
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis,
Aut Amphryſiaco paſtor de gramine carpſi.
Dixerat: inveniunt poſitos jam ſegniter artus,
Pugnantemque animam. ritu ſe cingit uterque
Pæonio, monſtrantque ſimul, parentque volentes;
Donec letiferas vario medicamine peſtes,
Et ſuſpecta mali ruperunt nubila ſomni.
Adjuvat ipſe Deos, morboque valentius omni
Occupat auxilium. citius non arte refectus
Telephus Æmonia; nec quæ metuentis Atridæ
Sæva Machaonio coïerunt vulnera ſucco.
Quis mihi, tot queſtus inter populique patrumque,
Sit curæ, votique locus? tamen ardua teſtor
Sidera, teque, pater vatum Thymbræe, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor; dum poſtibus hærens
Aſſiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
Aucupor. immenſæ veluti connexa carinæ
Cymba minor, cum ſævit hyems, pro parte, furentes

Parva

Parva receptat aquas, & eodem volvitur Auſtro.
Nectite nunc lætæ candentia fila ſorores,
Nectite: nemo modum tranſmiſſi computet ævi,
Hic vitæ natalis erit. tu Troïca dignus
Sæcula, & Euboïci tranſcendere pulveris annos,
Neſtoreoſque ſitus. Qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec ſi vacuet Mevania valles,
Aut præſtent niveos Clitumna novalia tauros,
Sufficiam. ſed ſæpe Deis hos inter honores
Ceſpes, & exiguo placuerunt farra ſalino.

V.

BALNEUM CLAUDII ETRUSCI.

NON Helicona gravi pulſat chelys enthea plectro,
Nec laſſata voco toties mihi numina Muſas.
Et te, Phœbe, choris, & te dimittimus Evan:
Tuque inimica feræ, volucer Tegeæe, ſonoræ
Terga premas: alios poſcunt mea carmina cœtus.
Naïdas undarum dominas, regemque coruſci
Ignis, adhuc feſſum, Siculaque incude rubentem
Elicuiſſe ſatis. paulum arma nocentia, Thebæ,
Ponite; dilecto volo laſcivire ſodali.
Junge puer cyathos, ſed ne numerare labora,
Cunctantemque intende chelyn: diſcede, laborque

Curaque,

Curaque, dum nitidis canimus gemmantia ſaxis
Balnea; dumque procax, myrtis ederiſque ſoluta
Fronte, verecundo Clio mea ludit Etruſco.
Ite, deæ virides, liquidoſque advertite vultus,
Et vitreum teneris crimen redimite corymbis,
Veſte nihil tectæ: quales emergitis altis
Fontibus, & viſu Satyros torquetis amantes.
Non vos quæ culpa decus infamaſtis aquarum
Sollicitare juvat: procul hinc, & fonte doloſo
Salmacis, & viduæ Cebrenidos arida luctu
Flumina, & Herculei prædatrix cedat alumni.
Vos mihi quæ Latium, ſeptenaque culmina Nymphæ
Incolitis, Tybrimque novis attollitis undis,
Quas præceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo juvat, Marſaſque nives & frigora ducens
Marcia, præcelſis quarum vaga molibus unda
Creſcit, & innumero pendens tranſmittitur arcu,
Veſtrum opus aggredimur; veſtra eſt quam carmine molli
Pando domus. non unquam aliis habitaſtis in antris
Ditius. ipſa manus tenuit Cytherea mariti,
Monſtravitque artes: neu vilis flamma caminos
Ureret, ipſa faces volucrum ſuccendit Amorum.
Non huc admiſſæ Thaſos, aut undoſa Caryſtos;
Moeret onyx longe, queriturque excluſus ophites:
Sola nitet flavis Nomadum deciſa metallis
Purpura, ſola cavo Phrygiæ quam Synnados antro
Ipſe cruentavit maculis liventibus Attys:

Quaſque

Quaſque Tyrus niveas ſecat, & Sidonia rupes.
Vix locus Eurotæ, viridis cum regula longo
Synnada diſtinctu variat. non limina ceſſant,
Effulgent cameræ, vario faſtigia vitro
In ſpecies animoſque nitent. ſtupet ipſe beatas
Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
Multus ubique dies, radiis ubi culmina totis
Perforat, atque alio ſol improbus uritur æſtu.
Nil ibi plebeium: nuſquam Temeſæa notabis
Æra; ſed argento felix propellitur unda,
Argentoque cadit, labriſque nitentibus inſtat
Delicias mirata ſuas, & abire recuſat.
Extra autem niveo qui margine cœrulus amnis
Vivit, & in ſummum fundo patet omnis ab imo,
Cui non ire lacu, pigroſque exolvere amictus
Suadeat? hoc mallet naſci Cytherea profundo;
Hic te perſpicuum melius, Narciſſe, videres;
Hic velox Hecate velit & deprenſa lavari.
Quid nunc ſtrata ſolo referam tabulata, crepantes
Auditura pilas, ubi languidus ignis inerrat
Ædibus, & tenuem volvunt hypocauſta vaporem?
Nec ſi Baianis veniat novus hoſpes ab oris,
Talia deſpiciat; (fas ſit componere magnis
Parva) Neronea nec qui modo lotus in unda,
Hic iterum ſudare neget. Macte, oro, nitenti
Ingenio, curaque, puer: tecum iſta ſeneſcant,
Et tua jam melior diſcat fortuna renaſci.

VI. CAL.

VI.

CAL. DECEMBRES [SATURNALES.]

ET Phœbus Pater, & fevera Pallas,
Et Muſæ procul ite feriatæ:
Jani vos revocabimus Calendis.
Saturnus mihi compede exoluta,
Et multo gravidus mero December,
Et ridens Jocus, & Sales protervi
Adſint, dum refero diem beatam
Læti Cæſaris, ebriamque noctem.
Vix Aurora novos movebat ortus,
Jam bellaria adorea pluebant.
* Hunc rorem veniens profudit Eos.
Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fœcundis cadit aut jugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damaſcus,
Et quod percoquit Eboſia cannis,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles caſeoli, lucunculique,
Et maſſis Amerina non peruſtis,
Et muſtaceus, & latente palma
Prægrandes caryotides cadebant.
Non tantis Hyas inſerena nimbis

Terras

Terras obruit, aut ſoluta Pleias,
Quali per cuneos hiems Latinos
Plebem grandine concutit ſedentem.
Ducat nubila Juppiter per orbem,
Et lætis pluvias minetur agris,
Dum noſtri Jovis hi ferantur imbres.
Ecce autem caveas ſubit per omnes,
Inſignis ſpecie, decora cultu
Plebes altera, non minor ſedente.
Hi panaria, candidaſque mappas
Subvectant, epulaſque lautiores;
Illi marcida vina largiuntur:
Idæos totidem putes miniſtros.
Orbem, qua melior ſeverior que eſt,
Et gentes alis inſimul togatas;
Et cum tot populos beata paſcas,
Hunc, Annona, diem ſuperba neſcis.
I nunc ſæcula compara, Vetuſtas,
Antiqui Jovis, Aureumque tempus:
Non ſic libera vina tunc fluebant,
Nec tantum ſeges occupabat annum.
Una veſcitur omnis ordo menſa,
Parvi, Femina, Plebs, Eques, Senatus.
Libertas reverentiam remiſit.
Et tu quin etiam (quis hoc rogare
Quis promittere poſſet hoc Deorum?)
Nobiſcum ſocias dapes iniſti.

Jam ſe (quiſquis is eſt) inops, beatus
Convivam ducis eſſe gloriatur.
Hos inter fremitus, novoſque luxus,
Spectandi levis effugit voluptas.
Stat ſexus rudis, inſciuſque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles.
Credas ad Tanaim, ferumve Phaſin,
Thermodontiacas calere turmas.
Hic audax ſubit ordo pumilonum,
Quos Natura brevi ſtatu peractos
Nodoſum ſemel in globum ligavit.
Edunt vulnera, conſeruntque dextras,
Et mortem ſibi (qua manu!) minantur.
Ridet Mars pater, & cruenta Virtus:
Caſuræque vagis grues rapinis,
Mirantur pumilos ferociores.
Jam noctis propioribus ſub umbris
Dives ſparſio quos agit tumultus!
Huc intrant faciles emi puellæ:
Hic agnoſcitur omne quod theatris
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes,
Illo cymbala, tinnulæque Gades:
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs ſcenica, quæque comminutis
Permutat vitreis gregale ſulfur.
Inter quæ, ſubito cadunt volatu

Immenſæ

Immenſæ volucrum per aſtra nubes,
Quas Nilus ſacer, horriduſque Phaſis,
Quas udo Numidæ legunt ſub Auſtro.
Deſunt qui rapiant; ſinuſque pleni
Gaudent, dum nova lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad aſtra voces,
SATURNALIA PRINCIPIS ſonantes;
Et dulci DOMINUM favore clamant:
Hoc ſolum vetuit licere Cæſar.
Vixdum cœrula nox ſubibat orbem,
Deſcendit media nitens arena
Denſas flammeus orbis inter umbras,
Vincens Gnoſiacæ facem coronæ.
Collucet polus ignibus, nihilque
Obſcuræ patitur licere nocti.
Fugit pigra Quies; inerſque Somnus
Hæc cernens, alias adivit urbes.
Quis ſpectacula, quis jocos licentes,
Quis convivia, quis dapes inemptas,
Largi flumina quis canat Lyæi?
Jamjam deficio, tuoque Baccho
In ſerum trahor ebrius ſoporem.
Quos ibit procul hic dies per annos!
Quam nullo ſacer exoleſcet ævo!
Dum montes Latii, paterque Tybris,
Dum ſtabit tua Roma, dumque terris
Quod reddis Capitolium, manebit.

P. PAPINII STATII

SYLVARUM

LIBER SECUNDUS.

Ad Meliorem Atedium.

ET familiaritas noſtra, qua gaudeo, Melior vir optime, nec minus in judicio literarum, quam in omni vitæ colore terſiſſime, & ipſa opuſculorum quæ tibi trado conditio ſic poſita eſt, ut totus hic alter liber meus etiam ſine epiſtola expectetur. Primum enim habet Glauciam noſtrum, cujus gratiſſimam infantiam, & qualem plerumque infelices fortiuntur, apud te complexus amabam. Jam vero tibi hujus amiſſi recens vulnus (ut ſcis) Epicedio proſecutus ſum, adeo feſtinanter, ut excuſandam habuerim affectibus tuis celeritatem. nec nunc eam apud te jacto, qui noſti, ſed & ceteris indico; ne quis

quis aſperiore lima carmen examinet, & a confuſo ſcriptum, & dolenti datum; cum pene ſupervacua ſint tarda ſolatia. Pollii mei Villa Surrentina quæ ſequitur, debuit a me vel in honorem eloquentiæ ejus diligentius dici: ſed amicus ignovit. In arborem certe tuam, Melior, & Pſittacum, ſcis a me leves libellos quaſi epigrammatis loco ſcriptos. Eandem exigebat ſtili facilitatem Leo manſuetus, quem in Amphitheatro proſtratum, frigidum erat ſacratiſſimo Imperatori ni ſtatim traderem. Ad Urſum quoque noſtrum, juvenem candidiſſimum, & ſine jactura deſidiæ doctiſſimum, ſcriptam de puero amiſſo Conſolationem, ſuper ea, quæ ipſi debeo, huic libro libenter inſerui, quia honorem ejus tibi laturus acceptum. Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria cariſſima uxorum, cum hunc diem forte conſecraremus, imputari ſibi voluit. Ego non potui majorem tanti autoris habere reverentiam, quam quod laudes ejus dicturus hexametros meos timui. Hæc qualiacunque ſunt, Melior cariſſime, ſi tibi non diſplicuerint, a te publicum accipiant; ſin minus, ad me revertantur.

I. GLAU-

I.

GLAUCIAS ATEDII MELIORIS DELICATUS.

QUOD tibi prærepti, Melior, ſolamen alumni,
Improbus ante rogos, & adhuc vivente favilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnæque patet via lubrica plagæ.
Cum jam egomet cantus, & verba medentia ſævus
Confero, tu planctus, lamentaque fortia mavis,
Odiſtique chelyn, ſurdaque averteris aure.
Intempeſta cano: citius me tigris abactis
Fœtibus, orbatique velint audire leones.
Nec ſi tergeminum Sicula de virgine carmen
Affluat, aut ſilvis chelys intellecta, feriſque,
Mulceat inſanos gemitus. ſtat pectore demens
Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
Nemo vetat: ſatiare malis, ægrumque dolorem
Libertate doma. jam flendi expleta voluptas?
Jamne preces feſſus non indignaris amicas?
Jamne canam? lacrimis en & mea carmina in ipſo
Ore natant, triſteſque cadunt in verba lituræ.

Ipſe

Ipſe etenim tecum nigræ ſolennia pompæ,
Spectatumque urbi ſcelus, & puerile feretrum
Produxi: & fævos damnati thuris acervos,
Plorantemque animam ſupra ſua funera vidi:
Teque patrum gemitus ſuperantem, & brachia matrum,
Complexumque rogos, ignemque haurire parantem
Vix tenui ſimilis comes, offendique tenendo.
Et nunc (heu) vittis, & frontis honore ſoluto,
Infauſtus vates, vexo mea pectora tecum:
Plango lyra: & diri comitem ſociumque doloris
(Si merui, luctuſque tui conſortia ſenſi)
Jam lenis patiare precor. me fulmine in ipſo
Audivere patres: ego juxta buſta profuſis.
Matribus, atque piis cecini ſolatia natis,
Et mihi; cum proprios gemerem defectus ad ignes
(Quem, Natura!) patrem. nec te lugere ſeverus
Arceo, ſed confer gemitus, pariterque fleamus.
Jamdudum dignos aditus, laudumque tuarum
O merito dilecte puer, primordia quærens
Diſtrahor. hinc anni ſtantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit, rapit inde modeſtia præcox,
Et pudor, & tenero probitas maturior ævo.
O ubi purpureo ſuffuſus ſanguine candor,
Sidereique orbes, radiataque lumina cælo,
Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis,
Ingenuique ſuper crines, molliſque decoræ
Margo comæ? blandis ubinam ora arguta querelis,

Oſculi

Oſculaque impliciti vernos redolentia flores,
Et mixtæ riſu lacrimæ, penituſque loquentis
Hyblæis vox tincta favis? cui ſibila ſerpens
Poneret, & ſævæ vellent ſervire novercæ.
Nil veris affingo bonis. ubi lactea colla,
Brachiaque & nunquam domini ſine pondere cervix?
O ubi venturæ ſpes non longinqua juventæ,
Atque genis optatus honos, juratæque multum
Barba tibi? cuncta in cineres gravis intulit hora,
Hoſtiliſque dies: nobis meminiſſe relictum.
Quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentiſque arcana remittet?
Accenſum quis bile fera, famuliſque tumentem
Leniet, ardentique in ſe deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libataque vina
Auferet, & dulci turbabit cuncta rapina?
Quis matutinos abrumpet murmure ſomnos
Impoſitus ſtratis, abituſque morabitur arctis
Nexibus, aque ipſo revocabit ad oſcula poſte?
Obvius intranti rurſus quis in ora, manuſque,
Proſiliet, brevibuſque humeros circundabit ulnis?
Muta domus pariter deſolatique penates,
Et ſitus in thalamis, & mœſta ſilentia menſis.
Quid mirum, tanto ſi te pius altor honorat
Funere? tu domino requies, portuſque ſenectæ;
Tu modo deliciæ, dulces modo pectore curæ.
Non te barbaricæ verſabat turbo cataſtæ,

Nec

Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compositosque sales, meditataque verba locutus
Quæsisti lascivus herum, tardeque parasti:
Hinc domus, hinc ortus; dominique penatibus olim
Carus uterque parens, atque in tua gaudia liber,
Ne quererere genus. raptum te protinus alvo
Sustulit exultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem dominus sibi mente dicavit,
Amplexusque sinu tulit, & genuisse putavit.
Fas mihi sanctorum venia dixisse parentum,
Tuque oro, Natura, sinas, cui prima per orbem
Jura animis sociare datum; non omnia sanguis
Proximus, aut serie generis demissa propago,
Alligat: interius nova sæpe, adscitaque serpunt
Pignora connexis. natos genuisse necesse est,
At legisse juvat. tenero sic blandus Achilli
Semifer Æmonium vincebat Pelea Chiron.
Nec genitor Peleus natum comitatus in arma
Troïca, sed caro Phœnix hærebat alumno.
Optabat longe reditus Pallantis ovantes
Evander, fidus pugnas spectabat Acœtes.
Cumque procul nitidis genitor cessaret ab astris,
Fluctivagus volucrem comebat Persea Dictys.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te post cineres, deceptaque funera matris
Tutius Inoo reptantem pectore, Bacche?
Jam secura parens Thuscis regnabat in undis

Ilia, portantem laſſabat Romulus Accam.
Vidi ego tranſertos alieno in robore ramos,
Altius ire ſuis. Et te jam fecerat illi
Mens, animuſque patrem; nec dum moreſve, decorve:
Tu tamen & mutas etiam tum murmure voces,
Vagitumque rudem, fletuſque infantis amabas.
Ille, velut primos expiraturus ad Auſtros
Mollibus in pratis alte flos improbus extat,
Sic tener, ante diem, vultu greſſuque ſuperbo
Vicerat æquales, multumque reliquerat annos.
Sive catenatis curvatus membra palæſtris
Staret, Amyclæa conceptum matre putares;
Oebaliden illo præceps mutaret Apollo,
Alcides penſaret Hylan: ſeu Graius amictu
Attica facundi decurreret orſa Menandri,
Laudaret gaviſa ſonum, crinemque decorum
Fregiſſet roſea laſciva Thalia corona:
Mæonium ſive ille ſenem, Trojæque labores
Diceret, aut caſus tarde remeantis Ulixi;
Ipſe pater ſenſus, ipſi ſtupuere magiſtri.
Scilicet infauſta Lacheſis cunabula dextra
Attigit, & gremio puerum complexa fovebat
Invidia. illa genas, & adultum comere crinem,
Et monſtrare artes, & verba refringere, quæ nunc
Plangimus. Herculeos annis æquare labores
Cœperat aſſurgens, & adhuc infantia juxta;
Jam tamen & validi greſſus, menſuraque major
Cultibus;

Cultibus; & viſæ puero decreſcere veſtes.
Cum tibi, quas veſtes, quæ non geſtamina mitis
Feſtinabat herus? brevibus conſtringere lænis
Pectora, & anguſta telas arctare lacerna.
Enormes non ille ſinus, ſed ſemper ad annos
Texta legens, modo Puniceo velabat amictu,
Nunc herbas imitante ſinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc vivis digitos incendere gemmis
Gaudebat. non turba comes, non munera ceſſat
Sola verecundo deerat prætexta decori.
Hæc fortuna domus: ſubitas inimica levavit
Parca manus. quo diva feros gravis exeris ungues?
Non te forma movet? non te lacrimabilis ætas?
Hunc nec ſæva viro potuiſſet carpere Procne,
Nec fera crudeles Colchis duraſſet in iras,
Editus Æolia nec ſi foret iſte Creuſa,
Torvus ad hunc Athamas inſanos flecteret arcus.
Hunc, quamquam Hectoreos cineres, Trojamque peroſus,
Turribus e Phrygiis fleſſet miſſurus Ulixes.
Septima lux: & jam frigentia lumina torpent,
Jam complexa manu crinem tenet Infera Juno.
Ille tamen, Parcis fragiles urgentibus annos,
Te vultu moriente videt, linguaque cadente
Murmurat: in te omnes vacui jam pectoris efflat
Relliquias: ſolum meminit, ſolumque vocantem
Exaudit: tibique ora movet, tibi verba relinquit,
Et prohibet gemitus, conſolaturque dolentem.

Gratum eſt, Fata, tamen, quod non mors lenta jacentis
Exedit puerile decus, manuſque ſubivit
Integer, & nullo temeratus corpora damno,
Qualis erat. Quid ego exequias, & prodiga flammis
Dona loquar, mœſtoque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo triſtis torus aggere crevit:
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quodque Arabes, Pharlique, Palæſtinique liquores
Arſuram lavere comam. cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior ſuccendere cenſus,
Deſertas exoſus opes: ſed non capit ignis
Invidus, atque artæ deſunt in munera flammæ.
Horror habet ſenſus: qualem te funere ſummo,
Atque rogum juxta, Melior placidiſſime quondam,
Extimui! tunc ille hilaris, comiſque videri?
Unde animi, ſævæque manus, & barbarus horror?
Tu modo fuſus humi, lucem averſaris iniquam;
Nunc torvus, pariter veſtes & pectora rumpis,
Dilectoſque premis viſus, & frigida libas
Oſcula. erant illic genitor, materque jacentis
Mœſta; ſed attoniti te ſpectavere parentes.
Quid mirum? plebs cuncta nefas, & prævia fierunt
Agmina, Flaminio quæ limite Milvius agger
Tranſvehit, immeritus flammis dum triſtibus infans
Traditur, & gemitum formaque ævoque meretur.
Talis in Iſthmiacos prolatus ab æquore portus
Naufragus impoſita jacuit ſub matre Palæmon:
Sic & in anguiferæ ludentem gramine Lernæ

Præci-

Præciſum ſquammis avidus bibit anguis Ophelten.
Pone metus, letique minas deſiſte vereri:
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla ſoror flammis, nulla aſſurgentibus hydris
Terrebit. quin ipſe avidæ trux navita cymbæ
Interius ſteriles ripas, & aduſta ſubibit
Litora, ne puero dura aſcendiſſe facultas.
Quid mihi gaudenti proles Cyllenia virga
Nuntiat? eſtne aliquid tam ſævo in tempore lætum?
Noverat effigiem, generoſique ardua Blæſi
Ora puer, dum ſæpe domi nova ſerta ligantem
Te videt, & ſimiles volventem pectore curas.
Hunc ubi Lethæi luſtrantem gurgitis oras
Auſonios inter proceres ſeriemque Quirini
Agnovit, timide primum veſtigia jungit
Acceſſu tacito, ſummoſque laceſſit amictus:
Inde magis ſequitur; neque enim magis ille trahentem
Spernit, & ignota credit de ſtirpe nepotum.
Mox ubi delicias, & rari pignus amici
Senſit, & amiſſi puerum ſolatia Blæſi;
Tollit humo, magnaque ligat cervice, diuque
Ipſe manu gaudens vehit; &, quæ munera mollis
Elyſii, ſteriles ramos, mutaſque volucres
Pôrxit, & obtuſo pallentes germine flores.
Nec prohibet meminiſſe tui; ſed pectora blandus
Miſcet, & alternum puero partitur amorem.
Hic finis rapto. quin tu jam vulnera ſedas,

Et

Et tollis merſum luctu caput? omnia functa,
Aut moritura vides. obeunt nocteſque, dieſque,
Aſtraque, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.
Nam populos, mortale genus, plebiſque caducæ
Quis fleat interitus? Hos bella, hos æquora poſcunt:
His amor exitio, furor his, & ſæva cupido;
Ut fileam morbos. hos ora rigentia Brumæ,
Illos implacido letalis Sirius igni,
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes,
Ibimus: immenſis urnam quatit Æacus ulnis.
Aſt hic quem gemimus, felix, homineſque, deoſque,
Et dubios caſus & cæcæ lubrica vitæ
Effugit, immunis fati. non ille rogavit,
Non timuit, meruitve mori. Nos anxia plebes,
Nos miſeri, quibus unde dies ſuprema, quis ævi
Exitus, incertum; quibus inſtet fulmen ab aſtris,
Quæ nubes fatale ſonent. Nil flecteris iſtis?
Sed flectere libens. Ades huc emiſſus ab atro
Limine, cui ſoli cuncta impetrare facultas,
Glaucia; (nam inſontes animas, nec portitor arcet,
Nec diræ comes ille feræ) tu pectora mulce,
Tu prohibe manare genas; nocteſque beatas
Dulcibus alloquiis, & vivis vultibus imple:
Et periiſſe nega, deſolatamque ſororem,
Qui potes, & miſeros perge inſinuare parentes.

II.

VILLA SURRENTINA POLLII FELICIS.

EST inter notos Sirenum nomine muros,
Saxaque Tyrrhenæ templis onerata Minervæ,
Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
Uritur, & prælis non invidet uva Falernis.
Huc me post patrii lætum quinquennia lustri,
Cum stadio jam pigra quies, canusque sederet
Pulvis, ad Ambracias conversa gymnade frondes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli
Detulit, & nitidæ juvenilis gratia Pollæ,
Flectere jam cupidum gressus, qua limite noto
Appia longarum teritur regina viarum.
Sed juvere moræ. Placido lunata recessu
Hinc atque hinc curvas perrumpunt æquora rupes:
Dat Natura locum; montique intervenit udum
Littus, & in terras, scopulis pendentibus, exit.
Gratia prima loci, gemina testudine fumant
Balnea, & e terris occurrit dulcis amaro
Nympha mari. levis hic Phorci chorus, udaque crines
Cymodoce, viridisque cupit Galatea lavari.

Ante

Ante domum tumidæ moderator cœrulus undæ
Excubat, innocui cuſtos laris: hujus amico
Spumant templa ſalo: felicia rura tuetur
Alcides: gaudet gemino ſub numine portus.
Hic ſervat terras, hic ſævis fluctibus obſtat.
Mira quies pelagi: ponunt hic laſſa furorem
Æquora, & inſani ſpirant clementius Auſtri.
Hic præceps minus audet hyems, nulloque tumultu
Stagna modeſta jacent, dominique imitantia mores.
Inde per obliquas erepit porticus arces,
Urbis opus; longoque domat ſaxa aſpera dorſo.
Qua prius obſcuro permixti pulvere ſoles,
Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas:
Qualis, ſi ſubeas Ephyres Baccheïdos altum
Culmen, ab Inoo fert ſemita tecta Lechæo.
Non, mihi ſi cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et ſuperet Pimplea ſitim, largeque volantis
Ungula ſe det equi, reſeretque arcana pudicos
Phæmonoë fontes, vel quos meus, auſpice Phœbo,
Altius immerſa turbavit Pollius urna,
Innumeras valeam ſpecies, cultuſque locorum
Pieriis æquare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per ſingula ducor,
Suffecere gradus. quæ rerum turba! locine
Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
Proſpicit, & Phœbi tenerum jubar; illa cadentem
Detinet, exactamque negat dimittere lucem,

Cum

Cum jam feſſa dies, & in æquora montis opaci
Umbra cadit, vitreoque natant prætoria ponto.
Hæc pelagi clamore fremunt; hæc tecta ſonoros
Ignorant fluctus, terræque ſilentia malunt.
His favit Natura locis: hic victa, colenti
Ceſſit, & ignotos docilis manſuevit in uſus.
Mons erat hic, ubi plana vides: hæc luſtra fuerunt,
Quæ nunc tecta ſubis, ubi nunc nemora ardua cernis,
Hic nec terra fuit. domuit poſſeſſor, & illum
Formantem rupes, expugnantemque ſecuta
Gaudet humus. nunc cerne jugum diſcentia ſaxa,
Intranteſque domos, juſſumque recedere montem.
Jam Methymnæi vatis manus, & chelys una
Thebais, & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu ſaxa moves, & te nemora alta ſequuntur.
Quid referam veteres ceræque æriſque figuras?
Si quid Apellei gaudent animaſſe colores;
Si quid adhuc vacua tamen admirabile Piſa
Phidiacæ raſere manus: quod ab arte Myronis,
Aut Polycletæo juſſum eſt quod vivere cælo,
Æraque ab Iſthmiacis auro potiora favillis;
Ora ducum, & vatum, ſapientumque ora priorum,
Quos tibi cura ſequi, quos toto pectore ſentis
Expers turbarum, atque animum virtute quieta
Compoſitus, ſemperque tuus. Quid mille revolvam
Culmina, viſendique vices? ſua cuique voluptas,
Atque omni proprium thalamo mare: tranſque jacentem

Nerea diverſis ſervit ſua terra feneſtris.
Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aſpera paret:
Armiger hinc magni patet Hectoris: inde malignum
Aëra reſpirat pelago circumflua Neſis:
Inde vagis omen felix Euplœa carinis,
Quæque ferit curvos exerta Megalia fluctus.
Angitur & domino contra recubante, proculque
Surrentina tuus ſpectat prætoria Limon.
Una tamen cunctis procul eminet, una diætis,
Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti
Ingerit. hic Graiis penitus defecta metallis
Saxa: quod Eoæ reſpergit vena Syenes;
Synnade quod mœſta Phrygiæ fodere ſecures
Per Cybeles lugentis agros, ubi marmore picto
Candida purpureo diſtinguitur area gyro.
Hic & Amyclæi cæſum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flaventia ſaxa, Thaſoſque,
Et Chios, & gaudens fluctus ſpectare Caryſtos.
Omnia Chalcidicas turres obverſa ſalutant.
Macte animo quod Graia probas, quod Graia frequentas
Arva: nec invideant quæ te genuere Dicarchi
Mœnia: nos docto melius potiemur alumno.
Quid nunc ruris opes, pontoque novalia dicam
Injecta, & madidas Bacchæo nectare rupes?
Sæpe per autumnum, jam pubeſcente Lyæo,
Conſcendit ſcopulos, noctiſque occulta ſub umbra

Palmite

Palmite maturo rorantia lumina terſit
Nereïs, & dulces rapuit de collibus uvas.
Sæpe & vicino ſparſa eſt vindemia fluctu;
Et Satyri cecidere vadis, nudamque per undas
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix, tellus, dominis ambobus in annos
Mygdonii, Pyliique ſenis; nec nobile mutes
Servitium; nec te cultu Tirynthia vincat
Aula, Dicarcheique ſinus: nec ſæpius iſtis
Blanda Therapnæi placeant vineta Galeſi.
Hic ſeu ſiderias exercet Pollius artes,
Seu volvit monitus quos dat Gargettius autor,
Seu noſtram quatit ille chelyn, ſeu diſſona nectit
Carmina, ſive minax ultorem ſtringit iambon;
Hinc levis e ſcopulis meliora ad carmina Siren
Advolat, hinc motis audit Tritonia criſtis.
Tunc rabidi ponunt flatus, maria ipſa vetantur
Obſtrepere: emergunt pelago, doctamque trahuntur
Ad chelyn, & blandi ſcopulis delphines aderrant.
Vive, Midæ gazis & Lydo ditior auro,
Troïca, & Euphratæa ſuper diademata felix:
Quem non ambigui faſces, non mobile vulgus,
Non leges, non caſtra tenent: qui pectore magno
Spemque metumque domas, vitio ſublimior omni,
Exemptus fatis, indignantemque refellens
Fortunam: dubium quem non in turbine rerum
Deprendet ſuprema dies; ſed abire paratum,

Ac plenum vita. Nos, vilis turba, caducis
Deſervire bonis, ſemperque optare parati,
Spargimur in caſus: celſa tu mentis ab arce
Deſpicis errantes, humanaque gaudia rides.
Tempus erat cum te geminæ ſuffragia terræ
Diriperent, celſuſque duas veherere per urbes:
Inde Dicarcheis multum venerande colonis,
Hinc aſcite meis; pariterque his largus, & illis,
Ac juvenile calens, plectrique errore ſuperbus.
At nunc diſcuſſa rerum caligine, verum
Aſpicis. illo alii rurſus jactentur in alto;
At tua ſecuros portus, blandamque quietem
Intravit non quaſſa ratis. ſic perge; nec unquam
Emeritam in noſtras puppem demitte procellas.
Vivite ſecuri, quorum de pectore mixtæ
In longum coïere faces, ſanctuſque pudicæ
Servat amicitiæ leges amor. ite per annos
Sæculaque, & priſcæ titulos præcedite famæ.
Tuque, nurus inter longe pulcherrima, cujus
Non frontem vertere minæ, ſed candida ſemper
Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas:
Non tibi ſepoſitas infelix ſtrangulat arca
Divitias, avidique animum diſpendia torquent
Fœnoris: expoſiti cenſus, & docta fruendi
Temperies. non ulla Deo meliore cohærent
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

III.

ARBOR AETEDII MELIORIS.

STAT, quæ perſpicuas nitidi Melioris opacat
Arbor aquas, complexa lacus. ea robore ab imo
Curvata, enodis redit inde, cacumine recto
Ardua; ceu mediis iterum naſcatur ab undis,
Atque habitet vitreum tacitis radicibus amnem.
Quid Phœbum tam parva rogem? vos dicite cauſſas
Naïdes, & faciles (ſatis eſt) date carmina Fauni.
Nympharum teneræ fugiebant Pana catervæ:
Ille quidem it, cunctas tanquam velit, it tamen unam
In Pholoen. ſilvis hæc fluminibuſque ſequentis
Nunc hirtos greſſus, nunc improba cornua vitat.
Jamque & belligerum Jani nemus, atraque Caci
Rura, Quirinaleſque fuga ſuſpenſa per agros
Cælica tecta ſubit. ibi demum victa labore,
Feſſa metu, qua nunc placidi Melioris aperti
Stant ſine fraude lares, fluidos collegit amictus
Arctius, & niveæ poſuit ſe margine ripæ.
Inſequitur velox pecorum Deus, & ſua credens
Connubia, ardenti jamjam ſuſpiria librat
Pectore, jam prædæ levis imminet. ecce citatos
Advertit Diana gradus, dum per juga ſeptem

Errat,

Errat, Aventinæque legit vestigia cervæ.
Pœnituit vidisse Deam; conversaque fidas
Ad comites: Nunquamne avidis arcebo rapinis
Hoc petulans, fœdumque pecus? semperne pudici
Decrescet mihi turba chori? sic deinde locuta
Deprómit pharetra telum breve, quod neque flexis
Cornibus, aut solito torquet stridore; sed una
Emisit contenta manu, lævumque soporem
Naïdos aversa fertur tetigisse sagitta.
Illa Deam pariter surgens hostemque protervum
Vidit, & in fontem, niveos ne panderet artus,
Sicut erat cum veste ruit; stagnisque sub altis,
Pana sequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret subito deceptus prædo? nec altis
Credere corpus aquis hirtæ sibi conscius audet
Pellis, & a tenero nandi rudis. omnia questus,
Immitem Brimo, stagna invida, & invida tela;
Primævam visu platanum, cui longa propago
Innumeræque manus, & iturus in æthera vertex,
Deposuit juxta, vivamque aggessit arenam,
Optatisque aspergit aquis, & talia mandat:
VIVE diu nostri pignus memorabile voti,
Arbor; & hæc duræ latebrosa cubilia nymphæ
Tu saltem declinis ama, & preme frondibus undam.
Illa quidem meruit; sed ne, precor, igne superno
Æstuet, aut dura feriatur grandine; tantum
Spargere tu laticem, & foliis turbare memento.

Tunc

Tunc ego teque diu recolam, dominamque benignæ
Sedis, & illæſa tutabor utramque ſeneſta.
Et Jovis, & Phœbi frondes, & diſcolor umbra
Populus, & noſtræ ſtupeant tua germina pinus.
Sic ait. Illa Dei veteres imitata calores,
Uberibus ſtagnis obliquo pendula trunco
Incubat atque umbris ſcrutatur amantibus undas.
Sperat & amplexus; aquarum ſpiritus arcet,
Nec patitur tactus. tandem eluctata ſub auras
Libratur fundo, rurſuſque enode cacumen
Ingenioſa levat, veluti deſcendat in imos
Stirpe lacus alia. jam nec Phœbeïa Naïs
Odit, & excluſos invitat gurgite ramos.
Hæc tibi, parva quidem, genitali luce paramus
Dona, ſed ingenti forſan victura ſub ævo.
Tu, cujus placido poſuere in pectore ſedem
Blandus honos, hilariſque (tamen cum pondere) Virtus:
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec ſpes
Improba; ſed medius per honeſta, & dulcia limes:
Incorrupte fidem, nulloſque experte tumultus,
Et ſecrete palam: qui digeris ordine vitam;
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Comere divitias, opibuſque immittere lucem,
Hac longum florens animi morumque juventa,
Illiacos æquare ſenes, & vincere perſta
Quos pater Elyſio, genitrix quos detulit annos.
Hoc illi duras exoravere ſorores:

Hoc,

Hoc, quæ te ſub teſte, ſitum fugitura tacentem
Ardua magnanimi revireſcit gloria Blæſi.

IV.

PSITTACUS MELIORIS.

PSITTACE, dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ ſolers imitator Pſittace linguæ,
Quis tua tam ſubito præcluſit murmura fato?
Heſternas, miſerande, dapes moriturus iniſti
Nobiſcum; & gratæ carpentem munera menſæ,
Errantemque toris mediæ plus tempore noctis
Vidimus. affatus etiam meditataque verba
Reddideras. at nunc æterna ſilentia Lethes
Illc canorus habes. cedat Phaëtontia vulgi
Fabula; nec ſoli celebrant ſua funera cycni.
At tibi quanta domus rutila teſtudine fulgens,
Connexpſque ebori virgarum argenteus ordo,
Argutumque tuo ſtridentia limina cornu?
En querulæ jam ſponte fores! vacat ille beatus
Carcer, & anguſti nuſquam convicia tecti.
Huc doctæ ſtipentur aves, quîs nobile fandi
Jus Natura dedit. plangat Phœbeïus ales:
Auditaſque memor penitus demittere voces
Sturnus, & Aonio verſæ certamine picæ;

Quique

Quique refert jungens iterata vocabula perdix;
Et quæ Biſtonio queritur ſoror orba cubili,
Ferte ſimul gemitus, cognataque ducite flammis
Funera, & hoc cunctæ miſerandum addiſcite carmen:
Occidit aëriæ celeberrima gloria gentis
Pſittacus, ille plagæ viridis regnator Eöæ;
Quem non gemmata volucris Junonia cauda
Vinceret, aſpectu gelidi non Phaſidis ales,
Nec quas humenti Numidæ rapuere ſub Auſtro.
Ille ſalutator regum, nomenque locutus
Cæſareum, & queruli quondam vice functus amici;
Nunc conviva levis, monſtrataque reddere verba
Tam facilis: quo tu, Melior dilecte, recluſo,
Nunquam ſolus eras, at non inglorius umbris
Mittitur: Aſſyrio cineres adolentur amomo,
Et tenues Arabum reſpirant gramina plumæ,
Sicanioſque crocos: ſenio nec feſſus inerti
Scandit odoratos Phœnix felicior ignes.

V.

LEO MANSUETUS IMP.

QUID tibi conſtrata manſueſcere profuit ira?
Quid ſcelus, humanaſque animo dediſcere cædes,
Imperiumque pati, & domino parere minori?

Quid, quod abire domo, rurſuſque in clauſtra reverti
Suetus, & a capta jam ſponte recedere præda,
Inſertaſque manus laxo dimittere morſu?
Occidis, altarum vaſtator ſæve ferarum,
Non grege Maſſylo, curvaque indagine clauſus,
Non formidato ſupra venabula ſaltu
Incitus, aut cæco foveæ deceptus hiatu,
Sed victus fugiente fera. ſtat cardine aperto
Infelix cavea, & clauſis circum undique portis
Hoc licuiſſe nefas pavidi timuere leones.
Tunc cunctis cecidere jubæ, puduitque relatum
Aſpicere, & totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fuſum novus obruit ictu
Ille pudor; manſere animi, virtuſque cadenti
A media jam morte redit: nec protenus omnes
Terga dedere minæ. ſicut ſibi conſcius alti
Vulneris, adverſum moriens it miles in hoſtem,
Attollitque manum, & ferro labente minatur:
Sic piger ille gradu, ſolitoque exutus honore
Firmat hians oculos animumque, hoſtemque requirit.
Magna tamen ſubiti tecum ſolatia leti,
Victe, feres, quod te mœſti Populuſque Patreſque,
Ceu notus caderes triſti gladiator arena,
Ingemuere mori: magni quod Cæſaris ora
Inter tot Scythicas, Libycaſque, & littore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere vile eſt,
Unius amiſſi tetigit jactura leonis.

VI. CON-

VI.

CONSOLATIO AD FLAVIUM URSUM DE AMISSIONE PUERI DELICATI.

SÆVE nimis, lacrimis quiſquis diſcrimina ponis,
Lugendique modos. miſerum eſt primæva parenti
Pignora, ſurgenteſque (nefas) accendere natos:
Durum & deſerti, prærepta conjuge, partem
Conclamare tori: mœſta & lamenta ſororum,
Et fratrum gemitus. arcte tamen, & procul intrat
Altius in ſenſus, majoraque vulnera vincit
Plaga minor. Famulum (quoniam rerum omnia cæca
Sic miſcet Fortuna manu, nec pectore novit)
Sed famulum gemis, Urſe, pium: ſed amore, fideque
Has meritum lacrimas; cui major ſtemmate juncto
Libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,
Ne pudeat: rumpat frenos dolor iſte, (Deiſque
Si tam dura placent) hominem gemis (hei mihi, ſubdo
Ipſe faces) hominem, Urſe, tuum cui dulce volenti
Servitium, cui triſte nihil; qui ſponte ſibique
Imperioſus erat. Quiſnam hæc in funera miſſos
Caſtiget luctus? gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidoſque canes flevere Moloſſi,
Et volucres habuere rogum, cervuſque Maronis.

Quid ſi nec famulus? vidi ipſe animoſque notavi
Te tantum capientis herum: ſed major in ore
Spiritus, & tenero manifeſti in ſanguine mores.
Optarent multum Graiæ, cuperentque Latinæ
Sic peperiſſe nurus. non talem Creſſa ſuperbum
Callida ſollicito revocavit Theſea filo:
Nec Paris Oebalios talis viſurus amores
Ruſticus inviſas dejecit in æquora pinus.
Non fallo, aut cantus, aſſueta licentia ducit:
Vidi, & adhuc video, qualem nec bella caventem
Littore virgineo Thetis occultavit Achillem:
Nec circum ſævi fugientem mœnia Phœbi
Troïlon Æmoniæ deprendit lancea dextræ.
Qualis eras procul heu! cunctis pueriſque viriſque
Pulchrior, & tantum domino minor! illius unus
Ante decor, quantum præcedit clara minores
Luna faces, quantumque alios premit Heſperus ignes.
Non tibi fœmineum vultu decus, oraque ſupra
Mollis honos; (quales dubiæ diſcrimina formæ
De ſexu tranſire jubent) paryoque virilis
Gratia, nec petulans acies, blandique ſevero
Igne oculi; (qualis bellis jam caſſide miſſa
Parthenopæus erat) ſimplexque horrore decoro
Crinis, & obſeſſæ nondum, primoque micantes
Flore genæ. talem Ledeo gurgite pubem
Educat Eurotas; teneri ſic integer ævi
Elin adit, primoſque Jovi puer approbat annos.

Nam

Nam pudor ingenuæ mentis, tranquillaque morum
Temperies, teneroque animus maturior ævo,
Carmina quæ donasse queant? Sæpe ille volentem
Castigabat herum, studioque altisque juvabat
Consiliis; tecum tristisque, hilarisque, nec unquam
Ille suus, vultumque tuo sumebat ab ore:
Dignus & Æmonium Pyladen præcedere famâ,
Cecropiamque fidem. sed laudum terminus esto,
Quem fortuna finit. non mente fidelior ægra
Speravit tardi reditus Eumæus Ulixi.
Quis Deus, aut quisnam tam tristia vulnera casus
Eligit? unde manus Fatis tam certa nocendi?
O quam divitiis censuque exutus opimo
Fortior, Urse, fores! si vel fumante ruina
Ructassent dites Vesuvina incendia Locros,
Seu Pollentinos mersissent flumina saltus;
Seu Lucanus ager, seu Tybridis impetus, altas
In dextrum torsisset aquas, paterere serena
Fronte Deos: sive alma fidem, messesque negasset
Cretaque, Cyreneque, & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
Invidia infelix animi vitalia vidit,
Lædendique vias. vitæ modo limine adultæ
Nectere tendebat juvenum pulcherrimus ille
Cum tribus Eleis unam trieterida lustris.
Attendit torvo tristis Rhamnusia vultu:
Ac primum implevitque toros, oculisque nitorem

Addidit,

Addidit, & ſolito ſublimius ora levavit,
(Heu! miſero letale favens) ſeſeque videndo
Torſit, & invitam mortem complexa, jacenti
Injecit nexus, carpſitque immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phoſphorus hora
Rorantem ſternebat equum, jam littora duri
Sæva, Philete, ſenis, dirumque Acheronta videbas,
Quo domini clamate ſono! non ſecius atros
Nigraſſet planctu genitrix tibi ſæva lacertos,
Nec pater: & certe qui vidit funera frater
Erubuit vinci. ſed nec ſervilis adempto
Ignis: odoriferos exhauſit flamma Sabæos
Et Cilicum meſſes, Phariæque exempta volucri
Cinnama, & Aſſyrio manantes gramine ſuccos,
Et domini fletus: hos tantum hauſere favillæ,
Hos bibit uſque rogus. nec quod tibi Setia canos
Reſtinxit cineres, gremio nec lubricus oſſa
Quod vallavit onyx, miſeris acceptius umbris
Quam gemitus. ſed & ipſe juvat. Quid terga dolori,
Urſe, damus? quid damna foves; & pectore iniquo
Vulnus amas? ubi nota reis facundia raptis?
Quid caram crucias tam feris luctibus umbram?
Eximius licet ille animi, merituſque dolorem,
Solviſti. ſubit ille pios, carpitque quietem
Elyſiam, caroſque illic fortaſſe parentes
Invenit: aut illi per amœna ſilentia Lethes
Forſan Avernales alludunt undique mixtæ

Naïdes,

Naïdes, obliquoque notat Proſerpina vultu.
Pone, precor, queſtus; alium tibi Fata Phileton
Forſan & ipſe dabit; moreſque, habituſque decoros
Monſtrabit gaudens, ſimilemque docebit amorem.

VII.

GENETHLIACON LUCANI.

LUCANI proprium diem frequentet
Quiſquis collibus Iſthmiæ Dionæ
Docto pectora concitatus œſtro
Pendentis bibit ungulæ liquorem.
Ipſi, quos penes eſt honor canendi,
Vocalis citharæ repertor Arcas,
Et tu Baſſaridum rotator Evan,
Et Pæan, & Hyantiæ ſorores,
Lætæ purpureas novate vittas:
Crinem comite, candidamque veſtem
Perfundant ederæ recentiores.
Docti largius evagentur amnes,
Et plus Aoniæ virete ſilvæ.
Et ſi qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expleatur umbra.
Centum Theſpiacis odoræ lucis
Stent altaria, victimæque centum,

Quas

Quas Dirce lavat, aut alit Cithæron.
Lucanum canimus: favete linguis:
Vestra est ista dies; favete, Musæ,
Dum qui vos geminas tulit per artes
Et vinctæ pede vocis, & solutæ,
Romani colitur chori sacerdos.
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus
Summis Oceani vides in undis,
Stridoremque rotæ cadentis audis:
Quæ Tritonide fertiles Athenas
Unctis, Bætica, provocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris;
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.
Bætin, Mantua, provocare noli.
Natum protenus, atque humum per ipsam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit.
Tum primum posito remissa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit: PUER O dicate Musis,
Longævos cito transiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas movebis ornos:

Sed

Sed Septem juga, Martiumque Tybrim,
Et doctos Equites, & eloquenta
Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alii Phrygum ruinas,
Et tarde reducis vias Ulixi
Et puppem temerariam Minervæ,
Trita vatibus orbita, ſequantur:
Tu carus Latio, memorque gentis
Carmen fortior exeres togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis,
Ludes Hectora, Theſſaloſque currus:
Et ſupplex Priami potentis aurum,
Tu ſedes reſerabis Inferorum,
[*Ingratus Nero dulcibus theatris,*]
Et noſter tibi præferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantes,
Infandos domini nocentis ignes.
Tu caſtæ titulum decuſque Pollæ
Jucunda dabis allocutione.
Mox, cœpta generoſior juventa,
Albos oſſibus Italis Philippos,
Et Pharſalica bella detonabis,
Et fulmen ducis inter arma Divi:
Libertate gravem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Peluſiaci ſcelus Canopi
Deflebis pius; & Pharo cruenta

Pompeio dabis altius ſepulcrum.
Hæc primo juvenis canes ſub ævo,
Ante annos Culicis Maroniani.
Cedit Muſa rudis ferocis Ennî,
Et docti furor arduus Lucretî,
Et qui per freta duxit Argonautas,
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin majus loquor; ipſa te Latinis
Æneis venerabitur canentem.
Nec ſolum dabo carminis nitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio ſuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Juno.
Forma, ſimplicitate, comitate,
Cenſu, ſanguine, gratia, decore.
Et veſtros Hymenæon ante poſtes
Fauſtis cantibus ipſa perſonabo.
O ſævæ nimium, graveſque Parcæ!
O nunquam data feſta longa ſummis!
Cur plus, ardua, caſibus patetis?
Cur læva vice magna non ſeneſcunt?
Sic natum Naſamonii Tonantis
Poſt ortus obituſque fulminatos
Anguſto Babylon premit ſepulchro.
Sic fixum Paridis manu tremenți
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri

Non mutum caput Orpheos ſequebar.
Sic & tu (rabidi nefas tyranni!)
Juſſus præcipitem ſubire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaque voce
Das ſolatia grandibus ſepulchris,
(O dirum ſcelus! o ſcelus!) tacebis.
Sic fata eſt, leviterque decidentes
Abrafit lacrimas nitente plectro.
At tu, ſeu rapidum poli per axem
Famæ curribus ardois levatus,
Qua ſurgunt animæ potentiores,
Terras deſpicis, & ſepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus recluſæ
Felix Elyſiis tenes in oris
Quo Pharſalica turba congregatur;
Et te nobile carmen inſonantem
Pompeii comitantur, & Catones:
Seu magna ſacer & ſuperbus umbra
Neſcis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque viſa
Matris lampade reſpicis Neronem:
Adfis lucidus; &, vocante Polla,
Unum, quæſo, diem Deos ſilentum
Exores: ſolet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thiafis procax dolofis
Falſi numinis induit figuras;

Ipsum sed colit, & frequentat ipsum
Imis altius infitum medullis:
Ac solatia vana subministrat
Vultus, qui simili notatus auro
Stratis prænitet, excubatque somno
Securæ. Procul hinc abite mortes;
Hæc vitæ genitalis est origo:
Cedat luctus atrox, genisque manent
Jam dulces lacrimæ; dolorque festus
Quicquid fleverat ante, nunc adoret.

P. PAPINII STATII.

SYLVARUM

LIBER TERTIUS.

STATIUS POLLIO SUO SAL.

TIBI certe, Polli dulciſſime, & hac, cui tam fideliter inhæres, quiete digniſſime, non habeo probandam diu libellorum iſtorum temeritatem, cum ſcias multos ex illis in ſinu tuo ſubito natos, & hanc audaciam ſtili noſtri frequenter expaveas, quoties in illius facundiæ tuæ penetrale ſeductus, altius literas intro, & in omnes a te ſtudiorum ſinus ducor. Securus itaque tertius hic Silvarum noſtrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & ſecundus teſtem; ſed hic habet authorem. Nam primum limen ejus Hercules Surrentinus aperit, quem in littore tuo conſecratum, ſtatim ut videram, his verſibus adoravi. Sequitur libellus, quo ſplendidiſſimum

didiſſimum & mihi jucundiſſimum juvenem, Metium Celerem, a ſacratiſſimo Imperatore miſſum ad legionem Syriacam, quia ſequi non poteram, ſic proſecutus ſum. Merebatur & Claudii Etruſci mei pietas aliquod ex ſtudiis noſtris ſolatium, cum lugeret veris (quod amariſſimum eſt) lacrimis ſenem patrem. Earinus præterea, Germanici noſtri libertus, ſcit quandiu deſiderium ejus moratus ſim, cum petiiſſet ut Capillos ſuos, quos cum gemmata Pyxide & Speculo ad Pergamenum Aſclepium mittebat, verſibus dedicarem. Summa eſt Ecloga, qua mecum ſecedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic ſi verum dicimus, ſermo eſt; & quidem ſecurus, ut cum uxore, & qui perſuadere malit quam placere. Huic præcipue libello favebis, cum ſcias habere deſtinationem quietis meæ, & tibi maxime intendere: mequp non tam in patriam quam ad te ſecedere.

I.

HERCULES SURRENTINUS POLLII FELICIS.

INTERMISSA tibi renovat, Tirynthie, ſacra
Pollius; & cauſas deſignat deſidis anni
Quod coleris majore tholo; nec littora pauper

Nuda

Nuda tenes, tectumque vagis habitabile nautis,
Sed nitidos poſtes, Graiiſque effulta metallis
Culmina; ceu tædis iterum luſtratus honeſti
Ignis, ab Oetæa conſcenderis æthera flamma.
Vix oculis, animoque fides: tunc ille recluſi
Liminis, & parvæ cuſtos inglorius aræ?
Unde hæc aula recens, fulgorque inopinus agreſti
Alcidæ? ſunt fata Deum, ſunt fata locorum.
O velox pietas! ſteriles hic nuper arenas,
Aſperſum pelago montis latus, hirtaque dumis
Saxa, nec ulla pati faciles veſtigia terras
Cernere erat. quænam ſubito fortuna rigentes
Diviſit ſcopulos? Tyrione hæc mœnia plectro
An Getica venere lyra? ſtupet ipſe labores
Annus, & anguſto biſſeni limite menſes
Longævum mirantur opus. Deus affuit, arces
Erexitque ſuas, atque obluctantia ſaxa
Summovit nitens, & magno pectore montem
Reppulit: immitem credas juſſiſſe novercam.
Ergo age, ſeu patrios, liber jam legibus, Argos
Incolis, & merſum tumulis Euryſthea calcas:
Sive tui ſolium Jovis, & virtute parata
Aſtra tenes, hauſtumque tibi ſuccincta beati
Nectaris, excluſo melior Phryge, porrigit Hebe;
Huc ades, & genium templis naſcentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arva Molorchi,
Nec formidatus Nemees ager, antrave poſcunt

Thracia

Thracia, nec Pharii polluta altaria regis;
Sed felix, ſimplexque domus, fraudumque malarum
Inſcia, & hoſpitibus Superis digniſſima ſedes.
Pone truces arcus, agmenque immite pharetræ,
Et regum multo perfuſum ſanguine robur,
Inſtratumque humeris dimitte gerentibus hoſtem.
Hic tibi Sidonio celſum pulvinar acantho
Texitur, & ſignis creſcit torus aſper eburnis.
Pacatus, mitiſque veni; nec turbidus ira,
Nec famulare timens; ſed quem te Mænalis Auge
Confectum thiaſis, & multo fratre madentem
Detinuit: qualemque vagæ poſt crimina noctis
Theſtius obſtupuit, toties ſocer. hic tibi feſta
Gymnas, & inſontes juvenum ſine cæſtibus iræ
Annua veloci peragunt certamina luſtro.
Hic templis inſcriptus, avo gaudente, ſacerdos
Parvus adhuc, ſimiliſque tui, cum prima novercæ
Monſtra manu premeres, atque examinata doleres.
Sed quænam ſubiti veneranda exordia templi,
Dic age, Calliope: ſocius tibi grande ſonabit
Alcides, tenſoque modos imitabitur arcu.
Tempus erat, cæli cum torrentiſſimus axis
Incumbit terris, ictuſque Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Sirius agros.
Jamque dies aderat, profugis cum regibus aptum
Fumat Aricinum Triviæ nemus, & face multa
Conſcius Hippolyti ſplendet lacus: ipſa coronat

Emeritos

Emeritos Diana canes, & ſpicula tergit,
Et tutas finit ire feras; omniſque pudicis
Itala terra focis Hecateias excolit idus.
Aſt ego, Dardaniæ quamvis ſub collibus Albæ
Rus proprium, magnique ducis mihi munere currens
Unda domi, curas mulcere æſtuſque levare
Sufficerent; notas Sirenum nomine rupes,
Facundique larem Polli non hoſpes habebam;
Aſſidue moreſque viri pacemque novoſque
Pieridum flores, intactaque carmina diſcens.
Forte diem Triviæ dum littore ducimus udo,
Anguſtaſque fores aſſuetaque tecta gravati
Frondibus & patula defendimus arbore ſoles,
Delituit cælum, ſubitis lux candida ceſſit
Nubibus, & tenuis graviore Favonius Auſtro
Immaduit; qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum dives Eliſa marito
Donatur, teſteſque ululant per devia Nymphæ.
Diffugimus, feſtaſque dapes, redimitaque vina
Abripiunt famuli: nec quo convivia migrent;
(Quamvis innumeræ gaudentia rura ſuperne
Inſedere domus, & multo culmine dives
Mons nitet) inſtantes ſed proxima quærere nimbi
Suadebant, læſique fides reditura ſereni.
Stabat dicta ſacris tenuis caſa, nomine templi,
Et magnum Alciden humili lare parva premebat,
Fluctivagos nautas, ſcrutatoreſque profundi

Vix operire capax. huc omnis turba coïmus;
Huc epulæ, diteſque tori, cœtuſque miniſtrûm
Stipantur, nitidæque cohors gratiſſima Pollæ.
Non cepere fores, anguſtaque deficit ædes.
Erubuit, riſitque Deus, dilectaque Polli
Corda ſubit, blandiſque animum complectitur ulnis:
Tunc, inquit, largitor opum, qui mente profuſa
Tecta Dicarchæ pariter, juvenemque repleſti
Parthenopen? noſtro qui tot faſtigia monti,
Tot virides lucos, tot ſaxa imitantia vultus,
Æraque, tot ſcripto viventes lumine ceras
Fixiſti? quid enim iſta domus, quid terra, priuſquam
Te gauderet, erat? longo tu tramite nudos
Texiſti ſcopulos, fueratque ubi ſemita tantum,
Nunc ibi diſtinctis ſtat porticus alta columnis,
Ne ſorderet iter: curvi tu littoris ora
Clauſiſti calidas gemina teſtudine lymphas:
Vix opera enumerem: mihi pauper, & indigus uni
Pollius; & tales hilaris tamen intro penates,
Et littus, quod pandis, amo. ſed proxima ſedem
Deſpicit, & tacite ridet mea numina Juno.
Da templum, dignaſque tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint tranſire ſecundis:
Quo pater ætherius, menſiſque accita deorum
Turba, & ab excelſo veniat ſoror hoſpita tecto.
Nec te quod ſolidus contra riget umbo maligni
Montis, & immenſo non unquam exeſus ab ævo

Terreat;

Terreat; ipſe adero, & conamina tanta juvabo,
Aſperaque invitæ perfringam viſcera terræ.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniæ ſteterint velocius arces,
Pergameuſve labor. dixit, mentemque reliquit.
Nec mora, conſcripta formantur imagine templa:
Innumeræ coiere manus. his cædere ſilvas,
Et levare trabes: illis immergere curæ
Fundamenta ſolo. coquitur pars uvida terræ
Protectura hiemes, atque excluſura pruinas;
Indomituſque ſilex curva fornace liqueſcit.
Præcipuus ſed enim labor eſt exſcindere dextra
Oppoſitas rupes, & ſaxa negantia ferro.
Hic pater ipſe loci, poſitis Tirynthius armis
Inſudat, validaque ſolum deforme bipenni,
Cum grave nocturna cælum ſubtexitur umbra,
Ipſe fodit. dites Capreæ, viridesque reſultant
Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris echo.
Non tam grande ſonat motis incudibus Ætna,
Cum Brontes Steropeſque ferit: nec major ab antris
Lemniacis fragor eſt, ubi flammeus ægida cælat
Mulciber, & caſtis exornat Pallada donis.
Decreſcunt ſcopuli, & roſea ſub luce reverſi
Artifices mirantur opus. vix annus anhelat
Alter, & ingenti dives Tirynthius arce
Deſpectat fluctus, & junctæ tecta novercæ.
Provocat, & dignis invitat Pallada templis.

Jam placidæ dant ſigna tubæ, jam fortibus ardens
Fumat arena ſacris: hos nec Piſæus honores
Juppiter, aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.
Nil his triſte locis. cedat lacrymabilis Iſthmos,
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans.
Ipſæ pumiceis virides Nereïdes antris
Exiliunt ultro, & ſcopulis uventibus hærent;
Nec pudet occulte nudas ſpectare palæſtras.
Spectat & Icario nemoroſus palmite Gaurus,
Silvaque quæ fixam pelago Neſida coronat;
Et placidus Limon, omenque Euplœa carinis,
Et Lucrina Venus; Phrygioque e vertice Graias
Adſciſcis, Miſene, tubas: ridetque benigna
Parthenope gentile ſacrum, nudoſque virorum
Certatus, & parva ſuæ ſimulachra coronæ.
Quin age, & ipſe libens proprii certaminis actus
Invicta dignare manu: ſeu nubila diſco
Findere, ſeu volucres zephyros prævertere telo,
Seu tibi dulce manu liquidas nodare palæſtras,
Indulge his ſacris; & ſi tibi poma ſuperſunt
Heſperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ;
Nam capit, & tantum non degener ambit honorem.
Quod ſi dulce decus virideſque reſumeret annos,
(Da veniam, Alcide) fors huic & penſa tuliſſes.
Hæc ego naſcentes lætùm bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Solventem voces, & talia dicta ferentem;

Macte animis opibuſque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundæque pudenda
Naturæ deſerta domas, & vertis in uſum
Luſtra habitata feris, fœdeque latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorum præmia ſolvam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamque colus: duram ſcio vincere mortem:
Avertam luctus, & triſtia damna vetabo,
Teque nihil læſum viridi renovabo ſenecta;
Concedamque diu juvenes ſpectare nepotes:
Donec & hic ſponſæ maturus, & illa marito;
Rurſus & ex illis ſoboles nova; grexque protervus
Nunc humeris irreptet avi, nunc agmine blando
Certatim placidæ concurrat ad oſcula Pollæ.
Nam templis nunquam ſtatuetur terminus ævi,
Dum me flammigeri portabit machina cæli.
Nec mihi plus Nemee, priſcumve habitabitur Argos,
Nec Tiburna domus, ſoliſve cubilia Gades.
Sic ait, & tangens furgentem altaribus ignem,
Populeaque movens albentia tempora ſilva,
Et Styga & ætherei juravit fulmina patris.

II.

PROPEMPTICON METIO CELERI.

DI, quibus audaces amor eſt ſervare carinas,
Sævaque ventoſi mulcere pericula ponti,

Sternite

Sternite molle fretum, placidumque advertite votis
Concilium, & lenis non obſtrepat unda precanti.
Grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo
Depoſitum. juvenis dubiæ committitur alno
Metius, atque animæ partem ſuper æquora noſtræ
Majorem transferre parat. proferte benigna
Sidera, & antennæ gemino conſidite cornu,
Oebalii fratres: vobis pontuſque poluſque
Luceat: Iliacæ longe nimboſa ſororis
Aſtra fugate, precor, totoque excludite cælo.
Vos quoque cæruleum, divæ Nereides, agmen,
Quîs honor, & regni ceſſit fortuna ſecundi,
(Dicere quas magni fas ſit mihi ſidera ponti)
Surgite de vitreis ſpumoſæ Doridos antris,
Baianoſque ſinus, & fœta tepentibus undis
Littora tranquillo certatim ambite natatu,
Quærentes ubi celſa ratis qua ſcandere gaudet
Nobilis Auſoniæ Celer armipotentis alumnus.
Nec quærenda diu: modo nam trans æquora terris
Prima Dicarcheis Pharium gravis intulit annum:
Prima ſalutavit Capreas, & margine dextro
Sparſit Tyrrhenæ Mareotica vina Minervæ.
Hujus utrumque latus molli præcingite gyro;
Partitæque vices, vos ſtuppea tendite mali
Vincula, vos ſummis annectite ſuppara velis,
Vos Zephyris aperite ſinus: pars tranſtra reponat,
Pars demittat aquis curvæ moderamina puppis.

Sint

Sint quibus exploret rupes gravis arte molybdis,
Quæque ſecuturam religent poſt terga phaſelon,
Uncaque ſubmerſæ penitus retinacula vellant.
Temperet hæc æſtus, pelaguſque inclinet ad ortus:
Officio careat glaucarum nulla ſororum,
Huic multo Proteus, geminoque huic corpore Triton
Prænatet; & ſubitis qui perdidit inguina monſtris
Glaucus, adhuc quoties patriis allabitur oris
Littoream blanda ferieus Anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes, diva cum matre Palæmon,
Annue, ſi veſtras amor eſt mihi pandere Thebas,
Nec cano degeneri Phœbeum Amphonia plectro.
Et pater, Æolio frangit qui carcere ventos,
Cui varii flatus, omniſque per æquora mundi
Spiritus, atque hiemes nimboſaque nubila parent,
Arctius objecto Boream, Eurumque, Notumque
Monte premat: ſoli Zephyro ſit copia cæli,
Solus agat puppes; ſummaſque ſupernatet undas
Aſſiduus pelago; donec tua, turbine nullo
Læta Paretoniis aſſignet carbaſa ripis.
Audimur: vocat ipſe ratem, nautaſque morantes
Increpat, ecce, meum timido jam frigore pectus
Labitur, & nequeo, quamvis movet ominis horror,
Claudere ſuſpenſos oculorum in margine fletus.
Jamque ratem terris diviſit fune ſoluto
Navita, & anguſtum dejecit in æquora pontem:
Sævus & e puppi longo clamore magiſter

Diſſipat

Diſſipat amplexus, atque oſcula fida revellit,
Nec longum cara licet in cervice morari.
Attamen in terras e plebe noviſſimus omni
Ibo, nec egrediar niſi jam cedente carina.
Quis rude, & abſciſſum miſeris animantibus æquor
Fecit iter? ſolidæque pios telluris alumnos
Expulit in fluctus, pelagoque immiſit hiantes?
Audax ingenii; nec enim temeraria virtus
Illa magis, ſummæ gelidum quæ Pelion Oſſæ
Junxit, anhelantemque jugis bis preſſit Olympum.
Uſque adeone parum lentas tranſire paludes,
Stagnaque & anguſtos ſummittere pontibus amnes?
Imus in abruptum, gentileſque undique terras
Fugimus, exigua clauſi trabe, & aëre nudo.
Inde furor ventis, indignatæque procellæ,
Et cæli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
Ante rates, pigro torpebant æquora ſomno;
Nec ſpumare Thetis, nec ſpargere nubila fluctus
Audebant: viſis tumuerunt puppibus undæ,
Inque hominem ſurrexit hiems. tunc nubila Pleias,
Olenlumque pecus; ſolito tunc pejor Orion.
Juſta queror: fugit ecce vagas ratis acta per undas
Paulatim minor, & longe ſervantia vincit
Lumina, tot gracili ligno complexa timores,
Teque ſuper reliquos, te, noſtri pignus amoris
Portatura, Celer. quos nunc ego pectore ſomnos,
Quoſve queam perferre dies? quis cuncta paventi

Nuntius

Nuntius, an facili te prætermiserit unda
Lucani rabida ora maris: num torva Charybdis
Fluctuet, aut Siculi populatrix virgo profundi:
Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores:
Quæ pax Carpathio: quali te subvehat aura
Doris Agenorei furtis blandita juvenci?
Sed merui questus: quid enim, te castra petente,
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos
Cimmeriumque Chaos? starem prope bellica regis
Signa mei, seu tela manu, seu frena tenerem,
Armatis seu jura dares; operumque tuorum
Etsi non socius, certe mirator adessem.
Si quondam magno Phœnix reverendus Achilli
Littus ad Iliacum, Thymbræaque Pergama venit
Imbellis, tumidoque nihil juratus Atridæ,
Cur nobis ignavus amor? sed pectore fido
Nusquam abero, longisque sequar tua carbasa votis.
Isi, Phoroneis quondam stabulata sub antris,
Nunc regina Phari, numenque Orientis anheli,
Excipe mulcisono puppem Mareotida sistro:
Ac juvenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palæstinasque dedit frenare cohortes,
Ipsa manu placida per limina festa, sacrosque
Duc portus, urbesque tuas. te præside, noscat
Unde paludosi fœcunda licenta Nili:
Cur vada desidant, & ripa coërceat undas
Cecropio stagnata luto: cur invida Memphis,

Curve Therapnæi laſciviat ora Canopi:
Cur ſervet Pharias Lethæus janitor aras;
Vilia cur magnos æquent animalia Divos:
Quæ ſibi præſternat vivax altaria Phœnix:
Quos dignetur agros, aut quo ſe gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis paſtoribus Apis.
Duc & ad Æmathios manes, ubi belliger urbis
Conditor Hyblæo perfuſus nectare durat:
Anguiferamque domum, blando qua merſa veneno
Actias Auſonias fugit Cleopatra catenas.
Uſque & in Aſſyrias ſedes, mandataque caſtra
Proſequere, & Marti juvenem, Dea, trade Latino.
Nec novus hoſpes erit: puer his ſudavit in arvis
Notus adhuc tantum majoris munere clavi:
Jam tamen & turmas facili prævertere gyro
Fortis, & Eoas jaculo damnare ſagittas.
Ergo erit illa dies, qua te majora daturus
Cæſar ab emerito jubeat diſcedere bello?
At nos hoc iterum ſtantes in littore, vaſtos
Cernemus fluctus, aliaſque rogabimus auras.
O tum quantus ego! aut quanta votiva movebo
Plectra lyra! cum me magna cervice ligatum
Attolles humeris, atque in mea pectora primum
Incumbes e puppe novus, ſervataque reddes
Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos:
Tu, rapidum Euphraten, & regia Bactra, ſacraſque
Antiquæ Babylonis opes, & Zeugma, Latinæ

Pacis

Pacis iter: qua dulce nemus florentis Idumes;
Quo pretiosa Tyros rubeat, quo purpura fuco
Sidoniis iterata cadis; quo germine primum
Candida felices fudent opobalsama virgæ:
Ast ego, devictis dederim quæ justa Pelasgis,
Quæque laboratas claudat mihi pagina Thebas.

III.

LACRIMÆ CLAUDII ETRUSCI.

SUMMA Deûm Pietas, cujus gratissima cælo
Rara profanatas inspectant numina terras,
Huc vittata comam niveoque insignis amictu,
Qualis adhuc præsens nullaque expulsa nocentum
Fraude, rudes populos atque aurea regna colebas,
Mitibus exequiis ades; & lugentis Etrusci
Cerne pios fletus, laudataque lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora questu,
Complexumque rogos incumbentemque favillis
Aspiciens, non aut primævæ funera plangi
Conjugis, aut nati modo pubescentia credat
Ora rapi flammis? pater est, qui fletur. adeste
Dîque homines; sacris. procul hinc, procul ite nocentes;
Si cui corde nefas tacitum, fessique senectus
Longa patris; si quis pulsatæ conscius umbram

Matris, & inferna rigidum timet Æacon urna:
Inſontes, caſtoſque voco. tenet ecce ſeniles
Leniter adplicitos vultus, ſanctamque parentis
Caniciem ſpargit lacrimis, animæque ſupremum
Frigus amat: celeres genitoris filius annos,
(Mira fides) pigraſque putat properaſſe ſorores.
Exultent placidi Lethæa ad flumina manes,
Elyſiæ gaudete domus: date ſerta per aras,
Feſtaque pallentes hilarent altaria lucos.
Felix, heu nimium felix, ploratáque nato
Umbra venit. longe furiarum ſibila, longe
Tergeminus cuſtos. penitus via longa pateſcat
Manibus egregiis. eat, horrendumque ſilentis
Accedat domini ſolium, grateſque ſupremas
Perferat, & totidem juveni roget anxius annos.
Macte pio gemitu! dabimus ſolatia dignis
Luctibus, Aoniaſque tuo ſacrabimus ultro
Inferias, Etruſce, ſeni. tu largus Eoa
Germina, tu meſſes Cilicumque Arabumque ſuperbis
Merge rogis: ferat ignis opes hæredis, & alto
Aggere miſſuri nitido pia nubila cælo
Stipentur cineres: nos non arſura feremus
Munera; venturoſque tuus durabit in annos,
Me monſtrante, dolor: neque enim mihi fiere parentem
Ignotum, & ſimiles gemui projectus ad ignes.
Ille mihi tua damna dies compeſcere cantu
Suadet; & ipſe tuli, quos nunc tibi confero, queſtus.

Non

Non tibi clara quidem, ſenior placidiſſime, gentis
Linea, nec proavis demiſſum ſtemma: ſed ingens
Supplevit fortuna genus, culpamque parentum
Occuluit. neque enim dominos de plebe tuliſti;
Sed quibus occaſus pariter famulantur & ortus.
Nec pudor iſte tibi: quid enim terriſque poloque
Parendi ſine lege manet? vice cuncta reguntur,
Alterniſque regunt. propriis ſub regibus omnis
Terra: premit felix regum diademata Roma;
Hanc ducibus frenare datum: mox creſcit in illos
Imperium Superis. ſed habent & numina legem:
Servit & aſtrorum velox chorus, & vaga ſervit
Luna, nec injuſſæ toties redit orbita lucis.
Et (modo ſi fas eſt æquare jacentia ſummis)
Pertulit & ſævi Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fiſtula Phœbi.
Sed neque barbaricis Latio tranſmiſſus ab oris:
Smyrna tibi gentile ſolum, potuſque verendo
Fonte Meles, Hermique vadum; quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit ſua cornua limo.
Læta dehinc ſeries, variiſque ex ordine curis
Auctus honos; ſemperque gradus prope numina, ſemper
Cæſareum coluiſſe latus, ſacriſque Deorum
Arcanis hærere datum. Tibereïa primum
Aula tibi, vix dum ora nova mutante juventa,
Panditur. hic, annis multa ſuper indole victis,
Libertas oblata venit. nec proximus heres

Immitis

Immitis quanquam & furiis agitatus, abegit.
Hunc & in Arctoas tenuis comes uſque pruinas
Terribilem affatu paſſus viſuque tyrannum
Immanemque ſuis, ut qui metuenda ferarum
Corda domant, merſaſque jubent jam ſanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla vivere præda.
Præcipuos ſed enim merito ſubvexit in actus
Nondum ſtelligerum ſenior dimiſſus in axem
Claudius, & longo tranſmiſit habere Neroni.
Quis ſuperos metuens pariter tot templa, tot aras
Promeruiſſe datur? ſummi Jovis aliger Arcas
Nuntius: imbrifera potitur Thaumantide Juno:
Stat celer obſequio juſſa ad Neptunia Triton:
Tu toties mutata ducum juga rite tuliſti
Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
Jamque piam lux alta domum, præcelſaque toto
Intravit Fortuna gradu. jam creditur uni
Sanctarum digeſtus opum, partæque per omnes
Divitiæ populos, magnique impendia mundi.
Quicquid ab auriferis ejectat Iberia foſſis,
Dalmatico quod monte nitet, quod meſſibus Afris
Verritur, æſtiferi quicquid terit area Nili,
Quodque legit merſus pelagi ſcrutator Eoi
Et Lacedæmonii pecuaria culta Galeſi,
Perſpicuæque nives, Maſſylaque robora, & Indi
Dentis honos: uni parent commiſſa miniſtro,
Quæ Boreas, quæque Eurus atrox, quæ nubilus Auſter
Invehit.

Invehit. hibernos citius numeraveris imbres,
Silvarumque comas. vigil iſte animique ſagacis
Exitus evolvit, quantum Romana ſub omni
Pila die, quantumque Tribus: quid templa: quid alti
Undarum curſus, quid propugnacula poſcant
Æquoris, aut longe ſeries porrecta viarum:
Quod Domini celſis niteat laquearibus aurum,
Quæ divum in vultus igni formanda liqueſcat
Maſſa; quid Auſoniæ ſcriptum crepet igne monetæ.
Hinc tibi rara quies, animoque excluſa voluptas,
Exiguæque dapes, & nunquam læſa profundo
Cura mero. ſed jura tamen genialia cordi,
Et mentem vincire toris, & jungere feſta
Connubia, & fidos domino genuiſſe clientes.
Quis ſublime decus formamque inſignis Etruſcæ
Neſciat? haud unquam proprio mihi cognita viſu,
Sed decus eximium formæ par reddit imago
Vultibus, & ſimilis natorum gratia monſtrat.
Nec vulgare genus: faſces, ſummamque curulem
Frater, & Auſonios enſes, mandataque fidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens eſt damnata triumpho.
Sic quicquid patrio ceſſatum eſt ſanguine, mater
Reddidit; obſcurumque latus clareſcere vidit
Connubio gaviſa domus. nec pignora longe;
Quippe bis ad partus venit Lucina, manuque
Ipſa levi gravidos tetigit fœcunda labores.

Felix

Felix ah! ſi longa dies, ſi cernere vultus
Natorum virideſque genas tibi juſta dediſſent
Stamina! ſed media cecidere abrupta juventa
Gaudia, floreteſque manu ſcidit Atropos annos:
Qualia pallentes declinant lilia culmos,
Pubeteſve roſæ primos moriuntur ad Auſtros,
Aut uti verna novis expirat purpura pratis.
Illa ſagittiferi circumvolitaſtis, Amores,
Funera, maternoque rogos unxiſtis amomo:
Nec modus aut pennis laceris aut crinibus ignem
Spargere, collatæque pyram ſtruxere pharetræ.
Quas tunc inferias, aut quæ lamenta dediſſes
Maternis, Etruſce, rogis, qui funera patris
Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos?
Illum &, qui nutu ſuperas nunc temperat arces
Progeniem claram terris partitus & aſtris,
Lætus Idumæi donavit honore triumphi:
Dignatuſque loco victricis & ordine pompæ
Non vetuit, tenueſque nihil minuere parentes.
Atque idem in cuneos populum cum duxit equeſtres,
Mutavitque genus, lævæque ignobile ferrum
Exuit, & celſe natorum æquavit honori.
Dextra bis octonis fluxerunt ſæcula luſtris,
Atque ævi ſine nube tenor. Quam dives in uſus
Natorum, totoque volens excedere cenſu,
Teſtis adhuc largi nitor inde aſſuetus Hetruſci,
Cui tua non humiles dedit indulgentia mores.

Hunc

Hunc ſiquidem amplexu ſemper revocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: hujus honori
Pronior ipſe etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi devoti juvenes pro patre renato,
Summe ducum, grates, aut quæ pia vota rependant?
Tu (ſeu tarda ſitu, rebuſque exhauſta ſenectus
Erravit; ſeu blanda diu Fortuna regreſſum
Maluit) attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum lenique procella
Contentus monuiſſe ſenem: cumque horrida ſupra
Æquora, curarum ſocius procul Itala rura
Linqueret, hic molles Campani littoris oras,
Et Diomedeas concedere juſſus in arces,
Atque hoſpes, non exul erat. nec plura moratus
Romuleum reſeras iterum, Germanice, limen,
Mœrentemque foves, inclinatoſque penates
Erigis. haud mirum, Ductor placidiſſime; quando
Hæc eſt quæ victis parcentia fœdera Cattis,
Quæque ſuum Dacis donat clementia montem:
Quæ modo Marcomanos poſt horrida bella, vagoſque
Sauromatas Latio non eſt dignata triumpho.
Jamque in fine dies, & inexorabile penſum
Deficit. hic mœſti pietas me poſcit Etrufci
Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
Nec fati jam certus olor, ſævique marita
Tereos. Heu quantis laſſantem brachia vidi
Planctibus, & prono fuſum ſuper oſcula vultu!

Vix famuli, comiteſque tenent, vix arduus ignis
Submovet. haud aliter gemuit perjuria Theſeus
Littore quo falſis deceperat Ægea velis.
Tunc immane gemens, fœdatuſque ora, tepentes
Affatur cineres: Cur nos, fidiſſime, linquis
Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
Præſidis, atque breves Superum placavimus iras,
Nec frueris; tantique orbatus muneris uſu
Ad manes, ignare, fugis. nec flectere Parcas,
Aut placare malæ datur aſpera numina Lethes?
Felix, cui magna patrem cervice vehenti
Sacra Mycenææ patuit reverentia flammæ!
Quique tener ſævis genitorem Scipio Pœnis
Abſtulit, & Lydi pietas temeraria Lauſi.
Ergo & Theſſalici conjux penſare mariti
Funus, & immitem potuit Styga vincere ſupplex
Thracius? ah quanto melius pro patre liceret!
Non totus rapiere tamen, nec funera mittam
Longius: hic manes, hic intra tecta tenebo.
Tu cuſtos, dominuſque laris; tibi cuncta tuorum
Parebunt. ego rite minor, ſemperque ſecundus
Aſſidue libabo dapes & pocula ſacris
Manibus, effigieſque colam: te lucida ſaxa,
Te ſimilem doctæ referet mihi lineâ ceræ:
Nunc ebur, & fulvum vultus imitabitur aurum.
Inde viam morum, longæque examina vitæ,
Affatuſque pios, monituraque ſomnia poſcam.

Talia

Talia dicentem genitor dulcedine læta
Audit, & immites lente deſcendit ad umbras,
Verbaque dilectæ fert narraturus Etruſcæ.
Salve ſupremum, ſenior mitiſſime patrum,
Supremumque vale: qui nunquam, ſoſpite nato,
Triſte Chaos, mœſtique ſitus patiere ſepulchri.
Semper odoratis ſpirabunt floribus aræ,
Semper & Aſſyrios felix bibet urna liquores,
Et lacrimas, qui major honos. hîc ſacra litabit
Manibus, eque tua tumulum tellure levabit.
Noſtra quoque, exemplo meritus, tibi carmina ſanxit,
Hoc etiam gaudens cinerem donaſſe ſepulchro.

IV.

CAPILLI FLAVII EARINI.

ITE comæ, facilemque precor tranſcurrite pontum:
Ite, coronato recubantes molliter auro:
Ite, dabit curſus mitis Cytherea ſecundos,
Placabitque Notos: fors & de puppe timenda
Transferet, inque ſua ducet ſuper æquora concha,
Accipe laudatos, juvenis Phœbeïe, crines
Quos tibi Cæſareus donat puer: accipe lætus,
Intonſoque oſtende patri. fine, dulce nitentes
Comparet, atque diu fratris putet eſſe Lyæi.

Forſan & ipſe comæ nunquam labentis honorem
Proferet, atque alio clauſum tibi ponet in auro.
Pergame, pinifera multum felicior Ida!
Illa licet ſacræ placeat ſibi laude rapinæ;
(Nempe dedit Superis illum, quem turbida ſemper
Juno videt, refugitque manum, nectarque recuſat)
At tu grata Deis, pulchroque inſignis alumno,
Miſiſti Latio placida quem fronte miniſtrum
Juppiter Auſonius pariter, Romanaque Juno
Aſpiciunt, & uterque probant. Nec tanta potenti
Terrarum Domino divum ſine mente voluptas.
Dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea cycnos,
Pergameas intraſſe domos, ubi maximus ægris
Auxiliator adeſt, & feſtinantia ſiſtens
Fata, ſalutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregiæ præclarum ſidere formæ
Ipſius ante Dei ludentem conſpicit aram.
Ac primum ſubita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat: ſed non erat illi
Arcus, & ex humeris nullæ fulgentibus umbræ.
Miratur puerile decus, vultumque comaſque
Aſpiciens, Tune Auſonias, ait, ibis ad arces,
Neglectus Veneri? tu ſordida tecta, jugumque
Servitij vulgare feres? procul abſit: ego iſti
Quem meruit, formæ dominum dabo. vade age mecum,
Vade puer; ducam volucri per ſidera curru

Donum

Donum immane duci: nec te plebeia manebunt
Jura; Palatino famulus deberis amori.
Nil ego, nil, fateor, toto tam dulce ſub orbe
Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius ultro
Sangariuſque puer; quemque irrita fontis imago
Et ſterilis conſumpſit amor. te cœrula Nais
Mallet, & apprenſa traxiſſet fortius urna.
Tu, puer, ante omnes; ſolus formoſior ille
Cui daberis. Sic orſa, leves ſecum ipſa per auras
Tollit, olorinaque jubet conſidere biga.
Nec mora: jam Latii montes, veteriſque penates
Evandri, quos mole nova pater inclytus urbis
Excolit, & ſummis æquat Germanicus aſtris.
Tunc propior jam cura deæ, quæ forma capillis
Optima, quæ veſtis roſeos accendere vultus
Apta; quod in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat cæleſtes oculos ducis, ipſaque tædas
Junxera., & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios ſic fundit amictus;
Dat radios, ignemque ſuum. ceſſere priores
Deliciæ, famulûmque greges: hic pocula magno
Prima duci, murraſque graves, cryſtallaque portat
Candidiore manu: creſcit nova gratia Baccho.
Care puer, Superis qui prælibare verendum
Nectar, & ingentem toties contingere dextram
Electus, quam noſſe Getæ, quam tangere Perſæ,
Armeniique, Indique petunt! O ſidere dextro
Edite,

Edite, multa tibi divum indulgentia favit!
Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes
Spargeret, & pulchræ fuscaret gratia formæ,
Ipse Deus patriæ, celsam trans æquora liquit
Pergamon. haud ulli puerum mollire potestas
Credita; sed tacita juvenis Phœbeïus arte
Leniter, haud ullo concussum vulnere corpus
De sexu transire jubet. tamen anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
Intactos servare mares; nunc frangere sexum,
Atque hominem mutare nefas; gavisaque solos
Quos genuit Natura videt; nec lege siniſtra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
Tu quoque, nunc juvenis, genitus si tardius esses,
Umbratusque genas, & adultos fortior artus,
Non unum gaudens Phœbea ad limina munus
Misisses: patrias nunc vertex solus ad aras
Naviget. hunc multo Paphie saturabat amomo,
Hunc nova tergemina pectebat Gratia dextra.
Huic & purpurei cedat coma saucia Nisi,
Et quam Sperchio tumidus servabat Achilles.
Ipsi, cum primum niveam præcerpere frontem
Decretum est, humerosque manu nudare nitentes,
Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
Expediuntque comas, & serica pectore ponunt
Pallia. tunc junctis crinem incidere sagittis,

Atque

Atque auro, gemmiſque locant: rapit ipſa cadentes
Mater, & arcanos iterat Cytherea liquores.
Tunc puer e turba, manibus qui forte ſupinis
Nobile gemmato ſpeculum portaverat auro,
Hoc quoque demus, ait; patriis nec gratius ullum
Munus erit templis, ipſoque potentius auro.
Tu modo fige aciem, & vultus hos uſque relinque.
Sic ait, & ſpeculum ſeclusit imagine rapta.
At puer egregius tendens ad ſidera palmas,
His mihi pro donis, hominum mitiſſime cuſtos,
(Si merui) longa dominum renovare juventa,
Atque orbi ſervare velis! hoc ſidera mecum,
Hoc undæ, terræque rogant. eat, oro, per annos
Iliacos, Pylioſque ſitus; proprioſque penates
Gaudeat, & ſecum Tarpeia ſeneſcere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

V.

AD CLAUDIAM UXOREM.

QUID mihi mœſta die, ſociis quid noctibus, uxor,
Anxia, pervigili ducis ſuſpiria cura?
Non metuo ne læſa fides, aut pectore in iſto
Alter amor: nullis in te datur ire ſagittis,
(Audiat infeſto licet hæc Rhamnuſia vultu)

Non

Non datur. & ſi egomet patrio de littore raptus
Quattuor emeritis per bella, per æquora, luſtris
Errarem, tu mille procos intacte fugares;
Non interſectas commenta retexere telas,
Sed ſine fraude palam, thalamoſque orbata negaſſes.
Dic tamen unde alia mihi fronte, & nubila vultu?
Anne quod Euboïcos feſſus remeare penates
Auguror, & patria ſenium componere terra?
Cur hoc triſte tibi? certe laſcivia cordi
Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia Circi,
Aut intrat ſenſus clamoſi turba theatri:
Sed probitas, & opaca quies, & ſordida nunquam
Gaudia. Quas autem comitem te rapto per undas?
Quamquam, & ſi gelidas irem manſurus ad Arctos,
Vel ſuper Heſperiæ vada caligantia Thules,
Aut ſeptemgemini caput haud penetrabile Nili,
Hortarere vias. Etenim tua, (nempe benigna
Quam mihi ſorte Venus junctam florentibus annis
Servet & in ſenium;) tua, (quæ me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc juvenile vagantem
Fixiſti) tua frena libens, docileſque recepi;
Et ſemel inſertas non mutaturus habenas
Uſque premo. Ter me nitidis Albana ferentem
Dona comis, ſanctoque indutum Cæſaris auro
Viſceribus complexa tuis; ſertiſque dediſti
Oſcula anhela meis. Tu, cum Capitolia noſtræ
Inficiata lyræ, ſævum ingratumque dolebas

Mecum

Mecum victa Jovem: tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis, totaſque in murmure noctes
Aure rapis vigili: longi tu ſola laboris
Conſcia, cumque tuis crevit mea Thebaïs annis.
Qualem te nuper Stygias prope raptus ad undas,
Cum jam Lethæos audirem cominus amnes,
Aſpexi! tenuique oculos jam morte cadentes.
Scilicet exhauſti Lacheſis mihi tempora fati
Te tantum miſerata dedit, Superique potentes
Invidiam timuere tuam. poſt iſta, propinquum
Nunc iter, optatoſque ſinus comes ire moraris?
Heu ubi nota fides, totque explorata per uſus,
Qua veteres Latias, Graiaſque Heroïdas æquas?
Iſſet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
Penelope gaviſa domos, ſi paſſus Ulixes.
Queſta eſt Ægiale, queſta eſt Melibœa relinqui,
Et quamquam ſævi fecerunt Mænada planctus.
Nec minor his tu noſſe fidem, firmamque maritis
Reddere, ſic certe cineres, umbramque priorem
Quæris adhuc: ſic exequias amplexa canori
Conjugis, ingentes iteras de pectore planctus,
Jam mea. Nec pietas alia eſt tibi, curaque natæ:
Sic ut mater amas, ſic nunquam corde recedit
Nata tuo; fixamque animi penetralibus imis
Nocte, dieque tenes. non ſic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non ſic Philomela penates
Circuit amplectens, animamque in pignora tranſfert.

Heu nunc illa tenet viduum quod ſola cubile,
Otia tam pulchræ terit infecunda juventæ:
Sed venient plenis, venient connubia, tædis.
Sic certe, formæque bonis, animique meretur:
Sive chelyn complexa ferit, ſeu voce paterna
Diſcendum Muſis ſonat, & mea carmina flectit,
Candida ſeu molli diducit brachia motu;
Ingenium probitas, artemque modeſtia vincit.
Nonne leves pueros, non te, Cytherea, pudebat
Hoc ceſſare decus? Nec tantum Roma jugales
Conciliare toros, feſtaſque accendere tædas
Fertilis; & noſtra generi tellure dabuntur.
Non adeo Veſuvinus apex, & flammea diri
Montis hiems trepidas exhauſit civibus urbes:
Stant, populiſque vigent. hic auſpice condita Phœbo
Tecta, Dicarchei portus, & littora mundo
Hoſpita: & hic magnæ tractus imitantia Romæ
Quæ Capys advectis implevit mœnia Teucris.
Noſtra quoque haud propriis tenuis, nec rara colonis
Parthenope; cui mite ſolum trans æquora vectæ
Ipſe Dionæa monſtravit Apollo columba.
Has ego te ſedes (nam nec mihi barbara Thrace
Nec Libye natale ſolum) transferre laboro:
Quas & mollis hiems, & frigida temperat æſtas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit undis.
Pax ſecura locis, & deſidis otia vitæ,
Et nunquam turbata quies, ſomnique peracti.

Nulla

Nulla foro rabies, aut ſtrictæ jurgia leges
Norunt: jura viris ſolum, & ſine faſcibus, æquum.
Quid nunc magnificas ſpecies, cultuſque locorum,
Templaque, & innumeris ſpatia interſtincta columnis;
Et geminam molem nudi tectique theatri,
Et Capitolinis Quinquennia proxima luſtris;
Quid laudem riſus, libertatemque Menandri,
Quam Romanus honos & Graia licentia miſcent?
Nec deſunt variæ circum oblectamina vitæ:
Sive vaporiferas, blandiſſima littora, Baias,
Enthea fatidicæ ſeu viſere tecta Sibyllæ
Dulce ſit, Iliacoque jugum memorabile remo:
Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri
Teleboumque domos; trepidis ubi dulcia nautis
Lumina noctivagæ tollit Pharus æmula lunæ:
Caraque non molli juga Surrentina Lyæo,
Quæ meus ante alios habitator Pollius auget:
Ænariæque lacus medicos, Statinaſque renatas.
Mille tibi noſtræ referam telluris amores:
Sed ſatis hoc conjux, ſatis hoc dixiſſe, creavit
Me tibi, me ſocium longos aſtrinxit in annos:
Nonne hæc amborum genitrix, altrixque videri
Digna? ſed ingratus qui plura adnecto, tuiſque
Moribus indubito: venies, cariſſima conjux,
Prævenieſque etiam: ſine me tibi ductor aquarum
Tybris, & armiferi ſordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII.

SYLVARUM

LIBER QUARTUS.

Ad Marcellum.

INVENI librum, Marcelle cariſſime, quem pietati tuæ dedicarem. Reor equidem aliter quam invocato numine maximi Imperatoris nullum opuſculum meum cœpiſſe. Sed hic liber tres habet. Sequitur quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primo autem ſeptimum decimum Germanici noſtri conſulatum adoravi. Secundo gratias egi ſacratiſſimis ejus Epulis honoratus. Tertio Viam Domitianam miratus ſum, qua graviſſimam arenarum moram exemit: cujus beneficio tu quoque maturius epiſtolam eam accipies, quam tibi in hoc libro a Neapoli ſcribo. Proximum eſt Lyricum carmen ad Septimium Severum, juvenem (uti ſcis) inter ornatiſſimos ſecundi ordinis,

ordinis, tuum quidem etiam condiſcipulum; ſed mihi contra hoc quoque jus, arctiſſime carum. nam Vindicis noſtri Herculem Epitrapezion, ſecundùm honorem quem de me, & de ipſis ſtudiis meretur, imputare etiam tibi poſſum. Maximum Junium dignitatis & eloquentiæ nomine a nobis diligi, ſatis eram teſtatus epiſtola, quam ad illum de editione Thebaidos meæ publicavi. ſed nunc quoque eum reverti maturius e Dalmatia rogo. Juncta eſt Ecloga ad municipem meum Julium Menecratem, ſplendidum Juvenem, & Pollii mei generum; cui gratulor quod Neapolim noſtram numero liberorum honeſtaverit. Plotio Grypho, majoris gradus juveni, dignius opuſculum reddam: ſed interim Hendecaſyllabos, quos Saturnalibus una riſimus, huic volumini inſerui. Quare ergo plura in quarto Silvarum, quam in prioribus? Ne ſe putent aliquid egiſſe, qui reprehenderunt (ut audio) quod hoc ſtili genus edidiſſem. Primum, ſupervacuum eſt diſſuadere rem factam. Deinde, multa ex illis jam Domino Cæſari dederam; & quanto hoc plus eſt, quam edere? Exercere autem jocos non licet? ſi ſecreto, inquit. Sed & ſphæromachias ſpectamus, & pilaris luſio admittitur. noviſſime, quiſquis ex meis inyitus aliquid legit, ſtatim ſe profitetur adverſum: itaque conſilio ejus accedam? In ſumma, nempe ego ſum qui traducor: taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu, Marcelle, defendes. Et, ſi videtur, hactenus: ſin minus, reprehendemur.

XVII

I.

XVII CONSULATUS IMP. AUG. GERMANICI DOMITIANI.

LÆTA bis octonis accedit purpura fastis
Cæsaris, insignemque apert Germanicus annum,
Atque oritur cum sole novo, cum grandibus astris.
Clarius ipse nitens, & primo major Eoo.
Exultent leges Latiæ: gaudete, curules;
Et septemgemino jactantior æthera pulset
Roma jugo: plusque ante alias Evandrius arces
Collis ovet. subiere novi Palatia fasces,
Et requiem bis sextus honos, precibusque receptis
Cura Cæsareum gaudet vicisse pudorem.
Ipse etiam immensi reparator maximus ævi
Attollit vultus, & utroque a limine grates
Janus agit: quem tu, vicina Pace ligatum,
Omnia jussisti componere bella, novique
In leges jurare fori. levat ecce supinas
Hinc atque inde manus, geminaque hac voce profatur:
SALVE, magne parens mundi; qui fæcula mecum
Instaurare paras: talem te cernere semper

Mense

Menſe meo tua Roma cupit: ſic tempora naſci,
Sic annos intrare decet. da gaudia faſtis
Continua; hos humeros multo ſinus ambiat oſtro,
Et properata tuæ manibus prætexta Minervæ.
Aſpicis ut templis alius nitor, altior aris
Ignis & ipſa meæ tepeant tibi ſidera brumæ.
Moribus atque tuis gaudent turmæque, tribuſque,
Purpureique Patres; lucemque a conſule ducit
Omnis honos. quid tale, precor, prior annus habebat?
Dic age, Roma potens, & mecum longa Vetuſtas
Dinumera faſtos; nec parva exempla recenſe,
Sed quæ ſola meus dignetur vincere Cæſar.
Ter Latios decieſque tulit, labentibus annis,
Auguſtus faſces; ſed cœpit ſero mereri:
Tu juvenis prægreſſus avos. En quanta recuſas,
Quanta vetas! flectere tamen; precibuſque Senatus
Permittes hanc ſæpe diem. manet inſuper ordo
Longior, & totidem felix tibi Roma curules
Terque quaterque dabit. mecum altera ſæcula condes,
Et tibi longævi revocabitur ara Terenti.
Mille trophæa feres; tantum permitte triumphos.
Reſtat Bactra novis, reſtat Babylona tributis
Frenari: nondum in gremio Jovis Indica laurus,
Nondum Arabes, Sereſque rogant; nondum omnis honorem
Annus habet, cupiuntque decem tua nomina menſes.
Sic Janus, clauſoque libens ſe poſte recepit.
Tunc omnes patuere fores, lætoque dederunt

Signa

Signa polo; longamque tibi, Dux magne, juventam
Annuit, atque ſuos promiſit Juppiter annos.

II.

EUCHARISTICON AD IMP. AUGUST. GERMANICUM DOMITIANUM.

REGIA Sidoniæ convivia laudat Eliſæ
Qui magnum Æneam Laurentibus intulit arvis:
Alcinoique dapes manſuro carmine monſtrat
Æquore qui multo reducem conſumpſit Ulixen:
Aſt ego, cui ſacræ Cæſar nova gaudia cenæ
Nunc primum, dominaque dedit conſurgere menſa,
Qua celebrem mea vota lyra, quas ſolvere grates
Sufficiam? non, ſi pariter mihi vertice læto
Nectat adoratas & Smyrna & Mantua lauros,
Digna loquar. mediis videor diſcumbere in aſtris
Cum Jove, & Iliaca porrectum ſumere dextra
Immortale merum. ſteriles tranſmiſimus annos;
Hæc ævi mihi prima dies, hæc limina vitæ.
Tene ego, regnator terrarum, orbiſque ſubacti
Magne parens, te, ſpes hominum, te, cura deorum,
Cerno jacens? datur hac juxta, datur ora tueri
Vina inter, menſaſque, & non aſſurgere fas eſt?
Tectum auguſtum, ingens, non centum inſigne columnis,
Sed quantæ Superos cælumque, Atlante remiſſo,

Suſtentare

Suſtentare queant. ſtupet hoc vicina Tonantis
Regia, teque pari lætantur ſede locatum
Numina, ne magnum properes eſcendere cælum:
Tanta patet moles, effuſæque impetus aulæ
Liberior campi, multumque amplexus aperti
Ætheros, & tantum domino minor: ille penates
Implet, & ingenti Genio juvat. Æmulus illic
Mons Libys, Iliacuſque nitent, & multa Syene,
Et Chios, & glauca certantia Doride ſaxa,
Lunaque portandis tantum ſuffecta columnis.
Longa ſuper ſpecies: feſſis vix culmina prendas
Viſibus, auratique putes laquearia cæli.
Hic cum Rõmuleos proceres trabeataque Cæſar
Agmina mille ſimul juſſit diſcumbere menſis,
Ipſa ſinus accincta Ceres, Bacchuſque laborant
Sufficere. ætherei felix ſic orbita fluxit
Triptolemi: ſic vitifero ſub palmite nudos
Umbravit colles, & ſobria rura Lyæus.
Sed mihi non epulas, Indiſve innixa columnis
Robora Maurorum, famulaſve ex ordine turmas,
Ipſum, ipſum cupido tantum ſpectare vacavit
Tranquillum vultus, & majeſtate ſerena
Mulcentem radios, ſummittentemque modeſte
Fortunæ vexilla ſuæ: tamen ore nitebat
Diſſimulatus honos. talem quoque barbarus hoſtis
Poſſet, & ignotæ conſpectum agnoſcere gentes.
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit

Dimiſſis Gradivus equis: ſic lubrica ponit
Membra Therapnæa reſolutus gymnade Pollux:
Sic jacet ad Gangen, Indis ululantibus, Evan:
Sic gravis Alcides poſt horrida juſſa novercæ
Gaudebat ſtrato latus acclinare leoni.
Parva loquor, nec dum æquo tuos, Germanice, vultus:
Talis ubi Oceani finem, menſaſque revifit
Æthiopum, ſacros diffuſus nectare vultus
Dux Superûm, ſecreta jubet dare carmina Muſas,
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Dî tibi (namque animas ſæpe exaudire minores
Dicuntur) patriæ bis terque exire ſenectæ
Annuerint fines! rata numina miſeris aſtris,
Templaque des, habileſque domos! ſæpe annua pandas
Limina, ſæpe novo Janum lictore ſalutes;
Sæpe coronatis iteres Quinquennia luſtris!
Qua mihi, felices epulas menſæque dediſti
Sacra tuæ, talis longo poſt tempore venit
Lux mihi Trojanæ qualis ſub collibus Albæ
Cum modo Germanas acies, modo Daca ſonantem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

III.

VIA DOMITIANA.

QUIS duri ſilicis graviſque ferri
Immanis ſonus æquori propinquum

Sax-

Saxoſæ latus Appiæ replevit?
Certe non Libycæ ſonant catervæ,
Nec dux advena, pejerate bello,
Campanos quatis inquietus agros:
Nec frangit vada, montibuſque cæſis
Inducit Nero ſordidas paludes.
Sed qui limina bellicoſa Jani
Juſtis legibus, & foro coronat:
Qui caſtæ Cereri diu negata
Reddit jugera, ſobriaſque terras:
Qui ſortem vetat interire ſexum;
Et Cenſor prohibet mares adultos
Pulchræ ſupplicium timere formæ:
Qui reddit Capitolio Tonantem;
Et Pacem propria domo reponit;
Qui genti patriæ futura ſemper
Sancit limina, Flaviumque culmen;
Hic, cœno bibulo viam gravante,
Et campis iter amne detinente,
Longos eximit ambitus, novoque
Injectu ſolidat graves arenas;
Gaudens Euboïcæ domum Sibyllæ,
Gauranoſque ſinus, & æſtuantes
Septem montibus admovere Baias.
Hic quondam piger axe vectus udo
Nutabat cruce pendula viator;
Sorbebatque rotas maligna tellus;

Et plebs in mediis Latina campis
Horrebat mala navigationis:
Nec curſus agiles, & impeditum
Tardabant iter orbitæ tacentes,
Dum pondus nimium querens ſub alta
Repit languida quadrupes ſtatera:
At nunc, quæ ſolidum diem terebat,
Horarum via facta vix duarum.
Non tenſæ volucrum per aſtra pennæ,
Nec velocius ibitis, carinæ.
Hic primus labor inchoare ſulcos,
Et reſcindere limites, & alto
Egeſtu penitus cavare terras:
Mox, hauſtas aliter replere foſſas,
Et ſummo gremium parare dorſo,
Ne nutent ſola, ne maligna ſedes,
Et preſſis dubium cubile ſaxis.
Tunc umbonibus hinc & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant!
Hi cædunt nemus, exuuntque montes,
Hi ferro ſcopulos trabeſque lævant;
Illi ſaxa ligant, opuſque texunt
Cocto pulvere ſordidoque topho:
Hi ſiccant bibulas manu lacunas,
Et longe fluvios agunt minores.
Hæ poſſent & Athon cavare dextræ,

Et mœſtum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His parvus, Lechio nihil vetante,
Inous freta miſcuiſſet Iſthmos.
Fervent littora, mobileſque ſilvæ;
It longus medias fragor per urbes:
Atque Echo ſimul hinc & inde fractam
Gauro Maſſicus uvifer remittit.
Miratur ſonitum quieta Cyme,
Et Literna palus, pigerque Savo.
At flavum caput, humidumque late
Crinem mollibus impeditus ulvis
Vulturnus levat ora, maximoque
Pontis Cæſarei reclinis arcu
Raucis talia faucibus redundat:
CAMPORUM bone conditor meorum,
Qui me vallibus aviis refuſum
Et ripas habitare neſcientem
Recti legibus alvei ligaſti:
Et nunc ille ego turbidus, minaxque,
Vix paſſus dubias prius carinas,
Jam pontem fero, perviuſque calcor;
Qui terras rapere, & rotare ſilvas
Aſſueram (pudet), Amnis eſſe cœpi:
Sed grates ago, ſervituſque tanti eſt,
Quod ſub te duce, te jubente, ceſſi;
Quod tu maximus arbiter, meæque

Victor

Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere finis, malumque late
Deterges sterilis soli pudorem;
Ne me pulvereum, gravemque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi;
(Qualis Cinyphius tacente ripa
Pœnos Bagrada serpit inter agros)
Sed talis ferar, ut nitente cursu
Tranquillum mare proximumque possim
Puro gurgite provocare Lirim.
Hæc Amnis: pariterque se levabat
Ingenti plaga marmorata dorso:
Hujus janua, prosperumque limen
Arcus, belligeri Ducis trophæis
Et totis Ligurum nitens metallis,
Quantus nubila qui coronat imbri.
Illic flectitur excitus viator;
Illic Appia se dolet relinqui.
Tunc velocior acriorque cursus,
Tunc ipsos juvat impetus jugales.
Ceu fessis ubi remigum lacertis
Primæ, carbasa ventilatis, auræ.
Ergo omnes, age, quæ sub axe primo
Romani colitis fidem parentis,
Prono limite commeate gentes.
Eoæ citius venite laurus,

Nil obſtat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tyberim reliquit ortu,
Primo veſpere navigat Lucrinum.
Sed quam fine viæ recentis imo,
Qua monſtrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus, infuliſque cerno?
Viſu fallimur? an ſacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus; chely, jam repone cantus;
Vates ſanctitor incipit; tacendum eſt.
En! & colla rotat, noviſque late
Bacchatur ſpatiis, viamque replet.
Tunc ſic virgineo profatur ore:
DICEBAM, veniet (manete campi,
Atque amnis) veniet, favente cælo,
Qui fœdum nemus & putres arenas
Celſis pontibus, & via levabit.
En! hic eſt Deus; hunc jubet beatis
Pro ſe Juppiter imperare terris:
Quo non dignior has ſubit habenas,
Ex quo, me duce, præſcios Averni
Æneas avide futura quærens
Lucos & penetravit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Natura melior, potentiorque.
Hic ſi flammiferos teneret axes,
Largis India nubibus maderet,

Undaret

Undaret Libyé, teperet Æmus.
Salve, dux hominum, & parens deorum,
Prævisum mihi, cognitumque numen.
Nec jam putribus evoluta chartis
Solemni prece Quindecim virorum
Perluftra mea dicta; sed canentem
Ipsam cominus (ut mereris) audi:
Vidi quam seriem morantis ævi
Pronectant tibi candidæ sorores:
Magnus te manet ordo sæculorum:
Natis longior abnepotibusque,
Annos perpetua geres juventa,
Quot fertur placidos obisse Nestor,
Quot Tithonia computat senectus,
Et quantos ego Delium popposci.
Juravit tibi jam nivalis Arctos;
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
Ibis qua vagus Hercules, & Evan,
Ultra sidera, flammeumque solem,
Et Nili caput, & nives Atlantis:
Et laudum cumulo beatus omni
Scandes belliger, abnuesque currus:
Donec Troïcus ignis, & renatæ
Tarpeius Pater intonabit aulæ;
Hæc donec via, te regente terras,
Annosa magis Appia senescat.

IV. AD

IV.

AD VICTORIUM MARCELLUM EPISTOLA.

CURRE per Euboicos non ſegnis, epiſtola, campos;
Hac ingreſſa vias, qua nobilis Appia creſcit
In latus, & molles ſolidus premit agger arenas.
Atque ubi Romuleas velox penetraveris arces,
Continuo dextras flavi pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus ſtagnum navale coërcet
Ripa, ſuburbaniſque vadum prætexitur hortis.
Illic egregium formaque animiſque videbis
Marcellum, & celſo præſignem vertice noſces.
Cui primum ſolito vulgi de more ſalutem,
Mox incluſa modis hæc reddere verba memento:
JAM terras volucremque polum fuga veris aquoſi
Laxat, & Icariis cælum latratibus urit:
Ardua jam denſæ rareſcunt mœnia Romæ.
Hos Præneſte ſacrum, nemus hos glaciale Dianæ,
Algidus aut horrens, aut Tuſcula protegit umbra:
Tiburis hi lucos, Anienaque frigora captant.
Te quoque clamoſæ quænam plaga mitior urbi
Subtrahit? æſtivos quo decipis aëre ſoles?
Quid, tuus ante omnes, tua cura potiſſima Gallus

Nec non noſter amor, (dubium morumne probandus
Ingeniine bonis) Latiis æſtivat in oris?
Anne metalliferæ repetit jam mœnia Lunæ
Tyrrhenaſque domos? quod ſi tibi proximus hæret,
Non ego nunc veſtro procul a ſermone recedo:
Certum eſt: inde ſonus geminas mihi circuit aures.
Sed tu, dum nimio poſſeſſa Hyperione flagrat
Torva Cleonæi juba ſideris, exue curis
Pectus, & aſſiduo temet furare labori.
Et ſontes operit pharetras, arcumque retendit
Parthus; & Elêos auriga, laboribus actis,
Alpheo permulcet equos: & noſtra fatiſcit
Laxaturque chelys. vires inſtigat, alitque
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.
Talis cantata Briſeïde venit Achilles
Acrior, & poſitis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacite repetita parumper
Deſidia, & ſolitos novus exultabis in actus.
Certe jam Latiæ non miſcent jurgia leges,
Et pacem piger annus habet: meſſeſque reverſæ
Dimiſere forum. nec jam tibi turba reorum
Veſtibulo, querulive rogant exire clientes.
Ceſſat Centeni moderatrix Judicis haſta,
Qua tibi ſublimi jam nunc celeberrima fama
Eminet, & juvenes facundia præterit annos.
Felix curarum! cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaſi e vertice laurus:

Sed

Sed viget ingenium, & magnos accinctus in uſus
Fert animus quaſcunque vices. nos otia vitæ
Solamur cantu, ventoſaque gaudia famæ
Quærimus. En egomet ſomnum, & geniale ſecutus
Littus, ubi Auſonio ſe condidit hoſpita portu
Parthenope, tenues ignavo pollice chordas
Pulſo, Maroneique ſedens in margine templi
Sumo animum, & magni tumulis accanto magiſtri:
At tu, ſi longi curſum dabit Atropos ævi,
(Detque, precor) Latiique ducis ſi numina pergent,
(Quem tibi poſthabito ſtudium eſt coluiſſe Tonante,
Quique tuos alio ſubtexit munere faſces,
Et ſpatia antiquæ mandat renovare Latinæ)
Forſitan Auſonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules
Aut Iſtrum ſervare latus, metuendave portæ
Limina Caſpiacæ. nec enim tibi ſola potentis
Eloquii virtus; ſunt membra accommoda bellis,
Quique gravem tardi ſubeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, eſt agmina ſupra
Nutaturus apex; ſeu frena ſonantia flectes,
Serviet aſper equus. Nos facta aliena canendo
Vergimur in ſenium: propriis tu pulcher in armis
Ipſe canenda geres, patriæque exempla parabis.
Magna pater, dignoſque etiamnum belliger actus
Poſcit avus, præſtatque domi noviſſe triumphos.
Surge agedum, juvenemque puer deprende parentem,

Stemmate materno felix, virtute paterna.
Jam te blanda ſinu Tyrio ſibi Curia felix
Educat, & cunctas gaudet ſpondere curules.
Hæc ego Chalcidicis ad te, Marcelle, ſonabam
Littoribus, fractas ubi Veſbius erigit iras,
Æmula Trinacriis volvens incendia flammis.
Mira fides! credetne virum ventura propago,
Cum ſegetes iterum, cum jam hæc deſerta virebunt,
Infra urbes populoſque premi, proavitaque toto
Rura abiiſſe mari? nec dum letale minari
Ceſſat apex. procul iſta tuis, Tifata, Teate,
Nec Marrucinos agat hæc inſania montes.
Nunc ſi forte meis quæ ſint exordia Muſis
Scire petis, jam Sidonios emenſa labores
Thebaïs optato collegit carbaſa portu:
Parnaſique jugis, ſilvaque Heliconide feſtis
Tura dedit flammis, & virginis exta juvencæ
Votiferaque meas ſuſpendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines alio ſubit infula nexu:
Troja quidem, magnuſque mihi tentatur Achilles;
Sed vocat arcitenens alio pater, armaque monſtrat
Auſonii majora ducis. trahit impetus illo
Jam pridem, retrahitque timor. ſtabuntne ſub illa
Mole humeri? an magno vincetur pondere cervix?
Dic, Marcelle, feram? fluctus an ſueta minores
Noſſe ratis, nondum Ioniis credenda periclis?
Jamque vale, & penitus noti tibi vatis amorem

Corde

Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
Pectus amicitiæ. cedit tibi gloria fidi
Theseos, & lacerum qui circa mœnia Trojæ
Priamidem, cæso solatia traxit amico.

V.

CARMEN LYRICUM AD SEPT. SEVERUM.

PARVI beatus ruris honoribus,
Qua prisca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Severum
Non solitis fidibus saluto.
Jam trux ad arctos Parrhasias hiems
Concessit altis obruta solibus:
Jam pontus, ac tellus renident,
Jam Zephyris Aquilo refractus.
Nunc cuncta vernans frondibus annuis
Crinitur arbos; nunc volucrum novi
Questus, inexpertumque carmen,
Quod tacita statuere bruma.
Nos parca tellus, pervigil & focus,
Culmenque multo lumine sordidum
Solantur, exemtusque testa
Qua modo ferbuerat Lyæus.

Non

Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero:
Unique si quando canenti
Mutus ager domino reclamat.
Sed terra primis post patriam mihi
Dilecta curis: hic mea carmina
Regina bellorum virago
Cæsareo peraravit auro:
Cum tu fodalis dulce periculum
Connisus omni pectore tolleres;
Ut Castor ad cunctos tremebat
Bebryciæ strepitus arenæ.
Tene in remotis Syrtibus avia
Leptis creavit? jam feret Indicas
Messes, odoratisque rara
Cinnama præripiet Sabæis.
Quis non in omni vertice Romuli
Reptasse dulcem Septimium putet?
Quis fonte Juturnæ, relictis
Uberibus, neget esse pastum?
Nec mira virtus. protenus Ausonum
Portus, vadosæ nescius Africæ
Intras, adoptatusque Tuscis
Gurgitibus puer innatasti.
Hic parvus, inter pignora Curiæ,
Contentus arto lumine purpuræ,
Crescis; sed immensos labores

Indole

Indole patricia ſecutus.
Non ſermo Poenus, non habitus tibi,
Externa non mens: Italus, Italus.
Sunt Urbe Romaniſque turmis
Qui Libyam deceant alumni.
Eſt & fremuenti vox habilis foro,
Venale ſed non eloquium tibi;
Enſiſque vagina quieſcit
Stringere ni jubeant amici.
Sed rura cordi ſæpius & quies,
Nunc in paternis ſedibus & ſolo
Veiente, nunc frondoſa ſupra
Hernica, nunc Curibus vetuſtis.
Hic plura pones vocibus & modis
Paſſim ſolutis: ſed memor interim
Noſtri, verecundo latentem
Barbiton ingemina ſub antro.

VI.

HERCULES EPITRAPEZIOS NONII VINDICIS.

FORTE remittentem curas, Phœboque levatum
Pectora, cum patulis tererem vagus otia ſeptis,
Jam moriente die, rapuit me cœna benigni
Vindicis.

Vindicis. hæc imos animi perlapſa receſſus
Inconſumpta manet. neque enim ludibria ventris
Hauſimus, aut epulas diverſo e ſole petitas,
Vinaque perpetuis ævo certantia faſtis.
Ah miſeri, quos noſſe juvat, quid Phaſidis ales
Diſtet ab hiberna Rhodopes grue: quis magis anſer
Exta ferat: cur Thuſcus aper generoſior Umbro:
Lubrica qua recubent conchylia mollius alga.
Nobis verus amor, medioque Helicone petitus
Sermo, hilareſque joci brumalem abſumere noctem
Suaſerunt, mollemque oculis expellere ſomnum;
Donec ab Elyſiis proſpexit ſedibus alter
Caſtor, & heſternas riſit Tithonia menſas.
O bona nox! junctaque utinam Tirynthia luna!
Nox, & Erythræis Thetidis ſignanda lapillis,
Et memoranda diu, geniumque habitura perennem.
Mille ibi tunc ſpecies æriſque eboriſque vetuſti,
Atque locuturas mentito corpore ceras
Edidici. quis namque oculis certaverit uſquam
Vindicis, artificum veteres agnoſcere ductus,
Et non inſcriptis auctorem reddere ſignis?
Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni
Æra, laboriferi vivant quæ marmora cælo
Praxitelis, quod ebur Piſæo pollice raſum,
Quod Polycletæis juſſum eſt ſpirare caminis,
Linea quæ veterem longe fateatur Apellem,
Monſtrabit: namque hæc, quoties chelyn exuit ille,

Deſidia

Deſidia eſt; hic Aoniis amor avocat antris.
Hæc inter, caſtæ Genius tutelaque menſæ
Amphitryoniades, multo mea cepit amore
Pectora, nec longo ſatiavit lumina viſu:
Tantus honos operi, fineſque incluſa per artos
Majeſtas! Deus ille, Deus; ſeſeque videndum
Indulſit Lyſippe tibi, parvuſque videri
Sentirique ingens, & cum mirabilis intra
Stet menſura pedem, tamen exclamare libebit,
(Si viſus per membra feras) HOC pectore preſſus
Vaſtator Nemees; hæc exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
Hoc ſpatio, tam magna, brevi, mendacia formæ!
Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis curis, pariter geſtamina menſæ
Fingere, & ingentes animo verſare coloſſos?
Tale nec Idæis quicquam Telchines in antris,
Nec ſolidus Brontes, nec qui polit arma deorum
Lemnius, exigua potuiſſet ludere maſſa.
Nec torva effigies epuliſque aliena remiſſis;
Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
Aut Aleæ lucis vidit Tegeæa ſacerdos:
Qualis & Oetæis emiſſus in aſtra favillis
Nectar adhuc torva lætus Junone bibebat:
Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
Hortetur menſas. tenet hæc marcentia fratris
Pocula, at hæc clavæ meminit manus: aſpera ſedes

Suſtinet, occultum Nemeæo tegmine ſaxum.
Digna operi fortuna ſacro: Pallæus habebat
Regnator lætis numen venerabile menſis,
Et comitem Occaſus ſecum portabat & ortus:
Prenſabatque libens modo qua diademata dextra
Abſtulerat dederatque, & magnas verterat urbes.
Semper ab hoc animos in craſtina bella petebat,
Huic acies victor ſemper narrabat opimas,
Sive catenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clauſam magna Babylona refregerat haſta,
Seu Pelopis terras libertatemque Pelaſgam
Obruerat bello: magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excuſaſſe triumphos.
Ille etiam, magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret letale merum, jam mortis opaca
Nube gravis, vultus alios in numine caro
Æraque ſupremis tenuit ſudantia menſis.
Mox Naſamoniaco decus admirabile regi
Poſſeſſum; ſortique Deo libavit honores
Semper atrox dextra perjuroque enſe ſuperbus
Annibal. Italicæ perfuſum ſanguine gentis,
Diraque Romuleis portantem incendia tectis
Oderat, & cum epulas, & cum Lenæa dicaret
Dona, Deus caſtris mœrens comes iſſe nefandis.
Præcipue cum ſacrilega face miſcuit arces
Ipſius, immeritæque domos ac templa Sagunti
Polluit, & populis furias immiſit honeſtas.

Nec

Nec poſt Sidonii lethum ducis ære potita
Egregio plebeia domus: convivia Syllæ
Comebat ſemper claros intrare penates
Aſſuetum, & felix dominorum ſtemmate ſignum.
Nunc quoque (ſi mores humanaque pectora curæ
Noſſe Deis) non aula quidem, Tirynthie, nec te
Regius ambit honos: ſed caſta, ignaraque culpæ
Mens domini, cui priſca fides, cœptæque perenne
Fœdus amicitiæ. ſcit adhuc florente ſub ævo
Par magnis Veſtinus avis, quem nocte dieque
Spirat, & in caræ vivit complexibus umbræ.
Hic igitur tibi læta quies, fortiſſime Divûm
Alcide: nec bella vides pugnaſque feroces,
Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
Hic tibi ſolenni memorabit carmine, quantus
Iliacas Geticaſque domos, quantuſque nivalem
Stymphalon, quantuſque jugis Erimanthon aquoſis
Terrueris: quem te pecoris poſſeſſor Iberi,
Quem tulerit ſævæ Mareoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi ſpoliataque limina Mortis
Concinet, & flentes Libyæ, Scythiæque puellas.
Nec te regnator Macetûm, nec barbarus unquam
Annibal, aut ſævi poſſet vox horrida Syllæ
His celebrare modis. certe tu muneris author
Non aliis malles oculis, Lyſippe, probari.

VII.

LYRICUM AD MAXIMUM JUNIUM.

JAMDIU lato ſpatiata campo
Fortis heroos Erato labores
Differ, atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricæ cohortis
Da novi paulum mihi jura plectri,
Si tuas cantu Latio ſacravi,
Pindare, Thebas.
Maximo carmen tenuare tento:
Nunc ab intonſa capienda myrto
Serta; nunc major ſitis; & bibendus
Caſtior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? ubi Dite viſo
Pallidus foſſor redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propriore terra
Non tamen portu retinent amœno
Deſides Baiæ, liticenve notus
Hectoris armis.
Torpor eſt noſtris ſine te Camœnis;
Tardius ſueto venit ipſe Thymbræ

Rector

Rector, & primis meus ecce metis
Hæret Achilles.
Quippe, te fido monitore, noſtra
Thebais multa cruciata lima
Tentat audaci fide Mantuanæ
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundaſti vacuos penates.
O diem lætum! venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda niſu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poſcens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu.
Stat domo capta cupidus ſuperſtes
Imminens leti ſpoliis, & ipſum
Computat ignem.
Duret in longum generoſus infans,
Perque non multis iter expeditum
Creſcat in mores patrios, avumque
Provocet actis!
Tu tuos parvo memorabis enſes,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Caſtore dextro:
Ille, ut invicti rapidum ſecutus

Cæſaris

Cæſaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit, ſub uno
Vivere cælo.
Sed tuas artes puer ante diſcat,
Omne quîs mundi ſenium remenſus
Orſa Salluſti brevis, & Timavi
Reddis alumnum.

VIII.

AD JULIUM MENECRATEM OB PROLEM

PANDE fores Superum, vittataque templa Sabæis
Nubibus & pecudum fibris ſpirantibus imple
Parthenope: clari genus ecce Menecratis auget
Tertia jam ſoboles: procerum tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſevi.
Nec ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras
Ambiat: & ſocii portus, dilectaque mitis
Terra Dicarcheæ, nec non plaga cara madenti
Surrentina Deo ſertis altaria cingat;
Materni qua littus avi, quem turba nepotum
Circuit, & ſimiles contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca præſignis avunculus haſta;
Quæque ſibi genitos putat, attollitque benigno

Polla

Polla ſinu. macte o juvenis, qui tanta merenti
Lumina das patriæ. dulci fremit ecce tumultu
Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
Invidia, atque alio liventia pectora flectat.
His ſenium, longæque decus virtutis, & alba
Atropos, & patrius laurus promittit Apollo.
Ergo quod Auſoniæ pater auguſtiſſimus urbis
Jus tibi tergeminæ dederat lætabile prolis,
Omen erat. venit toties Lucina, piumque
Intravit repetita larem. ſic fertilis oro
Stet domus, & donis nunquam nudata ſacratis.
Macte, quod & proles tibi ſæpius aucta virili
Robore: ſe juveni lætam dat virgo parenti:
Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene jam digna palæſtris
Inter Amyclæos reptabat candida fratres:
Vel qualis cæli facies, ubi nocte ſerena
Admovere jubar mediæ duo ſidera Lunæ.
Sed queror haud faciles, juvenum rariſſime, queſtus,
Iraſcorque etiam, quantum iraſcuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia fama
Noſcere? cumque tibi vagiret tertius infans,
Protinus ingenti non venit nuntia curſu
Littera, quæ feſtos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, poſteſque ornare juberet,
Albanoque cadum ſordentem promere fumo,
Et creta ſignare diem? ſed tardus inerſque

Nunc

Nunc demum mea vota cano? tua culpa, tuusque
Hic pudor. ulterius sed enim producere questus
Non licet: en hilaris circunstat turba tuorum,
Defensatque patrem. quem non hoc agmine vincas?
Di Patrii, quos auguriis super æquora magnis
Littus ad Ausonium devexit Abantia classis;
Tu, ductor populi longe emigrantis, Apollo,
Cujus adhuc volucrem læva cervice sedentem
Respiciens blande felix Eumelis adorat;
Tuque, Actæa Ceres, cursu cui semper anhelo
Votivam taciti quassamus lampada mystæ:
Et vos, Tyndaridæ, quos non horrenda Lycurgi
Taygeta, umbrosæve magis coluere Therapnæ,
Hos cum plebe sua patrii servate Penates.
Sint qui fessam ævo crebrisque laboribus urbem
Voce opibusque juvent, viridique in nomine fervent.
His placidos genitor mores, largumque nitorem
Monstret avus; pulchræ studium virtutis uterque.
Quippe & opes, & origo sinunt, hanc, lampade prima
Patritias intrare fores; hos, pube sub ipsa
(Si modo prona bonis invicti Cæsaris adsint
Numina) Romulei limen pulsare Senatus.

IX. RISUS

IX.

RISUS SATURNALITIUS AD PLOTIUM GRYPHUM.

EST ſane jocus iſte, quòd libellum
Miſiſti mihi, Gryphe, pro libello.
Urbanum tamen hoc poteſt videri,
Si poſt hoc aliquid mihi remittas:
Nam ſi ludere, Gryphe, perſeveras,
Non ludis. licet, ecce, computemus:
Noſter purpureus novuſque charta,
Et binis decoratus umbilicis,
Præter me, mihi conſtitit decuſſis.
Tu roſum tineis ſituque putrem,
Quales aut Libycis madent olivis,
Aut thus Niliacum, piperve ſervant,
Aut Byzantiacos olent lacertos;
Nec ſaltem tua dicta continentem
Quæ trino juvenis foro tonabas,
Aut centum prope judices, prius quam
Te Germanicus arbitrum ſequenti
Annonæ dedit, omniumque late
Præfecit ſtationibus viarum;
Sed Bruti ſenis oſcitationes
De capſa miſeri libellionis,

Emptum plus minus aſſe Caïano,
Donas. uſque adeone defuerunt
Sciſſis pilea ſuta de lacernis?
Vel mantilia, luridæve mappæ?
Chartæ, Thebaïcæve, caricæve?
Nuſquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque coctanorum?
Non ellychnia ficca, non replictæ
Bulborum tunicæ, nec ova tantum?
Non leves alicæ, nec aſperum far?
Nuſquam Cinyphiis vagata campis
Curvarum domus uda cochlearum?
Non lardum breve, debilifve perna?
Non Lucanica, non graves Phaliſci,
Non ſal, oxyporumve, caſeuſve,
Aut panes viridantis aphronitri,
Vel paſſum pſythiis ſuis recoctum,
Dulci defruta vel lutoſa cœno?
Quantum vel dare cereos olentes,
Cultellum, tenueſve codicillos?
Ollares, rogo, non licebat uvas,
Cumano patinas vel orbe tortas,
Aut unam dare ſynthefin (quid horres?)
Alborum calicum, atque caccaborum?
Sed certa velut æquus in ſtatera,
Nil mutas, ſed idem nihil rependis.
Quid? ſi cum bene mane ſemicrudus

Illatam

Illatam tibi dixero ſalutem,
Et tu me vicibus domi ſalutes?
Aut cum me dape juveris opima,
Expectes ſimiles & ipſe cenas?
Iraſcor tibi, Gryphe. ſed valebis:
Tantum ne mihi, quo ſoles lepore,
Et nunc hendecaſyllabos remittas.

P. PAPINII STATII.

SYLVARUM

LIBER QUINTUS.

Ad Abascantium.

OMNIBUS affectibus prosequenda sunt bona exempla cum publice prosint. Pietas, quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorum pars est, & nulli non conciliare te, præcipue marito, potest. Uxorem enim vivam amare, voluptas est, defunctam religio. Ego tamen huic operi non ut unus e turba, nec tantum quasi officiosus assilui. amavit enim uxorem meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatiorem. post hoc ingratus sum si lacrimas tuas transeo. Præterea, latus omne divinæ domus semper demereri pro mea mediocritate connitor. nam qui bona fide Deos colit, amat & sacerdotes. Sed quamvis propiorem nexum amicitiæ tuæ jampridem cuperem, mallem tamen nondum interveniſſe materiam. ***** RELIQUA DESUNT.

I. ABAS-

I.

ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

Si manus aut ſimiles docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur, impreſſis aurumve animare figuris;
Hinc, Priſcilla, tuo ſolatia grata marito
Conciperem. namque egregia pietate meretur
Ut vel Apelleo vultus ſignata colore,
Phidiaca vel nãta manu, reddare dolenti:
Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens
Certãmen cum Morte gerit, curaſque fatigat
Artificum, inque omni te quærit amare metallo.
Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat.
Nos tibi, laudati juvenis rariſſima conjux,
Longa, nec obſcurum finem latura, perenni
Tentamus dare juſta lyra: modo dexter Apollo,
Quique venit juncto mihi ſemper Apolline Cæſar,
Annuat: haud alio melius condere ſepulchro.
Sera quidem tanto ſtruitur medicina dolori,
Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum:
Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Ægra domus queſtu, miſeramque acceſſus ad aurem
Conjugis orbati, tunc fiere & ſcindere veſtes
Et famulos laſſare greges, & vincere planctus,

Fataque,

Fataque, & injuſtos rabidis pulſare querelis
Cælicolas, ſolamen erat. licet ipſe levandos
Ad gemitus ſilvis comitatus & amnibus Orpheus
Afforet, atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret Bacchique ſacerdos;
Nil cantus, nil fila, deis pallentis Averni
Eumenidumque audita comis, mulcere valerent:
Tantus in attonito regnabat pectore luctus!
Nunc etiam ad planctus refugit jam plana cicatrix
Dum canimus, gravibuſque oculis uxorius inſtat
Imber. habentne pios etiamnum hæc lumina fletus?
Mira fides! citius genitrix Sipylea feretur
Exhauſiſſe genus; citius Tithonida mœſti
Deficient rores, aut exſiccata fatiſcet
Mater Achilleis hiemes affrangere buſtis.
Macte animi: notat iſta Deus, qui flectit habenas
Orbis, & humanos proprior Jove digerit actus;
Mœrentemque videt, lectique arcana miniſtri
Hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram
Et colis exequias. hic eſt caſtiſſimus ardor;
Hic amor a Domino meritus Cenſore probari.
Nec mirum, ſi vos collato pectore mixtos
Junxit inabrupta Concordia longa catena.
Illa quidem, nuptuque prior, tædaſque marito
Paſſa alio; ſed te ceu virginitate jugatum
Viſceribus totis, animoque amplexa fovebat.
Qualiter æquævo ſociata palmite vitem

Ulmus

Ulmus amat, miſcetque nemus, ditemque precatur
Autumnum, & caris gaudet redimita racemis.
Laudentur proavis, ſeu pulchræ munere formæ,
Quæ morum caruere bonis, falſaque potentes
Laudis egent veræ. tibi, quanquam & origo niteret
Et felix ſpecies, multumque optanda maritis,
Ex te major honos, unum noviſſe cubile,
Unum ſecretis agitare ſub oſſibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiaſſet raptor amorem,
Dulichiive proci; nec qui fraternus adulter
Caſta Mycenæo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ ſi pondera gazæ,
Indorumque dares Serumque Arabumque potentes
Divitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamque impendere famæ.
Nec frons triſte rigens, nimiuſque in moribus horror;
Sed ſimplex, hilariſque fides, & mixta pudori
Gratia. quod ſi anceps metus ad majora vocaſſet,
Illa vel armiferas pro conjuge læta catervas,
Fulmineoſque ignes, mediique pericula ponti,
Exciperet. melius, quod non adverſa probarunt
Quæ tibi cura tori, quantus pro conjuge pallor.
Sed meliore via dextros tua vota marito
Promeruere Deos; dum nocte dieque fatigas
Numina, dum cunctis ſupplex advolveris aris,
Et mitem Genium Domini præſentis adoras.
Audita es: venitque gradu Fortuna benigno.

Vidit

Vidit quippe pii juvenis raramque quietem,
Intactamque fidem, ſuccinctaque pectora curis,
Et vigiles ſenſus, & digna evolvere tantas
Sobria corda vices; vidit, qui cuncta ſuorum
Novit, & inſpectis ambit latus omne miniſtris.
Nec mirum: videt ille ortus, obituſque; quid Auſter
Quid Boreas hibernus agat; ferrique togæque
Conſilia; atque ipſam mentem probat. ille ſubactis
Molem immenſam humeris, & vix tractabile pondus
Impoſuit, (nec enim numeroſior altera ſacra
Cura domo) magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis; vireſque modoſque
Imperii tractare manu: quæ laurus ab Arcto,
Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Iſtri,
Quid Rheni vexilla ferant: quantum ultimus orbis
Ceſſerit, & refluo circumſona gurgite Thule.
Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
Nullaque famoſa ſignatur lancea pinna.
Præterea, fidos Dominus ſi dividat enſes,
Pandere quis centum valeat frenare maniplos
Intermiſſus eques: quis præcepiſſe cohorti:
Quem deceat clari præſtantior ordo tribuni:
Quiſnam frenigeræ ſignum dare dignior alæ.
Mille etiam prænoſſe vices: an merſerit agros
Nilus, an imbrifero Libye ſudaverit Auſtro:
Cunctaque ſi numerem, non plura interprete virga
Nuntiat e celſis ales Tegeaticus aſtris;

Quæ-

Quæque cadit liquidas Junonia virgo per auras,
Et picturato pluvium ligat aëra gyro;
Quæque tuas laurus volucri, Germanice, curru
Fama vehit, prægreſſa diem, tardumque ſub aſtris
Arcada, & in medio linquens Thaumantida cælo.
Qualem te Superi, Priſcilla, hominesque benigno
Aſpexere die cum primum ingentibus actis
Admotus conjux! Viciſti gaudia certe
Ipſius, adfuſo dum pectore prona ſacratos
Ante pedes avide Domini tam magna merentis
Volveris. Aonio non ſic in vertice gaudet
Quem pater arcani præfecit hiatibus antri
Delius, aut primi cui jus venerabile thyrſi
Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla catervæ.
Nec tamen hic mutata quies, probitaſve ſecundis
Intumuit: tenor idem animo, moreſque modeſti,
Fortuna creſcente, manent. fovet anxia curas
Conjugis, hortaturque ſimul, flectitque labores.
Ipſa dapes modicas, & ſobria pocula tradit,
Exemplumque ad herile monet. velut Appula conjux
Agricolæ parci, vel ſole infecta Sabina,
Quæ videt emeriti, jam proſpectantibus aſtris,
Tempus adeſſe viri, propere menſaſque toroſque
Inſtruit, expectatque ſonum redeuntis aratri.
Parva loquor: tecum gelidas comes illa per Arctos
Sarmaticaſque hiemes, Iſtrumque, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnes animo durare per æſtus,

Et, si castra darent, vellet gestare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta;
Dum te pulverea bellorum in nube videret
Cæsarei prope fulmen equi, divinaque tela
Vibrantem, & magnæ sparsum sudoribus hastæ.
Hactenus alma chelys: tempus nunc ponere frondes,
Phœbe, tuas, mœstaque comam damnare cupresso.
Quisnam impacata consanguinitate ligavit
Fortunam Invidiamque Deus? quis jussit iniquas
Æternum bellare deas? nullamne notavit
Illa domum, torvo quam non hæc lumine figat
Protenus, & sæva perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares inconcussique penates;
Nil mœstum: quid enim, quamvis infida leviscque,
Cæsare tam dextro, posset Fortuna timeri?
Invenere viam liventia Fata, piumque
Intravit vis sæva larem. sic plena maligno
Affiantur vineta Noto: sic alta senescit
Imbre seges nimio: rapidæ sic obvia puppi
Invidet, & velis adsibilat aura secundis.
Carpitur eximium fato Priscilla decorem:
Qualiter alta comam silvarum gloria pinus
Seu Jovis igne malo, seu jam radice soluta,
Deficit, & nulli spoliata remurmurat auræ.
Quid probitas, aut casta fides, quid numina prosunt
Culta Deûm? furvæ miseram circum undique leti
Vallavere plagæ, tenuantur dura sororum

Licia

Licia, & exacti ſupereſt pars ultima fili.
Nil famuli cœtus, nil ars operoſa medentum
Auxiliata malis. comites tamen undique ficto
Spem ſimulant vultu: fientem notat illa marítum.
Ille modo infernæ nequicquam flumina Lethes
Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
Illachrymat, ſignatque fores, & pectore terget
Limina: nunc magni vocat exorabile numen
Cæſaris. Heu durus Fati tenor! eſtne quod illi
Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis
Acceſſiſſe moræ, ſi tu, pater, omne teneres
Arbitrium? cæco gemeret Mors cluſa barathro.
Longius & vacuæ poſuiſſent ſtamina Parcæ.
Jamque cadunt vultus, oculiſque noviſſimus error,
Obtuſæque aures, niſi cum vox ſola mariti
Noſcitur. illum unum media de morte reverſa
Mens videt; illum ægris circundat fortiter ulnis
Immotas obverſa genas; nec ſole ſupremo
Lumina, ſed dulci mavult ſatiare marito.
Tunc ſic unanimum moriens ſolatur amantem:
PARS animæ victura meæ, cui linquere poſſem
O utinam quos dura mihi rapit Atropos annos,
Parce precor lacrimis, ſævo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem conjugis umbram.
Linquo equidem thalamos (ſalvo tamen ordine) mœſti
Quod prior. exegi longa potiora ſenecta
Tempora; vidi omni te pridem in flore nitentem,

Vidi altæ propius propiuſque accedere dextræ:
Non in te Fatis, non jam Cæleſtibus ullis
Arbitrium: mecum iſta fero. tu limite cœpto
Tende libens, ſacrumque latus, Geniumque potentem
Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipſe juberi,
Da Capitolinis æternum ſedibus aurum,
Quo niteant ſacri centeno pondere vultus
Cæſaris; & propriæ ſigna cultricis amorem.
Sic ego nec Furias, nec deteriora videbo
Tartara, & Elyſias felix admittar ad oras.
Hæc dicit labens, ſocioſque amplectitur artus,
Hærentemque animam non triſtis in ora mariti
Tranſtulit, & cara preſſit ſua lumina dextra.
At juvenis magno flammatus pectora luctu,
Nunc implet ſævo viduos clamore penates:
Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
In loca: vix retinent comites. nunc ore ligato
Incubat amiſſæ, merſumque in corde dolorem
Sævus agit. qualis conſpecta conjuge ſegnis
Odryſius vates poſitis ad Strymona plectris
Obſtupuit, triſtemque rogum ſine carmine flevit.
Ille etiam certæ rupiſſet tempora vitæ,
Ne tu Tartareum Chaos incomitata ſubires:
Sed prohibet mens fida Duci, juratæque ſacris
Imperiis, & major amor. Quis carmine digno
Exequias & dona malæ feralia pompæ
Perlegat? omne illic ſtipatum examine longo

Vor

Ver Arabum Cilicumque fluit, floreſque Sabæi,
Indorumque arſura ſeges, præreptaque templis
Thura Palæſtini ſimul Hebræique liquores,
Coryciæque comæ, Cynareiaque germina. At altis
Ipſa toris Serûm Tyrioque umbrata recumbit
Tegmine: ſed toto ſpectatur in agmine conjux
Solus; in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
Ceu juvenes natos ſuprema ad buſta ferentem:
Is dolor in vultu; tantum crineſque genæque
Noctis habent. illam tranquillo fine ſolutam,
Felicemque vocant; lacrimas fudere marito.
Eſt locus ante urbem, qua primum naſcitur ingens
Appia; quaque Italo gemitus Almone Cybelo
Ponit, & Idæos jam non reminiſcitur amnes.
Hic te Sidonio velatam molliter oſtro
Eximius conjux (nec enim fumantia buſta
Clamoremque rogi potuit perferre) beato
Compoſuit, Priſcilla, toro. nil longior ætas
Carpere, nil ævi poterunt vitiare labores
Siccatam membris; tantas venerabile marmor
Sepit opes. mox in varias mutata novaris
Effigies: hoc ære Ceres, hoc lucida Gnoſſis,
Illo Maia tholo, Venus hoc non improba ſaxo.
Accipiunt vultus, haud indignata, decoros
Numina: circumſtant famuli, conſuetaque turba
Obſequiis. tum rite tori, menſæque parantur
Aſſiduæ. domus iſta, domus; quis triſte ſepulchrum
Dixerit?

Dixerit? Hac meritò viſa pietate mariti
Protenus exclames, Est hic, agnoſco miniſter
Illius æternæ modo qui ſacraria genti
Condidit, inque alio poſuit ſua fidera cælo.
Sic ubi magna novum Pharios de littore puppis
Solvit iter, jamque innumeros utrinque rudentes,
Lataque veliferi porrexit brachia mali,
Invaſitque vias, in eodem anguſta phaſelus
Æquore, & immenſi partem ſibi vendicat Auſtri.
Quid nunc immodicos, juvenum lectiſſime, fletus
Corde foves, longumque vetas exire dolorem?
Nempe times, ne Cerbereos Priſcilla tremiſcat
Latratus? tacet ille piis: ne tardior adſit
Navita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
Protenus, & Manes placidus locat hoſpite cymba.
Præterea, ſi quando pio laudata marito
Umbra venit, jubet ire faces Proſerpina lætas,
Egreſſaſque ſacris veteres Heroïdas antris
Lumine purpureo triſtes aperire tenebras,
Sertaque & Elyſios animæ præſternere flores.
Sic Manes Priſcilla ſubit; ubi ſupplice dextra
Pro te Fata rogat, reges tibi triſtis Averni
Placat, ut expletis humani finibus ævi
Pacantem terras Dominum, juvenemque relinquas
Ipſe ſenex: certæ jurant in vota Sorores.

II. PRO-

II.

PROTREPTICON AD CRISPINUM.

RURA meus Tyrrhena petit, ſaltuſque Tagetis
Criſpinus. nec longa mora eſt, aut avia tellus;
Sed mea ſecreto velluntur pectora morſu,
Udaque turgentes impellunt lumina guttæ,
Ceu ſuper Ægeas hiemes abeuntis amici
Vela ſequar, ſpectemque ratem jam feſſus ab altis
Rupibus, atque oculos longo querar aëre vinci.
Quod ſi militiæ jam te, puer inclyte, primæ
Clara rudimenta, & caſtrorum dulce vocaret
Auſpicium, quanto manarent gaudia fletu,
Quoſve darem amplexus! etiamne optanda propinquant
Triſtia? Et octonos bis jam tibi circuit orbes
Vita; ſed anguſtis animus robuſtior annis,
Succumbitque oneri, & mentem ſua non capit ætas.
Nec mirum: non te ſeries inhonora parentum,
Obſcurum proavis, & priſcæ lucis egentem,
Plebeia de ſtirpe tulit: non ſanguine cretus
Turmali, trabeaque Remi; nec paupere clavo
Auguſtam ſedem & Latii penetrale Senatus
Advena pulſaſti; ſed præcedente tuorum
Agmine. Romulei qualis per jugera Circi
Cum pulcher viſu & titulis generoſus avitis

Expec-

Expectatur equus, cujus de ſtemmate longo
Felix emeritos habet admiſſura parentes;
Illum omnes acuunt plauſus, illum ipſe volantem
Pulvis & incurvæ gaudent agnoſcere metæ:
Sic te, clare puer, genitum ſibi Curia ſenſit,
Primaque patritia clauſit veſtigia luna.
Mox Tyrios ex more ſinus, tunicamque potentem
Agnovere humeri. Sed enim tibi magna parabat
Ad titulos exempla pater. quippe ille juventam
Protenus ingrediens, pharetratum invaſit Araxem
Belliger, indocilemque fero ſervire Neroni
Armeniam. rigidi ſummam Mavortis agebat
Corbulo; ſed comitem belli ſociumque laborum
Ille quoque egregiis multum miratus in armis
Bolanum; atque illi curarum aſperrima ſuetus
Credere, partirique metus: quod tempus amicum
Fraudibus, exerto quænam bona tempora bello;
Quæ ſuſpecta fides, aut quæ fuga vera ferocis
Armenii. Bolanus iter prænoſſe timendum,
Bolanus tutis juga quærere commoda caſtris,
Metari Bolanus agros, aperire malignas
Tot veprum nemorumque moras, tantamque verendi
Mentem implere ducis, juſſiſque ingentibus unus
Sufficere. ipſa virum norat jam barbara tellus:
Ille ſecundus apex bellorum, & proxima caſſis.
Sic Phryges attoniti, quanquam Nemeæa viderent
Arma, Cleonæuſque acies impelleret arcus

Pugnante

Pugnante Alcide, tamen & Telamona timebant.
Diſce puer: nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor: cognata miniſtret
Laus animos. aliis Decii reduceſque Camilli
Monſtrentur; tu diſce patrem; quantuſque nigrantem
Fluctibus occiduis feſſoque Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens; quantuſque potentis
Mille urbes Aſiæ ſortito rexerit anno,
Imperium mulcente toga. bibe talia pronis
Auribus: hæc certent tibi conciliare propinqui:
Hæc iterent comites præcepta, ſeneſque paterni.
Jamque adeo moliris iter, nec deſide paſſu
Ire paras: nondum validæ tibi ſigna juventæ
Irrepſere genis, & adhuc decor integer ævi.
Nec genitor juxta; fatis namque hauſtus iniquis
Occidit heu! geminam prolem ſine præſide linquens,
Nec ſaltem teneris oſtrum puerile lacertis
Exuit, albentique humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena, novæque
Libertas properata togæ? ceu neſcia falcis
Silva comas tollit, fructumque expirat in umbras.
At tibi Pieriæ tenero ſub pectore curæ,
Et pudor, & docti legem ſibi dicere mores;
Tunc hilaris probitas, & frons tranquilla, nitorque
Luxuriæ confine timens, pietaſque per omnes
Diſpenſata modos; æquævo cedere fratri,
Miraſque patrem, miſeræque ignoſcere matri.

Admonuit fortuna domus: tibine illa nefanda
Pocula, letaleſque manu componere ſuccos
Evaluit, qui voce potes prævertere morſus
Serpentum, atque omnes vultu placare novercas?
Infeſtare libet Manes, meritoque precatu
Pacem auferre rogis: ſed te, puer optime, cerno
Flectentem juſtis, & talia dicta parantem:
PARCE, precor, cineri: fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenque Dei mortalia quiſquis
Pectora ſero videt, nec primo in limine ſiſtit
Conatus ſcelerum, atque animos infanda parantes.
Excidat illa dies ævo, nec poſtera credant
Sæcula! nos certe taceamus; & obruta multa
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.
Exegit pœnas, hominum cui cura ſuorum,
Quo Pietas autore redit, terraſque reviſit,
Quem timet omne nefas. ſatis hæc, lacrimandaque nobis
Ultio. quin ſævas utinam exorare liceret
Eumenidas, timidæque avertere Cerberon umbræ,
Immemoremque tuis citius dare Manibus amnem.
Macte animo, juvenis! ſic creſcunt crimina matris
Nec tantum pietas, ſed protenus ardua virtus
Affectata tibi. nuper cum forte ſodalis
Immeritæ falſo palleret crimine famæ,
Erigeretque forum, ſuccinctaque judice multo
Surgeret & caſtum vibraret Julia fulmen;
Tu, quamquam non ante forum legeſque ſeveras

Paſſus

Paſſus, ſed tacita ſtudiorum occultus in umbra,
Defenſare metus, adverſaque tela ſubiſti
Pellere, inermis adhuc & tiro, paventis amici.
Haud unquam tales aſpexit Romulus annos
Dardaniuſve ſenex, medii bellare togata
Strage fori. ſtupuere Patres tentamina tanta
Conatuſque tuos; pro te reus ipſe timebat.
Par vigor eſt membris; promtæque ad fortia vires
Sufficiunt animo, atque ingentia juſſa ſequuntur.
Ipſe ego te nuper Tiberino ut littore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æſtuat unda,
Pendentem in curſus, vexantemque ilia nudo
Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem;
Si qua fides dictis, ſtupui, Martemque putavi.
Getulo ſic pulcher equo, Trojanaque quaſſans
Tela, novercales ibat venator in agros
Aſcanius, miſeramque patri flagrabat Eliſam.
Troïlus haud aliter gyro breviore minantes
Eludebat equos: aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio verſantem in pulvere turmas
Spectabant Tyriæ non torvo lumine matres.
Ergo age, nam magni Ducis indulgentia pulſat,
Certaque dat votis hilaris veſtigia frater,
Surge, animo & fortes caſtrorum concipe curas.
Monſtrabunt acies Mavors Actæaque virgo;
Flectere Caſtor equos, humeris quatere arma Quirinus,
Qui tibi tam tenero permiſit plaudere collo

Nubigenas clypeos, intactaque cædibus arma.
Quaſnam igitur terras, quem Cæſaris ibis in orbem?
Arctooſne amnes, & Rheni fracta natabis
Flumina? an æſtiferis Libyæ ſudabis in arvis?
An juga Pannoniæ, mutatoreſque domorum
Sauromatas quaties? an te ſeptenus habebit
Iſter, & undoſo circumfiua conjuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetaque capta ſubibis
Non ſibi felices ſilvas ponentis Idumes?
Quod ſi te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
Quanta Caledonios attollet gloria campos!
Cum tibi longævus referet trucis incola terræ,
Hic ſuetus dare jura parens; hoc ceſpite turmas
Affari: vigiles ſpeculas, caſtellaque longe
Proſpicis? ille dedit; cinxitque hæc mœnia foſſa:
Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicavit;
Cernis adhuc titulos: hunc ipſe, vocantibus armis,
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella paranti
Ignotum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
Felix, qui viridi fidens cœptaque juventa
Durabis quaſcunque vices; vallumque ſubibis
Forſan & enſe latus (ſi numina principis adſint)
Cinctus, & unanimi comes indefeſſus amici;
Quo Pylades ex more pius, quo Dardana geſſit
Bella Menœtiades, quippe hæc concordia vobis,

Hic amor eſt; duretque precor! nos fortior ætas
Jam fugit; hinc votis tantum precibuſque juvabo.
Hei mihi, ſed cœtus ſolitos ſi forte ciebo,
Et mea Romulei venient ad carmina patres,
Tu deeris, Criſpine, mihi; cuneoſque per omnes
Te meus abſentem circumſpectabit Achilles.
Sed venies melior; (vatum non irrita currunt
Omnia) quique aquilas tibi nunc, & caſtra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingique ſuperbis
Faſcibus, & patrias dabit inſediſſe curules.
Sed quis ab excelſis Trojanæ collibus Albæ,
(Unde ſuæ juxta proſpectat mœnia Romæ
Proximus ille Deus) Fama velocior intrat
Nuntius, atque tuos implet, Criſpine, penates?
Dicebam certe, Vatum non irrita currunt
Auguria. en! ingens referat tibi limen honorum
Cæſar, & Auſonii committit munia ferri.
Vade, puer, tantiſque enixus ſuffice donis.
Felix, qui magno jam nunc ſub præſide juras,
Cuique ſacer primum tradit Germanicus enſem!
Non minus hoc fortis, quam ſi tibi panderet ipſe
Bellipotens aquilas, torvaque induceret ora
Caſſide. vade alacer, majoraque diſce mereri.

III. EPICE-

III.

EPICEDION IN PATREM SUUM.

IPSE malas vires, & lamentabile carmen
Elyſio de fonte mihi, pulſumque ſiniſtræ
Da, genitor perdocte, lyræ: neque enim antra movere
Delia, nec ſolitam fas eſt impellere Cyrrham
Te ſine. Corycia quicquid modo Phœbus in umbra
Quicquid ab Iſmariis monſtrabat collibus Evan,
Dedidici. fugere meos Parnaſia crines
Vellera, funeſtamque hederis irrepere taxum
Extimui, trepidamque (nefas) areſcere laurum,
Ille ego, magnanimûm qui facta attollere regum
Ibam altum ſpirans, Martemque æquare canendo.
Quis ſterili mea corda ſitu, quis Apolline verſo
Frigida damnatæ præduxit nubila menti?
Stant circum attonitæ vatem, & nil dulce ſonantes
Nec digitis nec voce deæ. dux ipſa, ſilenti
Fulta caput cithara; qualis poſt Orphea raptum
Aſtitit, Hebre, tibi, cernens jam ſurda ferarum
Agmina, & immotos ſublato carmine lucos.
At tu, ſeu membris emiſſus in ardua tendis,
Fulgenteſque plagas, rerumque elementa recenſes,
Quis Deus, unde ignes, quæ ducat ſemita Solem,
Quæ minuat Phœben, quæque integrare latentem

Cauſa

Cauſa queat, doctique modos extendis Arati:
Seu tu Lethæi ſecreto in gramine campi
Concilia Heröum juxta Maneſque beatos,
Mæonium Aſcræumque ſenem, non ſegnior umbra
Accolis alternumque ſonas, & carmina miſces;
Da vocem magno, Pater, ingeniumque dolori.
Nam me ter relegens cælum, terque ora retexens
Luna videt reſidem, nullaque Heliconide triſtes
Solantem curas, tuus ut mihi vultibus ignis
Irrubuit, cineremque oculis humentibus haufi.
Vilis honos ſtudiis: vix hæc in munera ſolvo
Primum animum; tacitiſque ſitum depellere curis
Nunc etiam labente manu, nec lumine ſicco
Ordior, acclinis tumulo quo molle quieſcis
Jugera noſtra tenens; ubi poſt Æneïa fata
Solatus, Latiis ingeſſit montibus Albam
Aſcanius, Phrygio dum pingues ſanguine campos
Odit, & infauſtæ regnum dotale novercæ.
His ego te (nam Sicanii non mitius halat
Aura croci, dites nec ſicubi rara Sabæi
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpſit ariſtas)
Inſertum cum laude locis, te carmine plango
Pierio. ſume hos gemitus, & munera nati,
Et lacrimas, cari quas nunquam habuere parentes.
Atque utinam fortuna mihi dare Manibus aras
Par templis opus, aëriamque educere molem
Cyclopum ſcopulos ultra, atque audacia ſaxa

Pyramidum

Pyramidum, & magno tumulum prætexere luco!
Illic & Siculi ſuperaſſem dona ſepulchri,
Et Nemees ludum, & Pelopis ſolennia trunci,
Illic Oebalio non finderet aëra diſco
Graiorum vis ulla virûm: non arva rigaret
Sudor equûm, aut putri ſonitum daret ungula campo;
Sed Phœbi ſimplex chorus. hic frondentia vatum
Præmia laudato, genitor, tibi rite dicarem.
Ipſe madens oculis, umbrarum animæque ſacerdos
Præciperem reditum, cui te nec Cerberus omni
Ore, nec Orpheæ quirent avertere leges:
Meque habitus moreſque tuos & facta canentem
Fors & magniloquo non poſthabuiſſet Homero,
Tenderet & torvo pietas æquare Maroni.
Cur magis inceſſat Superos, & ſæva Sororum
Stamina, quæ tepido genitrix ſuper aggere nati
Orba ſedet? vel quæ primævi conjugis ignem
Aſpicit, obſtanteſque manus, turbamque tenentem
Vincit, in ardentem (liceat) moritura maritum?
Major certe illis Superos & Tartara pulſem
Invidia: externis etiam miſerabile viſu
Funus eat. Sed nec modo ſe Natura dolenti,
Nec Pietas injuſta dedit. mihi limine primo
Fatorum, & viridi, genitor, ceu raptus ab ævo,
Tartara dura ſubis. nec enim Marathonia virgo
Parcius extinctum ſævorum crimine agreſtum
Fleverit Icarium, Phrygia quàm turre cadentem

Aſtyanacta

Aſtyanacta parens. laqueo quin illa ſupremos
Incluſit gemitus; at te, poſt funera magni
Hectoris, Hæmonio pudor eſt ſerviſſe marito.
Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias premittit olor; nec rupe quod atra
Tyrrhenæ volucres nautis prædulce minantur
In patrios adhibeo rogos; non murmure trunco
Quod gemit, & duræ queritur Philomela ſorori;
Nota nimis vati. quis non in funera cunctos
Heliadum ramos, lacrimoſaque germina duxit,
Et Phrygium ſilicem, atque auſum contraria Phœbo
Carmina, nec fiſſa gaviſam Pallada buxo?
Te Pietas oblita virûm, revocataque cælo
Juſtitia, & gemina planget facundia lingua,
Et Pallas, doctique cohors Heliconia Phœbi;
Quîs honor Aonios ſeno pede ducere cantus,
Et quibus Arcadia carmen teſtudine menſis
Cura lyre, nomenque fuit; quoſque orbe ſub omni
Ardua ſeptena numerat Sapientia fama:
Qui furias, regumque domos, averſaque cælo
Sidera terrifico ſuper intonuere cothurno:
Et quîs laſciva vires tenuare Thalia
Dulce, vel heroos greſſu truncare tenores.
Omnia namque animo complexus, & omnibus auctor
Qua fandi via lata patet: ſive orſa libebat
Aoniis vincire modis, ſeu voce ſoluta
Spargere, & effreno nimbos æquare profatu.

Exere ſemirutos ſubito de pulvere vultus,
Parthenope, crinemque affato monte ſepulti
Pone ſuper tumulos, & magni funus alumni,
Quo non Munychiæ quidquam præſtantius arces,
Doctave Cyrene, Sparteve animoſa creavit.
Si tu ſtirpe vetus, famæque obſcura jaceres,
Nil gentile tumens, illo te cive probares
Graiam, atque Euboïco majorum ſanguine duci.
Ille tuis toties præſtrinxit tempora ſertis,
Cum ſtata laudato caneret Quinquennia verſu,
Ora ſupergreſſus Pylii ſenis, oraque regis
Dulichii, ſpecieque comam ſubnexus utraque.
Non tibi deformes obſcuri ſanguinis ortus,
Nec ſine luce genus; (quanquam fortuna parentum
Arctior expenſis) etenim te divite ritu
Ponere purpureos infantia adegit amictus
Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum.
Protenus exorto dextrùm riſere ſorores
Aonides, pueroque chelyn ſummiſit, & ora
Imbuit amne ſacro, jam tum tibi blandus, Apollo.
Nec ſimplex patriæ decus; & natalis origo
Pendet ab ambiguo geminæ certamine terræ.
Te de gente ſuum Latiis aſcita colonis
Graia refert Selle; (Phrygius quà puppe magiſter
Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis;)
Parthenopeque ſuum longo probat ordine vitæ.

* * * * * * * * *

Mæoniden,

Mæoniden, aliæque aliis natalibus urbes
Diripiunt, cunctæque probant: non omnibus ille
Verus; alit victos immanis gloria falsi.
Atque ibi dum profers annos, vitamque salutas,
Protenus ad patrii raperis certamina lustri
Vix implenda viris, laudum festinus, & audax
Ingenii: stupuit primæva ad carmina plebes
Eubœa, & natis te monstravere parentes.
Inde frequens palmæ, nulloque ingloria sacro
Vox tua. non toties victorem Castora gyro,
Nec fratrem cæstu virides plausere Therapnæ.
Sit pronum viciſſe domi; quid Achæa mereri
Præmia, nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ,
Nunc Athamantea protectum tempora pinu?
Cum toties lassata, tamen nusquam avia frondes
Abstulit, aut alium tetigit Victoria crinem.
Hinc tibi vota patrum credi, generosaque pubes
Te monitore regi, moresque & facta priorum
Discere: quis casus Trojæ; quam tardus Ulixes;
Quantus equos pugnasque virûm decurrere versu
Mæonides; quantumque pios ditarit agrestes
Ascræus, Siculusque senex: qua lege recurrat
Pindaricæ vox flexa lyræ, volucrumque precator
Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
Stesichorusque ferox, actusque egressa viriles
Non formidata temeraria Leucade Sappho;
Quosque alios dignata chelys. tu pandere docti

Carmina Battiadæ, latebraſque Lycophronis atri,
Sophronaque implicitum, tenuiſque arcana Corinnæ;
Sed quid parva loquor? tu par aſſuetus Homero
Ferre jugum, ſenoſque pedes æquare ſolutis
Vocibus, & nunquam paſſu breviore relinqui.
Quid mirum patria ſi te petiere relicta
Quos Lucanus ager, rigidi quos jugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
Alcidæ, vel quos e vertice Surrentino
Mittit Tyrrheni ſpeculatrix virgo profundi?
Quos propiore ſinu lituo remoque notatus
Collis, & Auſonii pridem laris hoſpita Cyme:
Quoſque Dicarchei portus, Baianaque mittunt
Littora, qua mediis alte permiſtus anhelat
Ignis aquis, & operta animos incendia ſervant.
Sic ad Avernales ſcopulos, & opaca Sibyllæ
Antra, rogaturæ veniebant undique gentes:
Illa minas Divûm, Parcarumque acta canebat,
Quamvis decepto vates non irrita Phœbo.
Mox & Romuleam ſtirpem, procereſque futuros
Inſtruis, inque patrum veſtigia ducere perſtas.
Sub te Dardanius facis explorator opertæ
Qui Diomedei celat penetralia furti,
Crevit, & inde ſacrum didicit puer. arma probare
Monſtraſti Saliis, præſagumque æthera certis
Auguriis; cui Chalcidicum fas volvere carmen,
Lanea cui Phrygii eſt coma flaminis, & tua multum

Verbera

Verbera ſuccincti formidavere Luperci.
Et nunc ex illo forſan grege, gentibus alter
Jura dat Eois, alter compeſcit Iberos,
Alter Achæmenium ſecludit Zeugmate Perſen:
Hi dites Aſiæ populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant faſcibus, illi
Caſtra piâ ſtatione tenent; tu laudis origo.
Non tibi certaſſet juvenilia fingere corda
Neſtor, & indomiti Phœnix moderator alumni;
Quique tubas acres, lituoſque audire volentem
Æaciden, alio frangebat carmine Chiron.
Talia dum celebras, ſubitam civilis Erinnys
Tarpeio de monte facem, Phlegræaque movit
Prælia. ſacrilegis lucent Capitolia tædis,
Et Senonum furias Latiæ ſumſere cohortes.
Vix requies flammæ, nec dum rogus ille Deorum
Siderat, exciſis cum tu ſolatia templis
Impiger, & multum facibus velocior ipſis,
Concipis ore pio, captivaque fulmina defles.
Mirantur Latii proceres, ultorque Deorum
Cæſar, & e medio Divûm pater annuit igni.
Jamque & fiere pio Veſuvina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patriis impendere damnis;
Cum pater exemptum terris ad ſidera montem
Suſtulit, & late miſeras dejecit in urbes.
Me quoque vocales lucos luſtrataque Tempe
Pulſantem, cum ſtirpe tua deſcendere dixi,

Admiſere

Admiſere Deæ: nec enim mihi ſidera tanti
Æquoraque & terras, quam vos debere parenti.
Tu decus hoc quodcunque lyræ, primuſque dediſti
Non vulgare loqui, & famam ſperare ſepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixque tui ſpectator adeſſes
Muneris! heu quali confuſus gaudia fletu,
Vota pioſque metus inter, lætumque pudorem!
Quam tuus ille dies! quam non mihi gloria major!
Talis Olympiaca juvenem cum ſpectat arena
Qui genuit, plus ipſe ferit, plus corde ſub alto
Cæditur: attendunt cunei; ſpectatur athletes
Ille magis, crebro dum lumina pulveris hauſtu
Obruit, & prenſa vovet expirare corona.
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes
Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ
Te ſub teſte tuli! qualem te Dardanus Albæ
Vix cepiſſet ager, ſi per me ſerta tuliſſes
Cæſarea donata manu! quod ſubdere robur
Illa dies, quantum potuit dempſiſſe ſenectæ!
Heu quod me mixta quercus non preſſit oliva,
Et fugit ſperatus honos, cum Luſtra Parentis
Invida Tarpeii canerem! Te noſtra magiſtro
Thebaïs urgebat priſcorum exordia vatum:
Tu cantus ſtimulare meos, tu pandere facta
Heroum; bellique modos, poſituſque locorum
Monſtrabas. labat incerto mihi limite curſus

Te

Te ſine, & orbatæ caligant vela carinæ.
Nec ſolum larga memet pietate fovebas:
Talis & in thalamos una tibi cognita tæda
Connubia, unus amor. certe ſejungere matrem
Jam gelidis nequeo buſtis; te ſentit, habetque,
Te videt, & tumulos ortuque obituque ſalutat,
Ut Pharios aliæ ficta pietate dolores
Mygdonioſque colunt, & non ſua funera plorant.
Quid referam expoſitos ſervato pondere mores?
Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rurſuſque, ubi dulce remitti,
Gratia quæ dictis? animo quam nulla ſenectus?
His tibi pro meritis, famam laudeſque benignas
Index cura Deûm, nulloque e vulnere triſtes
Conceſſit. raperis, genitor, non indigus ævi,
Non nimius; triniſque decem quinquennia luſtris
Juncta ferens. ſed me pietas numerare, dolorque
Non ſinit. ô Pylias ævi tranſcendere metas,
Et Teucros æquare ſenes, ô digne videre
Me ſimilem! Sed nec leti tibi janua triſtis:
Quippe leves cauſæ; nec ſegnis tabe ſenili
Exitus inſtanti præmiſit membra ſepulchro;
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem
Explicuit, falſoque tulit ſub Tartara ſomno.
Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit,
Vidit & exemplum genitrix, gaviſaque vovit
Quæ lamenta tuli. veniam concedite, Manes,

Fas

Fas dixiſſe, Pater; non tu mihi plura dediſſes.
Felix ille patrem vacuis circumdedit ulnis,
Vellet &, Elyſia quamvis in ſede locatum
Abripere, & Danaas iterum portare per umbras:
Tentantem & vivos molitum in Tartara greſſus
Defulit infernæ vates longæva Dianæ.
Si chelyn Odryſiam pigro tranſmiſit Averno
Cauſa minor; ſi Theſſalicas Admeton in oras,
Si conjunx retro Phylacëida rettulit umbram,
Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi ſit patrios contingere vultus,
Fas junxiſſe manus, & lex quæcunque ſequatur.
At vos umbrarum reges, Ennæaque Juno
(Si laudanda precor) tædas auferte, comaſque
Eumenidum: nullo ſonet aſper janitor ore:
Centauroſque, Hydræque greges, Scyllæaque monſtra
Averſæ celent valles; umbramque ſenilem
Invitet ripis, diſcuſſa plebe, ſupremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite, pii Manes, Graiûmque examina vatum,
Illuſtremque animam Lethæis ſpargite ſertis,
Et monſtrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falſa dies, cæloque ſimillimus aër.
Inde tamen venias melior, quà porta malignum
Cornea vincit ebur, ſomnique in imagine monſtra
Quæ ſolitus. Sic ſacra Numæ, rituſque colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha ſub antro:

Scipio

Scipio ſic plenos Latio Jove ducere ſomnos
Creditur Auſoniis, & non ſine Apolline Sylla.

IV.

AD SOMNUM.

CRIMINE quo merui juvenis, placidiſſime divum,
Quove errore miſer, donis ut ſolus egerem
Somne, tuis? tacet omne pecus, volucreſque, feræque,
Et ſimulant feſſos curvata cacumina ſomnos;
Nec trucibus fluviis idem ſonus; occidit horror
Æquoris, & terris maria adclinata quieſcunt.
Septima jam rediens Phœbe mihi reſpicit ægras
Stare genas; totidem Oetææ, Paphiæque reviſunt
Lampades, & toties noſtros Tithonia queſtus
Præterit, & gelido tangit miſerata flagello.
Unde ego ſufficiam? non ſi mihi lumina mille,
Quæ ſacer alterna tantum ſtatione tenebat
Argus, & haud unquam vigilabat corpore toto.
Et nunc fors aliquis longa ſub nocte, puellæ
Brachia nexa tenens, ultro te, Somne, repellit.
Inde veni; nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis; (hoc turba precetur
Lætior) extremo me tange cacumine virgæ,
(Sufficit) aut leviter ſuſpenſo poplite tranſi.

V.

EPICEDION IN PUERUM SUUM.

ME miſerum (neque enim verbis ſolennibus ulla
Incipiam nunc, Caſtaliæ vocalibus undis
Inviſus, Phœboque gravis) quæ veſtra, ſorores,
Orgia, Pieriæ, quas inceſtavimus aras?
Dicite: poſt pœnam liceat commiſſa fateri.
Numquid inacceſſo poſui veſtigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error.
Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
Viſcera noſtra tenens animamque, avellitur infans;
Non de ſtirpe quidem, nec qui mea nomina ferret
Oraque; non fueram genitor: ſed cernite fletus,
Liventeſque genas, & credite planctibus, orbi,
Orbus ego. Huc patres, & aperto pectore matres
Conveniant, cineréſque oculis, & munera ferte.
Siqua ſub uberibus plenis ad funera natos
Ipſa gradu labente tulit, madidumque cecidit
Pectus, & ardentes reſtinxit lacte favillas;
Quiſquis adhuc teneræ ſignatum flore juventæ
Immerſit cineri juvenem, primaque jacentis
Serpere crudeles vidit lanugine flammas,
Adſit, & alterno mecum clamore fatiſcat:

Vincetur

Vincetur lacrimis, & te, Natura, pudebit.
Tanta mihi feritas, tanta eſt inſania luctus,
Hoc quoque cum in *** ter dena luce peracta
Acclinis tumulo, luctus in carmina verto,
Diſcordeſque modos, & ſingultantia verba
Molior. orſa *** eſt: atque ira tacendi
Impatiens. ſed nec ſolitæ mihi vertice laurus,
Nec fronti vittatus honos. en taxea marcet
Silva comis, hilareſque hederas plorata cupreſſus
Excludit ramis. ignavo pollice chordas
Pulſo: ſed incertùm digitis errantibus amens
Scindo chelyn, juvat heu, juvat illaudabile carmen
Fundere, & incompte miſerum laudare dolorem.
Sic merui; ſic me cantuque habituque nefaſtum
Aſpiciant Superi. pudeat Thebaſque novumque
Æacidem: nil jam placitum manabit ab ore.
Ille ego, qui toties blandus matrumque patrumque
Vulnera, qui vivos potui mulcere dolores;
Ille ego lugentum mitis ſolator, acerbis
Auditus tumulis, & deſcendentibus umbris,
Deficio, medicaſque manus, ſomentaque quæro
Vulneribus (ſed ſumma) meis. Nunc tempus, amici,
(Quorum ego manantes oculos & ſaucia terſi
Pectora) reddere opem, ſævaſque exſolvere grates.
Nimirum tunc veſtra domans ego vulnera, mœſtos
Increpui: nunc damna dolens alterna, repoſco
Infelix lacrimas, & mitia carmina quæro.

Verum erat: abſumtæ vires, & copia fandi
Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto
Repperit: inferior vox omnis, & omnia ſordent
Verba. ignoſce, puer; tu me caligine merſum
Obruis ah dira. viſo ſic vulnere caræ
Conjugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce ſibi: ſic buſta Lini complexus Apollo
Non tacuit. Nimius fortaſſe, aviduſque doloris
Dicar, & in lacrimis juſtum exceſſiſſe pudorem.
Quiſnam autem gemitus, lamentaque noſtra reprendit?
O nimium felix, nimium crudelis, & expers
Imperii, Fortuna, tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet cenſere dolendi!
Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
Flumina devincas, rapidis aut ignibus obſtes,
Quam miſeros lugere vetes. tamen ille ſeverus
(Quiſquis is eſt) noſtræ cognoſcat vulnera cauſæ,
Non ego mercatus Pharia de pube loquaces
Delicias, doctumque ſui convicia Nili
Infantem, lingua nimium, falibuſque protervum
Dilexi: meus ille, meus: tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine fovi;
Pulſantemque novas tremulis ululatibus auras
Inſerui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus, libertatemque ſub ipſis
Uberibus tibi, parve, dedi: tu munera noſtra
Ridebas, ignarus adhuc. properaverit ille,

Sed merito properabat, amor; ne perderet ullum
Libertas tam parva diem. nonne horridus ipſos
Invidia Superos, injuſtaque Tartara pulſem?
Nonne gemam te, care puer? quo ſoſpite natos
Non cupii: primo gremium cui protenus ortu
Adplicui, fixique meum: cui verba, ſonoſque
Monſtravi, queſtuſque & murmura cæca reſolvens;
Reptantemque ſolo demiſſus ad oſcula dextra
Erexi, blandique ſinus jam jamque natantes
Excepiſſe genas, dulceſque accerſere ſomnos.
Cui nomen vox prima meum, luduſque tenello
Riſus, & e noſtro veniebant gaudia vultu.

* * * * * * *

SYLVARUM FINIS.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBRI DUODECIM.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBRI DUODECIM

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER PRIMUS.

FRATERNAS acies, alternaque regna profanis
Decertata odiis, fonteſque evolvere Thebas,
Plerius menti calor incidit. unde jubetis
Ire Deæ? Gentiſne canam primordia diræ?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreæ? ſcrutantemque æquora Cadmum?
Longa retro ſeries, trepidum ſi Martis operti
Agricolam infandis condentem prælia ſulcis
Expediam, penituſque ſequar quo carmine muris
Jufferit Amphion Tyrios accedere montes.
Unde graves iræ cognata in mœnia Baccho,
Quod ſævæ Junonis opus, cui ſumpſerit arcum
Infelix Athamas, cur non expaverit ingens
Ionium, ſocio caſura Palæmone mater.
Atque adeo jam nunc gemitus, & proſpera Cadmi
Præteriiſſe finam: limes mihi carminis eſto

Oedipodæ confusa domus: quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos ausim sperare triumphos,
Bisque jugo Rhenum, bis adactum legibus Istrum,
Et conjurato dejectos vertice Dacos:
Aut defensa prius vix pubescentibus annis
Bella Jovis. Tuque ô Latiæ decus addite famæ,
Quem nova maturi subeuntem exorsa parentis
Æternum sibi Roma cupit: licet arctior omnes
Limes agat stellas, & te plaga lucida cœli
Pleïadum, Boreæque, & hiulci fulminis expers
Sollicitet; licet ignipedum frenator equorum
Ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
Imprimat, aut magni cedat tibi Juppiter æqua
Parte poli; maneas hominum contentus habenis,
Undarum terræque potens, & sidera dones.
Tempus erit, cum Pierio tua fortior œstro
Facta canam: nunc tendo chelyn. satis arma referre
Aonia, & geminis sceptrum exitiale tyrannis,
Nec furiis post fata modum, flammasque rebelles
Seditione rogi, tumulisque carentia regum
Funera, & egestas alternis mortibus urbes:
Cærula cum rubuit Lernæo sanguine Dirce,
Et Thetis arentes assuetum stringere ripas,
Horruit ingenti venientem Ismenon acervo.
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum iræ
Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus!
Urget & hostilem propellens cædibus amnem

Turbidus

Turbidus Hippomedon, plorandaque bella protervi
Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus.
Impia jam merita ſcrutatus lumina dextra
Merſerat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longaque animam ſub morte tenebat.
Illum indulgentem tenebris, imæque receſſu
Sedis, inaſpectos cœlo, radiiſque penates
Servantem, tamen aſſiduis circumvolat alis
Sæva dies animi, ſcelerumque in pectore Diræ.
Tunc vacuos orbes, crudum ac miſerabile vitæ
Supplicium, oſtentat cœlo, manibuſque cruentis
Pulſat inane ſolum, ſævaque ita voce precatur:
Dî fontes animas, anguſtaque Tartara pœnis
Qui regitis, tuque umbrifero Styx livida fundo,
Quam video, multumque mihi conſueta vocari
Annue Tiſiphone, perverſaque vota ſecunda:
Si bene quid merui, ſi me de matre cadentem
Foviſti gremio, & trajectum vulnere plantas
Firmaſti: ſi ſtagna petii Cyrrhæa bicorni
Interfuſa jugo, poſſem cum degere falſo
Contentus Polybo, trifidæque in Phocidos arcto
Longævum implicui regem, ſecuique trementis
Ora ſenis, dum quæro patrem: ſi Sphyngos iniquæ
Callidus ambages te præmonſtrante reſolvi:
Si dulces furias, & lamentabile matris
Connubium gaviſus inii: noctemque nefandam
Sæpe tuli, natoſque tibi (ſcis ipſa) paravi:

Mox avidus pœnæ digitis cædentibus ultrò
Incubui, miseraque oculos in matre reliqui;
Exaudi, si digna precor, quæque ipsa furenti
Subjiceres: Orbum visu, regnisque, parentem
Non regere, aut dictis mœrentem flectere adorti
Quos genui, quocunque toro: quin ecce superbi
(Pro dolor) & nostro jamdudum funere reges
Insultant tenebris, gemitusque odere paternos.
Hisne etiam funestus ego? & videt ista deorum
Ignavus genitor? tu saltem debita vindex
Huc ades, & totos in pœnam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
Unguibus arripui, votisque instincta paternis
I media in fratres, generis consortia ferro
Dissiliant: da Tartarei regina barathri
Quod cupiam vidisse nefas. nec tarda sequetur
Mens juvenum, modo digna veni, mea pignora nosces.
Talia jactanti crudelis Diva severos
Advertit vultus, inamœnum forte sedebat
Cocyton juxta resolutaque vertice crines,
Lambere sulfureas permiserat anguibus undas.
Ilicet igne Jovis, lapsisque citatior astris
Tristibus exiluit ripis. discedit inane
Vulgus, & occursus dominæ pavet, illa per umbras
Et caligantes animarum examine campos,
Tenariæ limen petit irremeabile portæ.
Sensit adesse dies: picco nox obvia nimbo

Lucentes

Lucentes turbavit equos. procul arduus Atlas
Horruit, & dubia cœlum cervice remisit.
Arripit extemplo Maleæ de valle resurgens
Notum iter ad Thebas. neque enim velocior ullas
Itque reditque vias, cognataque Tartara mavult.
Centum illi stantes umbrabant ora cerastæ,
Turba minor diri capitis: sedet intus abactis
Ferrea lux oculis. qualis per nubila Phœbes
Atracia rubet arte labor: suffusa veneno
Tenditur, ac sanie gliscit cutis: igneus atro
Ore vapor: quo longa sitis, morbique, fameque,
Et populis mors una venit. riget horrida tergo
Palla, & cœrulei rodeunt in pectore nodi.
Atropos hos, atque ipsa novat Proserpina cultus.
Tum geminas quatit illa manus. hæc igne rogali
Fulgurat, hæc vivo manus æra verberat hydro.
Ut stetit, abrupta qua plurimus arce Cithæron
Occurrit cœlo, fera sibila crine virenti
Congeminat, signum terris, unde omnis Achæi
Ora maris late, Pelopeiaque regna resultant.
Audiit & medius cœli Parnassus, & asper
Eurotas, dubiamque jugo fragor impulit Oeten
In latus, & geminis vix fluctibus obstitit Isthmos.
Ipsa suum genitrix, curvo delphine vagantem
Arripuit frenis, gremioque Palæmona pressit.
Atque ea Cadmæo præceps ubi limine primum
Constitit, assuetaque infecit nube penates:

Protinus

Protinus attoniti fratrum ſub pectore motus,
Gentiliſque animos ſubiit furor, ægraque lætis
Invidia, atque parens odii metus. inde regendi
Sævus amor: ruptæque vices, juriſque ſecundi
Ambitus impatiens, & ſummo dulcius unum
Stare loco, ſociiſque comes diſcordia regnis.
Sic ubi delectos per torva armenta juvencos
Agricola impoſito ſociare affectat aratro:
Illi indignantes quîs nondum vomere multo
Ardua nodoſos cervix deſcendit in armos,
In diverſa trahunt, atque æquis vincula laxant
Viribus, & vario confundunt limite ſulcos:
Haud ſecus indomitos præceps diſcordia fratres
Aſperat. alterni placuit ſub legibus anni
Exilio mutare ducem. ſic jure maligno
Fortunam tranſire jubent, ut ſceptra tenentem
Fœdere præcipiti ſemper novus angeret hæres.
Hæc inter fratres pietas erat: hæc mora pugnæ
Sola, nec in regem perduratura ſecundum.
Et nondum craſſo laquearia fulva metallo,
Montibus aut alte Grajis effulta nitebant
Atria, congeſtos ſatis explicitura clientes.
Non impacatis regum advigilantia ſomnis
Pila, nec alterna ferri ſtatione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis. ſed nuda poteſtas
Armavit fratres: pugna eſt de paupere regno,

Dumque

Dumque uter anguſtæ ſqualentia jugera Dircæs
Verteret, aut Tyrii ſolio non altus ovaret
Exulis, ambigitur; periit jus, faſque, bonumque,
Et vitæ mortiſque pudor. Quo tenditis iras
Ah miſeri? quid ſi peteretur crimine tanto
Limes uterque poli, quem Sol emiſſus Eoo
Cardine, quem porta vergens proſpectat Ibera?
Quaſque procul terras obliquo fidere tangit
Avius, aut Borea gelidas, madidive tepentes
Igne Noti? quid ſi Tyriæ Phrygiæve ſub unum
Convectentur opes? loca dira, arceſque nefandæ
Suffecere odio, furtiſque immanibus emptum eſt
Oedipodæ ſediſſe loco. Jam ſorte carebat
Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi, ſæve,
Quis fuit ille dies? vacua cum ſolus in aula
Reſpiceres jus omne tuum, cunctoſque minores,
Et nuſquam par ſtare caput? Jam murmura ſerpunt
Plebis Echioniæ, tacitumque à principe vulgus
Diffidet, & (qui mos populis) venturus amatur.
Atque aliquis, cui mens humili læſiſſe veneno
Summa, nec impoſitos unquam cervice volenti
Ferre duces: hancne Ogygiis, ait, aſpera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoque jugo dubitantia ſubdere colla!
Partiti verſant populorum fata, manuque
Fortunam fecere levem. ſemperne viciſſim
Exulibus ſervire dabor? tibi, ſumme deorum,

Terra-

Terrarumque ſator, ſociis hanc addere mentem
Sedit? an inde vetus Thebis extenditur omen,
Ex quo Sidonii nequicquam blanda juvenci
Pondera, Carpathio juſſus ſale quærere Cadmus
Exul Hyanteos invenit regna per agros:
Fraternaſque acies fœtæ telluris hiatu
Augurum, ſeros dimiſit aduſque nepotes?
Cernis ut erectum torva ſub fronte minetur
Sævior aſſurgens dempto conſorte poteſtas?
Quas gerit ore minas? quanto premit omnia faſtu?
Hicne unquam privatus erit? tamen ille precanti
Mitis, & affatu bonus & patientior æqui.
Quid mirum? non ſolus erat. nos vilis in omnes
Prompta manus caſus domino cuicunque parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
Vela trahunt, nutat mediæ fortunâ carinæ.
Heu dubio ſuſpenſa metu, tolerandaque nullis
Aſpera ſors populis! hic imperat: ille minatur.
At Jovis imperiis rapidi ſuper atria cœli
Lectus concilio divûm convenerat ordo
Interiore polo. ſpatiis hinc omnia juxta
Primæque occiduæque domus, effuſa ſub omni
Terra atque unda die. mediis ſeſe arduus infert
Ipſe deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
Stellantique locat ſolio. nec protinus auſi
Cœlicolæ, veniam donec pater ipſe ſedendi
Tranquilla jubet eſſe manu. mox turba vagorum
Semideûm,

Semideûm, & ſummis cognati nubibus amnes,
Et compreſſa metu ſervantes murmura venti
Aurea tecta replent, mixta convexa deorum
Majeſtate tremunt: radiant majore ſereno
Culmina, & arcano florentes lumine poſtes.
Poſtquam juſſa quies, ſiluitque exterritus orbis,
Incipit ex alto: (grave & immutabile ſanctis
Pondus adeſt verbis, & vocem Fata ſequuntur)
Terrarum delicta, nec exuperabile diris
Ingenium mortale queror. quonam uſque nocentum
Exigar in pœnas? tædet ſævire coruſco
Fulmine. jam pridem Cyclopum operoſa fatiſcunt
Brachia, & Æoliis deſunt incudibus ignes.
Atque ideo tuleram falſo rectore ſolutos
Solis equos, cœlumque rotis errantibus uri,
Et Phaëtontæa mundum ſqualere favilla.
Nil actum eſt: neque tu valida quod cuſpide late
Ire per illicitum pelago germane dediſti.
Nunc geminas punire domos, quis ſanguinis autor
Ipſe ego, deſcendo. Perſeos alter in Argos
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
Mens cunctis impoſita manet: quis funera Cadmi
Neſciat? & toties excitam à ſedibus imis
Eumenidum bellaſſe aciem? mala gaudia matrum,
Erroreſque feros nemorum, & reticenda deorum
Crimina? vix lucis ſpatio, vix noctis abactæ
Enumerare queam mores, gentemque profanam.

Scandere quin etiam thalamos hic impius hæres
Patris, & immeritæ gremium inceſtare parentis
Appetiit, proprios monſtro revolutus in ortus.
Ille tamen Superis æterna piacula ſolvit,
Projecitque diem: nec jam amplius æthere noſtro
Veſcitur, at nati (facinus ſine more!) cadentes
Calcavere oculos. jam jam rata vota tuliſti
Dire ſenex: meruere tuæ, meruere tenebræ
Ultorem ſperare Jovem. nova fontibus arma
Injiciam regnis, totumque à ſtirpe revellam
Exitiale genus. belli mihi ſemina ſunto
Adraſtus ſocer, & Superis adjuncta ſiniſtris
Connubia. Hanc etiam pœnis inceſſere gentem
Decretum. neque enim arcano de pectore fallax
Tantalus, & ſævæ periit injuria menſæ.
Sic pater omnipotens. aſt illi ſaucia dictis
Flammato verſans inopinum corde dolorem
Talia Juno refert: mene, ô juſtiſtime divûm,
Me bello certare jubes? ſcis ſemper ut arces
Cyclopum, magnique Phoroneos inclyta fama
Sceptra viris, opibuſque juvem, licet improbus illic
Cuſtodem Phariæ, ſomno letoque juvencæ
Extinguas, ſeptis & turribus aureus intres.
Mentitis ignoſco toris: illam odimus urbem,
Quam vultu confeſſus adis: ubi conſcia magni
Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques.
Facta luant Thebæ: cur hoſtes eligis Argos?

Quin

Quin age, ſi tanta eſt thalami diſcordia ſancti,
Et Samon, & veteres armis exſcinde Mycenas.
Verte ſolo Sparten. cur uſquam ſanguine feſto
Conjugis ara tuæ, cumulo cur thuris Eoi
Læta calet? melius votis Mareotica fumat
Coptos, & æriſoni lugentia flumina Nili.
Quod ſi priſca luunt auctorum crimina gentes,
Subvenitque tuis ſera hæc ſententia curis;
Percenſere ævi ſenium, quo tempore tandem
Terrarum furias abolere, & ſecula retro
Emendare ſat eſt? jamdudum ab ſedibus illis
Incipe, fluctivaga qua præterlabitur unda
Sicanos longe relegens Alpheus amores.
Arcades hic tua (nec pudor eſt) delubra nefaſtis
Impoſuere locis: illic Mavortius axis
Oenomai, Geticoque pecus ſtabulare ſub Æmo
Dignius: abruptis etiamnum inhumata procorum
Relliquiis trunca ora rigent. tamen hic tibi templi
Gratus honos. placet Ida nocens, mentitaque manes
Creta tuos. me Tantaleis conſiſtere tectis,
Quæ tandem invidia eſt? belli deſiecte tumultus,
Et generis miſereſce tui. ſunt impia late
Regna tibi, melius generos paſſura nocentes.
Finierat miſcens precibus convicia Juno,
At non ille gravis, dictis, quanquam aſpera, motus
Reddidit hæc: equidem haud rebar te mente ſecunda
Laturam, quodcumque tuos, (licet æquus) in Argos

Conſulerem, neque me (detur ſi copia) fallit
Multa ſuper Thebis Bacchum, auſuramque Dionem
Dicere, ſed noſtri reverentia ponderis obſtat.
Horrendos etenim latices, Stygia æquora fratris
Obteſtor, manſurum & non revocabile verum,
Nil fore quo dictis flectar. quare impiger ales
Portantes præcede Notos Cyllenia proles:
Aëra per liquidum, regniſque illapſus opacis
Dic patruo: ſuperas ſenior ſe tollat ad auras
Laïus, extinctum nati quem vulnere, nondum
Ulterior Lethes accepit ripa profundi
Lege Erebi: ferat hæc diro mea juſſa nepoti:
Germanum exilio fretum, Argoliciſque tumentem
Hoſpitiis, quod ſponte cupit, procul impius aula
Arceat, alternum regni inficiatus honorem:
Hinc cauſæ irarum. certo reliqua ordine ducam.
Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
Summa pedum propere plantaribus illigat alis,
Obnubitque comas, & temperat aſtra galero.
Tum dextræ virgam inſeruit, qua pellere dulces
Aut ſuadere iterum ſomnos, qua nigra ſubire
Tartara, & exſangues animare aſſueverat umbras.
Deſiluit, tenuique exceptus inhorruit aura.
Nec mora, ſublimes raptim per inane volatus
Carpit, & ingenti deſignat nubila gyro.
Interea patriis olim vagus exul ab oris
Oedipodionides furto deſerta pererrat

Aoniæ.

Aoniæ. jam jamque animis male debita regna
Concipit, & longum ſignis cunctantibus annum
Stare gemit. tenet una dies noctesque recurſans
Cura virum, ſi quando humilem decedere regno
Germanum, & ſemet Thebis, opibuſque potitum
Cerneret, hac ævum cupiat pro luce paciſci.
Nunc queritur ceu tarda fugæ diſpendia: ſed mox
Attollit flatus ducis, & ſediſſe ſuperbum
Dejecto ſe fratre putat, ſpes anxia mentem
Extrahit, & longo conſumit gaudia voto.
Tunc ſedet Inachias urbes, Danaeïaque arva,
Et caligantes abrupto ſole Mycenas,
Ferre iter impavidum. ſeu prævia ducit Erinnys,
Seu ſors illa viæ, ſive hac immota vocabat
Atropos. Ogygiis ululata furoribus antra
Deſerit, & pingues Bacchæo ſanguine colles.
Inde plagam, qua molle ſedens in plana Cithæron
Porrigitur, laſſumque inclinat ad æquora montem
Præterit. hinc arcte ſcopuloſo in limite pendens,
Infames Scyrone petras, Scyllæaque rura
Purpureo regnata ſeni, mitemque Corinthon
Linquit, & in mediis audit duo littora campis.
Jamque per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis, late mundo ſubvecta ſilenti
Rorifera gelidum tenuaverat aëra biga.
Jam pecudes volucreſque tacent: jam ſomnus avaris
Inſerpit curis, pronuſque per aëra nutat,

Grata

Grata laboratæ referens oblivia vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cœlo
Promisere jubar, nec rarescentibus umbris
Longa repercusso nituere crepuscula Phœbo.
Densior à terris, & nulli pervia flammæ
Subtexit nox atra polos. jam claustra rigentis
Æoliæ percussa sonant, venturaque rauco
Ore minatur hyems, venti transversa frementes
Confligunt, axemque emoto cardine vellunt,
Dum cœlum sibi quisque rapit. sed plurimus Auster
Inglomerat noctem, & tenebrosa volumina torquet,
Defunditque imbres. ficco quos asper hiatu
Persolidat Boreas. nec non abrupta tremiscunt
Fulgura, & attritus subita face rumpitur æther.
Jam Nemea, jam Tænareis contermina lucis
Arcadiæ capita alta madent. ruit agmine facto
Inachus, & gelidas surgens Erasinus ad Arctos.
Pulverulenta prius, calcandaque flumina nullæ
Aggeribus tenuere moræ, stagnoque refusa est
Funditus, & veteri spumavit Lerna veneno.
Frangitur omne nemus: rapiunt antiqua procellæ
Brachia sylvarum, nullisque aspecta per ævum
Solibus umbrosi patuere æstiva Lycæi.
Ille tamen modo saxa jugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pavens, passimque insano turbine raptas
Pastorum pecorumque domos. non segnius ameus,

Incer-

Incertuſque viæ, per nigra ſilentia, vaſtum
Haurit iter. pulſat metus undique, & undique frater.
Ac velut hyberno deprenſus navita ponto,
Cui neque temo piger, neque amico ſidere monſtrat
Luna vias, medio cœli, pelagique tumultu
Stat rationis inops: jam jamque aut ſaxa malignis
Expectat ſubmerſa vadis, aut vertice acuto
Spumantes ſcopulos erectæ incurrere proræ:
Talis opaca legens nemorum Cadmeïus heros,
Accelerat, vaſto metuenda umbone ferarum
Excutiens ſtabula, & prono virgulta refringit
Pectore: dat ſtimulos animo vis mœſta timoris,
Donec ab Inachiis victa caligine tectis
Emicuit lucem devexa in mœnia fundens
Lariſſæus apex. illo ſpe concitus omni
Evolat, hinc celſæ Junonia templa Proſymnæ
Lævus habet, hinc Herculeo ſignata vapore
Lernæi ſtagna atra vadi, tandemque recluſis
Infertur portis. actutum regia cernit
Veſtibula. hic artus imbri, ventoque rigentes
Projicit, ignotæque acclinis poſtibus aulæ
Invitat tenues ad dura cubilia ſomnos.
Rex ibi tranquillæ medio de limite vitæ
In ſenium vergens populos Adraſtus habebat,
Dives avis, & utroque Jovem de ſanguine ducens.
Hic ſexus melioris inops, ſed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.

Cui

Cui Phœbus generos (monſtrum exitiabile dictu!
Mox adaperta fides) ævo ducente canebat
Setigerumque ſuem, & fulvum adventare leonem.
Hæc volvens, non ipſe pater, non docte futuri
Amphiaraë vides, etenim vetat auctor Apollo.
Tantum in corde ſedens ægreſcit cura parentis.
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus (fraterni ſanguinis illum
Conſcius horror agit) eadem ſub nocte ſopora
Luſtra terit, ſimileſque Notos dequeſtus & imbres,
Infuſam tergo glaciem, & liquentia nimbis
Ora, comaſque gerens, ſubit uno tegmine, cujus
Fuſus humo gelida, partem prior hoſpes habebat.
Hic vero ambobus rabiem fortuna cruentam
Attulit, haud paſſi ſociis defendere noctem
Culminibus. paulum alternis in verba minaſque
Cunctantur: mox ut jactis ſermonibus iræ
Intumuere ſatis, tum vero erectus uterque
Exertare humeros, nudamque laceſſere pugnam.
Celſior ille gradu procera in membra, ſimulque
Integer annorum, ſed non & viribus infra
Tydea fert animus, totoſque infuſa per artus
Major in exiguo regnabat corpore virtus.
Jam crebros ictus ora & cava tempora circum
Obnixi ingeminant, telorum aut grandinis inſtar
Rhipheæ, flexoque genu vacua ilia tundunt.
Non aliter quam Pliæo ſua luſtra Tonanti

Cum

Cum redeunt, crudiſque virum ſudoribus ardet
Pulvis, at hinc teneros caveæ diſſenſus ephebos
Concitat, excluſæque expectant præmia matres.
Sic alacres odio, nullaque cupidine laudis
Accenſi incurrunt, ſcrutatur & intima vultus
Unca manus. penituſque oculis cedentibus inſtat.
Forſan & accincto lateri (ſic ira ferebat)
Nudaſſent enſes, meliuſque hoſtilibus armis
Lugendus fratri juvenis Thebane, jaceres,
Ni rex inſolitum clamorem, & pectore ab alto
Stridentes gemitus, noctis miratus in umbris,
Moviſſet greſſus, magnis cui ſobria curis
Pendebat ſomno jam deteriore ſenectus.
Iſque ubi progrediens numeroſa luce, per alta
Atria, dimotis adverſo limine clauſtris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putreſque
Sanguineo videt imbre genas: quæ cauſa furoris
Externi juvenes? (neque enim meus audeat iſtas
Civis in uſque manus) quiſnam implacabilis ardor
Exturbare odiis tranquilla ſilentia noctis?
Uſque adeone anguſta dies? & triſte, parumper
Pacem animo, ſomnumque pati? ſed prodite tandem
Unde orti? quo fertis iter? quæ jurgia? nam vos
Haud humiles tanta ira docet, generiſque ſuperbi
Magna per effuſum clareſcunt ſigna cruorem.
Vix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt una: Rex ô mitiſſime Achivûm,

Quid verbis opus? ipſe undantes ſanguine vultus
Aſpicis, hæc paſſim turbatis vocis amaræ
Confudere ſonis. inde orſus in ordine Tydeus
Continuat: mœſti cupiens ſolatia caſus.
Monſtriferæ Calydonis opes, Acheloïaque arva
Deſeruit: veſtris hic me eece in finibus ingens
Nox operit. tecto cœlum prohibere quis iſte
Arcuit? an quoniam prior hæc ad limina forte
Molitur greſſus? pariter ſtabulare bimembres
Centauros, unaque ferunt Cyclopas in Ætna,
Compoſitos, ſunt & rabidis jura inſita monſtris,
Faſque ſuum: nobis ſociare cubilia terræ?
Sed quid ego? aut hodie ſpoliis gaviſus abibis
Quiſquis es his; aut me, ſi non effœtus oborto
Sanguis hebet luctu, magni de ſtirpe creatum
Oeneos, & Marti non degenerare paterno
Accipies. Nec nos animi, nec ſtirpis egemus,
Ille refert contra, ſed mens ſibi conſcia facti
Cunctatur proferre patrem. tunc mitis Adraſtus,
Immo agite, & poſitis, quas nox inopinaque ſuaſit,
Aut virtus, aut ira minis, ſuccedite tecto.
Jam pariter coëant animorum in pignora dextræ.
Non hæc incaſſum, diviſque abſentibus acta:
Forſan & has venturus amor præmiſerit iras,
Ut meminiſſe juvet. nec vana voce locutus
Fata ſenex: ſiquidem hanc perhibent poſt vulnera junctis
Eſſe fidem, quanta partitum extrema protervo

Theſea

Theſea Pirithoo, vel inanem mentis Oreſtem
Oppoſito rabidam Pylade vitaſſe Megæram.
Tunc quoque mulcentem dictis corda aſpera regem
Jam faciles (ventis ut decertata reſidunt
Æquora, laxatiſque diu tamen aura ſuperſtes
Immoritur velis) paſſi ſubiere penates.
Hic primum luſtrare oculis, cultuſque virorum
Telaque magna vacat, tergo videt hujus inanem
Impexis utrinque jubis horrere leonem,
Illius in ſpeciem, quem per Theumeſia Tempe
Amphytrioniades fractum juvenilibus armis
Ante Cleonæi veſtitur prælia monſtri.
Terribiles contra ſetis, ac dente recurvo
Tydea per latos humeros ambire laborant
Exuviæ, Calydonis honos. ſtupet omine tanto
Defixus ſenior, divina oracula Phœbi
Agnoſcens, monituſque datos vocalibus antris.
Obtutu gelida ora premit, lætuſque per artus
Horror iit. ſenſit manifeſto numine ductos
Affore. quos nexis ambagibus augur Apollo
Portendi generos, vultu fallente ferarum,
Ediderat. tunc ſic tendens ad ſidera palmas:
Nox, quæ terrarum cœlique amplexa labores
Ignea multivago tranſmittis ſidera lapſu,
Indulgens reparare animum, dum proximus ægris
Infundat Titan agiles animantibus ortus,
Tu mihi perplexis quæſitam erroribus ultro

Advehis alma fidem, veteriſque exordia fati
Detegis. aſſiſtas operi, tuaque omina firmes.
Semper honoratam dimenſis orbibus anni
Te domus iſta colet: nigri tibi, diva, litabunt
Electa cervice greges, luſtraliaque exta
Lacte novo perfuſus edet Vulcanius ignis.
Salve priſca fides tripodum, obſcurique receſſus!
Deprendi Fortuna deos. ſic fatus; & ambos
Innectens manibus tecta ulterioris ad aulæ
Progreditur. canis etiammum altaribus ignes,
Sopitum cinerem, & tepidi libamina ſacri
Servabant, adolere focos, epulaſque recentes
Inſtaurare jubet. dictis parere miniſtri
Certatim accelerant. vario ſtrepit icta tumultu
Regia: pars oſtro tenues, auroque ſonantes
Emunire toros, altoſque inferre tapetas;
Pars teretes levare manu, ac diſponere menſas.
Aſt alii tenebras & opacam vincere noctem
Aggreſſi, tendunt auratis vincula lychnis,
His labor inſerto torrere exanguia ferro
Viſcera cæſarum pecudum: his cumulare caniſtris
Perdomitam ſaxo Cererem. lætatur Adraſtus
Obſequio fervere domum, jamque ipſe ſuperbis
Fulgebat ſtratis, ſolioque effultus eburno.
Parte alia juvenes ſiccati vulnera lymphis
Diſcumbunt: ſimul ora notis fœdata tuentur,
Inque vicem ignoſcunt. tunc rex longævus Aceſten

(Nata-

(Natarum hæc altrix, eadem & fidiſſima cuſtos
Lecta ſacrum juſtæ Veneri occultare pudorem)
Imperat aeciri, tacitaque immurmurat aure.
Nec mora præceptis: cum protinus utraque virgo
Arcano egreſſæ thalamo (mirabile viſu)
Pallados armiſonæ, pharetratæque ora Dianæ
Æqua ferunt, terrore minus. nova deinde pudori
Viſa virûm facies: pariter, pallorque, ruborque
Purpureas haufere genas: oculique verentes
Ad ſanctum rediere patrem. poſtquam ordine menſæ
Victa fames, ſignis perfectam auroque nitentem
Iaſides pateram famulos ex more popoſcit,
Qua Danaus libare deis ſeniorque Phoroneus
Aſſueti. tenet hæc operum cælata figuras:
Aureus anguicomam præfecto Gorgona collo
Ales habet. jam jamque vagas (ita viſus) in auras
Exilit: illa graves oculos, languentiaque ora
Pæne movet, vivoque etiam palleſcit in auro.
Hinc Phrygius fulvis venator tollitur alis:
Gargara defidunt ſurgenti, & Troja recedit.
Stant mœſti comites, fruſtraque ſonantia laxant
Ora canes, umbramque petunt, & nubila latrant.
Hanc undante mero fundens, vocat ordine cunctos
Cœlicolas: Phœbum ante alios, Phœbum omnis ad aras
Laude ciet comitum, famulumque, evincta pudica
Fronde, manus: cui feſta dies, largoque refecti
Thure, vaporatis lucent altaribus ignes.

Forſitan,

Forſitan, ô juvenes, quæ ſint ea ſacra, quibuſque
Præcipuum cauſis Phœbi obteſtemur honorem,
Rex ait, exquirunt animi. non inſcia ſuaſit
Relligio: magnis exercita cladibus olim
Plebs Argiva litant: animos advertite, pandam:
Poſtquam cœrulei ſinuoſa volumina monſtri,
Terrigenam Pythona, deus ſeptem orbibus atris
Amplexum Delphos, ſquammiſque annoſa terentem
Robora, Caſtaliis dum fontibus ore triſulco
Fuſus hiat, nigro ſitiens alimenta veneno,
Perculit, abſumptis numeroſa in vulnera telis,
Cyrrhæique dedit centum per jugera campi
Vix tandem explicitum, nova deinde piacula cædi
Perquirens, noſtri tecta haud opulenta Crotopi
Attigit. huic primis, & pubem ineuntibus annis
Mira decore pio, ſervabat nata penates
Intemerata toris. felix, ſi Delia nunquam
Furta, nec occultum Phœbo ſociaſſet amorem.
Namque ut paſſa deum Nemeæi ad fluminis undam,
Bis quinos plena cum fronte reſumeret orbes
Cynthia, ſidereum Latonæ fœta nepotem
Edidit: ac pœnæ metuens (neque enim ille conctis
Donaſſet thalamis veniam pater) avia rura
Eligit, ac natum ſepta inter ovilia furtim
Montivago pecoris cuſtodi mandat alendum.
Non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
Gramineos dedit herba toros, & vimine querno

Texta

Texta domus: clauſa arbutei ſub cortice libri
Membra tepent, ſuadetque leves cava fiſtula ſomnos,
Et pecori commune ſolum. ſed fata nec illum
Conceſſere larem: viridi nam ceſpite terræ
Projectum temere, & patulo cœlum ore trahentem
Dira canum rabies morſu depaſta cruento
Disjicit. hic vero attonitas ut nuntius aures
Matris adit, pulſi ex animo genitorque, pudorque,
Et metus. ipſa ultro ſævis plangoribus amens
Tecta replet, vacuumque ferens velamine pectus
Occurrit confeſſa patri. nec motus, & atro
Imperat, infandum! cupientem occumbere leto.
Sero memor thalami, mœſtæ ſolatia morti
Phœbe paras. monſtrum infandis Acheronte ſub imo
Conceptum Eumenidum thalamis: cui virginis ora,
Pectoraque, æternum ſtridens à vertice ſurgit,
Et ferrugineam frontem diſcriminat anguis.
Hæc tam dira lues nocturno ſquallida paſſu
Illabi thalamis, animaſque à ſtirpe recentes
Abripere altricum gremiis, morſuque cruento
Deveſci & multum patrio pingueſcere luctu.
Haud tulit armorum præſtans animique Coroebus,
Seque ultro lectis juvenum, qui robore primi
Famam poſthabita faciles extendere vita,
Obtulit. illa novos ibat populata penates
Portarum in bivio. lateri duo corpora parvûm
Dependent, & jam unca manus vitalibus haeret,

Ferratique

Ferratique ungues tenero ſub corde tepeſcunt.
Obvius huic latus omne virum ſtipante corona
Et juvenis, ferrumque ingens ſub pectore diro
Condidit: atque imas animæ mucrone coruſco
Scrutatus latebras, tandem ſua monſtra profundo
Reddit habere Jovi. juvat ire, & viſere juxta
Liventes in morte oculos, utorique nefandam
Proluviem, & craſſo ſqualentia pectora tabo,
Qua noſtræ cecidere animæ. ſtupet Inacha pubes.
Magnaque poſt lachrymas etiamnum gaudia pallent.
Hi trabibus duris ſolatia vana dolori,
Proterere exanimes artus, aſproſque molares
Deculcare genis, nequit iram explere poteſtas.
Illam & nocturno circum ſtridore volantes
Impaſtæ fugiſtis aves, rabidamque canum vim,
Oraque ſicca ferunt trepidorum inhiaſſe luporum.
Sævior in miſeros fatis ultricis ademptæ
Delius inſurgit, ſummaque biverticis umbra
Parnaſſi reſidens, arcu crudelis iniquo
Peſtifera arma jacit, campoſque, & celſa Cyclopum
Tecta, ſuperjecto nebularum incendit amictu.
Labuntur dulces animæ: mors fila ſororum
Enſe metit, captamque tenens fert manibus urbem.
Quærenti qua cauſa duci, quis ab æthere lævus
Ignis, & in totum regnaret Seirius annum?
Idem autor Pæan rurſus jubet ire cruento
Inferias monſtro juvenes, qui cæde potiti.

Fortu-

Fortunate animi, longumque in fæcula digne
Promeriture diem! non tu pia degener arma
Occulis, aut certæ trepidas occurrere morti.
Cominus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Conſtitit, & ſacras ita vocibus aſperat iras:
Non miſſus, Thymbræe, tuos ſupplexve penates
Advenio: mea me pietas, & conſcia virtus
Has egere vias. ego ſum qui cæde ſubegi,
Phœbe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
Et ſquallente die, nigra quem tabe ſiniſtri
Quæris, inique, poli. quod ſi monſtra effera magnis
Cara adeo Superis, jacturaque vilior orbis,
Mors hominum, & ſævo tanta inclementia cœlo eſt;
Quid meruere Argi? me me, divûm optime, ſolum
Objeciſſe caput fatis præſtabit. an illud
Lene magis cordi, quod deſolata domorum
Tecta vides? ignique datis cultoribus omnis
Lucet ager? ſed quid fando tua tela manuſque
Demoror? expectant matres, ſupremaque fundunt
Vota mihi. ſatis eſt: merui, ne parcere velles.
Proinde move pharetras, arcuſque intende ſonoros,
Inſignemque animam leto demitte. ſed illum
Pallidus Inachiis qui deſuper imminet Argis,
Dum morior, depelle globum. Fors æqua, merentes
Reſpicit. ardentem, tenuit reverentia, cædis
Latoïdem, triſtemque viro ſummiſſus honorem
Largitur vitæ. noſtro mala nubila cœlo
Diffugi-

Diffugiunt. at tu ſtupefacti à limine Phœbi
Exoratus abis. inde hæc ſtata ſacra quotannis
Solennes recolunt epulæ, Phœbeiaque placat
Templa novatus honos: has forte invifitis aras.
Vos quæ progenies? quanquam Calydonius Oeneus,
Et Parthaoniæ (dudum ſi certus ad aures
Clamor iit) tibi jura domus; tu pande quis Argos
Advenias, quando hæc variis ſermonibus ora eſt.
Dejecit mæſtos extemplo Iſmenius heros
In terram vultus, taciteque ad Tydea læſum
Obliquare oculos. tum longa ſilentia movit:
Non ſuper hos divum tibi ſum quærendus honores,
Unde genus, quæ terra mihi: quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter ſacra fateri.
Sed ſi præcipitant miſerum cognoſcere curæ,
Cadmus origo patrum, tellus Mavortia Thebæ,
Et genitrix Jocaſta mihi. tum motus Adraſtus
Hoſpitiis (agnovit enim) quid nota recondis?
Scimus, ait. nec ſic averſum fama Mycenis
Volvit iter. regnum, & furias, oculoſque pudentes
Novit, & Arctois ſi quis de ſolibus horret,
Quique bibet Gangen, aut nigrum occaſibus intrat
Oceanum, & ſi quos incerto littore Syrtes
Deſtituunt, ne perge queri, caſuſque priorum
Annumerare tibi. noſtro quoque ſanguine multum
Erravit pietas. nec culpa nepotibus obſtat.
Tu modo diſſimilis rebus mereare ſecundis

Excuſare

Excuſare tuos. ſed jam temone ſupino
Languet Hyperboreæ glacialis portitor Urſæ.
Fundite vina focis, ſervatoremque parentum
Latoïden votis iterumque iterumque canamus.
Phœbe parens, ſeu te Lyciæ Pataræa nivoſis
Exercent dumeta jugis, ſeu rore pudico
Caſtaliæ flavos amor eſt tibi mergere crines:
Seu Trojam Thymbræus habes, ubi fama volentem
Ingratis Phrygios humeris ſubiiſſe molares:
Seu juvat Ægæum feriens Latonius umbra
Cynthus, & aſſiduam pelago non quærere Delon:
Tela tibi, longeque feros lentandus in hoſtes
Arcus, & ætherii dono ceſſere parentes
Æternum florere genas. tu doctus iniquas
Parcarum prænoſſe manus, fatumque quod ultra eſt,
Et ſummo placitura Jovi. quis letifer annus,
Bella quibus populis, mutent quæ ſceptra Cometæ.
Tu Phryga ſubmittis citharæ. tu matris honori
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.
Te viridis Python, Thebanaque mater ovantem,
Horruit in pharetris. ultrix tibi torva Megæra
Jejunum Phlegyam ſubter cava ſaxa jacentem
Æterno premit accubitu, dapibuſque profanis
Inſtimulat: ſed miſta famem faſtidia vincunt.
Adſis ô memor hoſpitii, Junoniaque arva
Dexter ames. ſeu te roſeum Titana vocari
Gentis Achæmeniæ ritu, ſeu præſtat Oſyrin

Frugiferum, ſeu Perſei ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua Mitram.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER SECUNDUS.

INTEREA gelidis Maia ſatus aliger umbris
Juſſa gerens magni remeat Jovis. undique pigræ
Ire vetant nubes, & turbidus implicat aër:
Nec Zephyri rapuere gradum, ſed fœda ſilentis
Aura poli. Styx inde novem circumflua campis.
Hinc objecta vias torrentum incendia cludunt,
Pone ſenex trepida ſuccedit Laïus umbra
Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
Tranſabiit coſtas cognatis ictibus enſis
Impius, & primas Furiarum pertulit iras.
It tamen, & medica firmat veſtigia virga.
Tum ſteriles luci, poſſeſſaque Manibus arva,
Et ferrugineum nemus adſtupet, ipſaque tellus
Miratur patuiſſe retro, nec livida tabes

Invi-

Invidiæ, functis quanquam & jam lumine caſſis
Defuit. unus ibi ante alios, cui leva voluntas
Semper, & ad Superos hinc eſt gravis exitus, ævi
Inſultare malis, rebuſque ægreſcere lætis:
Vade, ait, ô felix quoſcunque vocaris in uſus,
Seu Jovis imperio, ſeu major adegit Erinnys
Ire diem contra, ſeu te furiata ſacerdos
Theſſalis arcano jubet emigrare ſepulchro,
Heu dulces viſure polos, ſolemque relictum,
Et virides terras & puros fontibus amnes.
Triſtior has iterum tamen intrature tenebras.
Illos ut cæco recubans in limine ſenſit
Cerberus, atque omnes capitum ſubrexit hiatus;
Sævus & intranti populo. jam nigra tumebat
Colla minax, jam ſparſa ſolo turbaverat oſſa.
Ni Deus horrentem Lethæo vimine mulcens
Ferrea tergemino domuiſſet lumina ſomno.
Eſt locus Inachiæ, dixerunt Tænara gentes,
Qua formidatum Maleæ ſpumantis in auras
It caput, & nullos admittit culmine viſus.
Stat ſublimis apex, ventoſque imbreſque ſerenus
Deſpicit, & tantum feſſis inſiditur aſtris.
Illic exhauſti poſuere cubilia venti:
Fulminibuſque iter eſt. medium cava nubila montis
Inſumpſere latus: ſummos nec præpetis alæ
Plauſus adit colles, nec rauca tonitrua pulſant.
Aſt ubi prona dies, longos ſuper æquora fines

Exigit,

Exigit, atque ingens medio natat umbra profundo.
Interiore ſinu frangentia littora curvat
Tænaros, expoſitos non audax ſcandere fluctus.
Illic Ægæo Neptunus gurgite feſſos
In portum deducit equos: prior haurit arenas
Ungula; poſtremi ſolvuntur in æquora piſces.
Hoc (ut fama) loco pallentes devius umbras
Trames agit, nigrique Jovis vacua atria ditat
Mortibus: Arcadii perhibent ſi vera coloni,
Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atroque tumultu
Fervet ager. ſæpe Eumenidum voceſque, manuſque,
In medium ſonuere diem, lætique triformis
Janitor agricolas campis auditus abegit.
Hac & tunc fuſca volucer deus obſitus umbra
Exilit ad Superos, infernaque nubila vultu
Diſcutit, & vivis afflatibus ora ſerenat.
Inde per Arcturum, mediæque ſilentia Lunæ
Arva ſuper, populoſque meat. Sopor obvius illi
Noctis agebat equos, trepiduſque aſſurgit honori
Numinis, & recto decedit limite cœli.
Inferior volat umbra deo, præreptaque noſcit
Sidera, principiumque ſui. jamque ardua Cyrrhæ,
Pollutamque ſuo deſpectat Phocida buſto.
Ventum erat ad Thebas: gemuit prope limina natī
Laïus, & notos cunctatur inire penates.
Ut vero excelſis ſuamet juga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum ſanguine currus,

Pene

Pene retro turbatus abit. nec ſemina Tonantis
Juſſa, nec Arcadiæ retinent ſpiramina virgæ.
Et tunc forte dies noto ſignata Tonantis
Fulmine, prærupti cum te, tener Evie, partus
Tranſmiſere patri. Tyriis ea cauſſa colonis
Inſomnem ludo certatim educere noctem
Suaſerat. effuſi paſſim per tecta, per agros,
Serta inter, vacuoſque mero crateras anhelum
Proſlabant ſub luce deum. tum plurima buxus,
Æraque taurinos ſonitu vincentia pulſus.
Ipſe etiam gaudens nemoroſa per avia fanas
Impulerat matres Baccho meliore Cithæron.
Qualia per Rhodopen rapido convivia cœtu
Biſtones, aut mediæ ponunt convallibus Oſſæ.
Illis ſemianimum pecus, excuſſæque leonum
Ore dapes, & lacte nove domuiſſe cruorem
Luxus, at Ogygii ſi quando afflavit Iacchi
Sævus ordo, tunc ſaxa manu, tunc pocula pulchrum
Spargere, & immerito ſociorum ſanguine fuſo
Inſtaurare diem, feſtaſque reponere menſes.
Nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
Regis Echionii ſtratis adlapſus, ubi ingens
Fuderat Aſſyriis extructa tapetibus alto
Membra toro. pro gnara nihil mortalia fati
Corda ſui ſ' capit ille dapes, habet ille ſoporem.
Tunc ſenior quæ juſſus agit, nec falſa videri
Noctis imago queat, longævi vatis opacos

Tire-

Tireſiæ vultus, vocemque, & vellera nota
Induitur. manſere comæ, propexaque mento
Canicies, pallorque ſuus. ſed falſa cucurrit
Infula per crines, glaucæque innexus olivæ
Vittarum provenit honos. dehinc tangere ramo
Pectora, & has viſus Fatorum expromere voces:
Non ſomni tibi tempus iners, qui nocte ſub alta
Germani ſecure jaces: ingentia dudum
Acta vocant, rerumque graves, ignave, paratus.
Tu veluti, magnum ſi jam tollentibus Auſtris
Ionium nigra jaceat ſub nube magiſter,
Immemor armorum, verſantiſque æquora clavi
Cunctaris. jamque ille novis (ſcit fama) ſuperbus
Connubiis, vireſque parat quis regna capeſſat,
Quis neget, inque ſua ſenium ſibi deſtinat aula.
Dant animos ſocer augurio fatalis Adraſtus,
Dotaleſque Argi, nec non in fœdera vitæ
Pollutus placuit fraterno ſanguine Tydeus.
Hinc tumor, & longus fratri promitteris exul.
Ipſe deûm genitor tibi me miſeratus ab alto
Mittit. habe Thebas cæcumque cupidine regni,
Auſurumque eadem germanum expelle; nec ultra
Fraternos inhiantem obitus ſine fidere cœptis
Fraudibus, aut Cadmo dominas inferre Mycenas.
Dixit, & abſcedens (etenim jam pallida turbant
Sidera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Deripuit, confeſſus avum, dirique nepotis

Incubuit

Incubuit ſtratis: jugulum mox cæde patentem
Nudat, & undanti perfundit vulnere ſomnum.
Illi rupta quies, attollit membra, toroque
Erigitur plenus monſtris, vanumque cruorem
Excutiens, ſimul horret avum, fratremque requirit.
Qualis ubi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, ſomnoſque excuſſit inertes;
Bella cupit, laxatque genas, & temperat ungues;
Mox ruit in turmas, natiſque alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: ſic excitus ira
Ductor, in abſentem conſumit prælia fratrem.
Et jam Mygdonlis elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excuſſa comas, multumque ſequenti
Sole rubens: illi roſeus per nubila feras
Advertit flammas, alienumque æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipſi radios vetet eſſe ſorori.
Cum ſenior Talaonides, nec longa morati
Dircæuſque gradum pariterque Acheloïus heros
Corripuere toris. illos poſt verbera feſſos,
Exceptamque hyemem cornu perfuderat omni
Somnus. at Inachio tenuis ſub pectore regi
Tracta quies, dum mente deos, inceptaque verſat
Hoſpitia, & quæ ſint generis adſcita repertis
Fata movet. poſtquam mediis in ſedibus aulæ
Congreſſi, inque vicem dextras junxere, locumque

Quo ferere arcanas aptum, atque evolvere curas,
Insidunt; prior his dubios compellat Adrastus:
Egregii juvenum, quos non sine numine regnis
Invexit nox dextra meis, quibus ipse per imbres
Fulminibus mixtos, intempestumque Tonantem
Has meus usque domos vestigia fecit Apollo:
Non equidem obscurum vobis, plebique Pelasgæ
Esse reor, quantis connubia nostra procorum
Turba petant studiis. geminæ mihi namque, nepotum
Læta fides, æquo pubescunt sidere natæ.
Quantus honos, quantusque pudor (ne credite patri)
Et super hesternas licuit cognoscere mensas.
Has tumidi solio, & late dominantibus armis
Optavere viri, (longum enumerare Pharæos
Oebalioque duces,) & Achæa per oppida matres,
Spem generis, nec plura tuus despexerat Oeneus
Fœdera, Pisæique socer metuendus habenis.
Sed mihi nec Sparta genitos, nec ab Elide missos
Jungere fas generos; vobis hic sanguis, & aulæ
Jura meæ, longo promittitur ordine fati.
Dî bene, quod tales stirpemque animosque venitis,
Ut responsa juvent. hic duræ tempore noctis
Partus honos: hæc illa venit post verbera merces.
Audierant: fixosque oculos per mutua paulum
Ora tenent, visique inter sese ordine fandi
Cedere, sed cunctis Tydeus audentior actis
Incipit: ô quam te parcum in præconia famæ

Mens

Mens agitat matura tuæ, quantumque ferentem
Fortunam virtute domas! cui cedat Adraſtus
Imperiis? quis te ſolio Sicyonis avitæ
Excitum infrenos componere legibus Argos
Neſciat? atque utinam his manibus permittere gentes,
Juppiter æque, velis, quas Doricus alligat undis
Iſthmos, & alterno quas margine ſubmovet infra:
Non fugeret diras lux interciſa Mycenas,
Sæva nec Eleæ gemerent certamina valles.
Eumenideſque aliis aliæ ſub regibus, & quæ
Tu potior, Thebane, queri. nos vero volentes,
Expoſitique animis. ſic interfatus, & alter
Subjicit, Anne aliquis ſoceros accedere tales
Abnuat? exulibus quamquam patriaque fugatis
Nondum læta Venus, tamen omnis corde reſedit
Triſtitia, affixique animo ceſſere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus ſolatia, quam ſi
Præcipiti convulſa Noto, proſpectet amicam
Puppis humum. juvat ingreſſos felicia regni
Omina, quod ſupereſt fati vitæque laborum
Fortuna tranſire tua. nec plura morati,
Conſurgunt, dictis impenſius aggerat omne
Promiſſum Inachius pater, auxilioque futurum
Et patriis ſpondet reduces inducere regnis.
Ergo alacres Argi, fuſo rumore per urbem
Adveniſſe duci generos, primiſque Hymenæis
Egregiam Argian, nec formæ laude ſecundam

Delphilen, tumida jam virginitate jugari
Gaudia mente parant, ſocias it Fama per urbes:
Finitimiſque agitatur agris, procul uſque Lyceos
Parthenioſque ſuper ſaltus, Ephyræaque rura.
Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
Inſilit, & totis perfundit mœnia pennis,
Labdaciumque ducem præmiſſæ conſona nocti
Territat, hoſpitia, & thalamos, & fœdera regni,
Permixtumque genus (quæ tanta licentia monſtro?
Quis furor eſt?) jam bella canit, diffuderat Argos
Expectata dies. læto regalis cœtu
Atria complentur, ſpecies eſt cernere avorum
Cominus, & vivis certantia vultibus æra.
Tantum auſæ perferre manus. pater ipſe bicornis
In levum prona nixus ſedet Inachus urna.
Hunc tegit Iaſiuſque ſenex, placiduſque Phoroneus,
Et bellator Abas, indignatuſque Tonanteni
Acriſius; nudoque ferens caput enſe Corœbus,
Torvaque jam Danaï facinus meditantis imago.
Exin mille duces: foribus cum immiſſa ſuperbis
Unda fremit vulgi. procerum manus omnis, & alto
Quis propior de rege gradus, ſtant ordine primi:
Interior ſacris calet, & ſonat aula tumultu
Fœmineo. caſta matres cinxere corona
Argolides: pars virginibus circum undique fuſæ
Fœdera conciliant nova, ſolanturque timorem.
Ibant inſignes vultuque habituque verendo

Candida

Candida purpureum fusæ super ora ruborem,
Dejectæque genas. tacite subit ille supremus
Virginitatis amor, primæque modestia culpæ
Confundit vultus. tunc ora rigantur honestis
Imbribus, & teneros lachrymæ juvere parentes.
Non secus ac supero pariter si cardine lapsæ
Pallas, & asperior Phœbi soror, utraque talis,
Utraque torva genis, flavoque in vertice nodo,
Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho:
Tunc, si fas oculis, non unquam longa tuendo
Expedias, cui major honos, cui gratior, aut plus
De Jove, mutatosque velint transumere cultus,
Et Pallas deceat pharetras, & Delia cristas.
Certant lætitia, Superosque in vota fatigant
Inachidæ, quæ cuique domus, sacrique facultas.
Hi fibris, animaque litant, hi cespite nudo,
Nec minus auditi, si mens accepta meretur
Thure deos; fractisque obtendunt limina sylvis.
Ecce metu subito (Lachesis sic dira jubebat)
Impulsæ mentes; excussaque gaudia patris,
Et turbata dies. innuptam lumine adibant
Palladа; Munychiis cui non Argiva per urbes
Posthabita est Larissa jugis. hic more parentum
Iasides, thalamis ubi casta adolescceret ætas,
Virgineas libare comas, primosque solebant
Excusare toros. cessam subeuntibus arcem
In gradibus summi delapsum culmine templi

Arcados

Arcados Evippi ſpolium cadit æreus orbis;
Præmiſſaſque faces, feſtum nubentibus ignem,
Obruit, eque adytis ſimul exaudita remotis
Nondum auſos firmare gradum, tuba terruit ingens.
In regem converſi omnes formidine prima,
Mox audiſſe negant: cunctos tamen omina rerum
Dira movent, variiſque metum ſermonibus augent.
Nec mirum: nam tu infauſtos donante marito
Ornatus Argia geris, dirumque monile
Harmonies. longa eſt ſeries, ſed nota malorum
Proſequar, unde novis tam ſæva potentia donis.
Lemnius hæc, ut priſca fides Mavortia longum
Furta dolens, capto poſtquam nihil obſtat amori
Pœna, nec ultrices caſtigavere catenæ,
Harmonies dotale decus ſub luce jugali
Struxerat. hoc, docti quanquam majora, laborant
Cyclopes notique operum Thelchines amica
Certatim juvere manu, ſed plurimus ipſi
Sudor. ibi arcano florentes igne ſmaragdos
Cingit, & infauſtas percuſſum adamanta figuras,
Gorgoneoſque orbes, Siculaque incude relictos
Fulminis extremi cineres, viridumque draconum
Lucentes á fronte jubas: hic flebile germen
Heſperidum, & dirum Phryxæi velleris aurum.
Tum varias peſtes, raptumque interplicat atro
Tiſiphones de crine ducem, & quæ peſſima Ceſton

Vis

Vis probat. hæc circum ſpumis Lunaribus ungit
Callidus, atque illari perfundit cuncta veneno.
Non hoc Paſithea blandarum prima ſororum,
Non decor, Idaliuſque puer, ſed Luctus, & Iræ,
Et Dolor, & tota preſſit Diſcordia dextra.
Prima fides operi, Cadmum comitata jacentem
Harmonie verſis in fibila dira querelis,
Illyricos longo ſulcavit pectore campos.
Improba mox Semele, vix dona nocentia collo
Induit, & fallax intravit limina Juno.
Teque etiam, infelix, perhibent, Jocaſta, decorum
Poſſediſſe nefas. vultus hac laude colebas,
Heu quibus, heu placitura toris! poſt longior ordo.
Tum denis Argia nitet, vileſque ſororis
Ornatus ſacro præculta ſupervenit auro.
Viderat hoc conjux perituri vatis, & aras
Ante omnes, epulaſque trucem ſecreta coquebat
Invidiam, ſævis detur ſi quando potiri
Cultibus, heu nihil auguriis adjuta propinquis.
Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
Digna quidem, ſed quid miſeri decepta mariti
Arma? quid inſontes nati meruere furores?
Poſtquam regales epulas, & gaudia vulgi
Biſſeni cluſere dies, Iſmenius heros
Reſpicere ad Thebas, jamque & ſua querere regna;
Quippe animum ſubit illa dies, qua ſorte benigna
Fratris, Echionia ſteterat privatus in aula:

Reſpiciens

Reſpiciens defciſſe deos, trepidoque tumultu
Dilapſos comites, nudum latus omne, fugamque
Fortunæ, namque una ſoror producere triſtes
Exulis auſa vias, etiam hanc in limine primo
Liquerat, & magna lachrymas incluſerat ira.
Tunc quos excedens hilares, quis cultus iniqui
Præcipuus ducis, & profugo quos ipſe notarat
Ingemuiſſe ſibi, per noctem, ac luce ſub omni
Digerit. exedere animum dolor iraque demens:
Et qua non gravior mortalibus addita cura,
Spes, ubi longa venit. talem ſub pectore nubem
Conſilio volvens, Dircen, Cadmique negatas
Apparat ire domos. veluti dux taurus amata
Valle carens, pulſum ſolito quem gramine victor
Juſſit ab erepta longe mugire juvenca:
Cum profugo placuere tori, cervixque recepto
Sanguine magna redit, fractæque in pectora vires:
Bella cupit, ſaltuſque, & capta armenta repoſcit,
Jam pede, jam cornu melior, pavet ipſe reverſum
Victor, & attoniti vix agnovere magiſtri.
Non alias tacita juvenis Theumeſius iras
Menta acuit, ſed fida vias, arcanaque conjux
Senſerat. utque toris primo complexa jacebat
Auroræ pallore virum; Quas callide motus,
Quamve fugam moliris? ait. nil tranſit amantes.
Sentio, pervigiles acuunt ſuſpiria queſtus,
Nunquam in pace ſopor. quoties hæc ora natare

Fletibus

Fletibus, & magnas latrantia pectora curas
Admota deprendo manu? nil fœdere rupto,
Connubiisve super moveor, viduaque juventa.
(Et si crudus amor, nec dum post flammea toti
Intepuere tori) tua me, properabo fateri,
Angit amata salus. tune incomitatus, inermis
Regna petes? poterisque tuis decedere Thebis,
Si neget? atque illum soleis deprendere semper
Fama duces, tumidum narrat, raptoque superbum,
Difficilemque tibi: nec dum consumserat annum.
Me quoque nunc vates, nunc exta minantia divos,
Aut avium lapsus, aut turbida noctis imago
Territat. ah, memini, nunquam mihi falsa per umbras
Juno venit. quo tendis iter? ni conscius ardor
Ducit, & ad Thebas melior socer. hic breve tandem
Risit Echionius juvenis, tenerumque dolorem
Conjugis amplexu solatur, & oscula mœstis
Tempestiva genis posuit, lachrymasque repressit;
Solve metus animo, dabitur, mihi crede, merentum
Consiliis tranquilla dies. te fortior annis
Nondum cura decet. sciat hæc Saturnius olim
Fata parens, oculosque polo dimittere si quos
Justitia, & rectum terris defendere curat.
Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
Conjugis, & geminas ibis regina per urbes.
Sic ait, & caro raptim se limine profert.
Tydea jam socium cœptis, jam pectore fido

Æquantem curas (tantus poſt jurgia mentes
Vinxit amor) ſocerumque affatur triſtis Adraſtum.
Fit mora conſilio: cum multa moventibus, una
Jam potior cunctis ſedit ſententia, fratris
Prætentare fidem, tutoſque in regna precando
Explorare aditus. audax ea munera Tydeus
Sponte ſubit. nec non & te, fortiſſime gentis
Ætolum, multum lachrymis conata morari
Deiphile, ſed juſſa patris, tutique regreſſus
Legato, juſtæque preces vicere ſororis.
Jamque emenſus iter ſylvis ac littore durum,
Qua Lernea palus, ambuſtaque fontibus alte
Intepet Hydra vadis, & qua vix carmine raro
Longa ſonat Nemea nondum paſtoribus auſis,
Qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad Euros,
Siſypheique ſedent portus: irataque terræ
Curva Palæmonio ſecluditur unda Lechæo.
Hinc prætervectus Niſum, & te mitis Eleuſin
Lævus habet: jamque arva gradu Theumeſia, & arces
Intrat Agenoreas, ibi durum Etheoclea cernit
Sublimem ſolio, ſeptumque horrentibus armis.
Jura ferus populo trans legem, ac tempora regni
Jam fratris de parte dabat. ſedet omne paratus
In facinus, queriturque fidem tam ſero repoſci.
Conſtitit in mediis: ramus manifeſtat olivæ
Legatum, cauſaſque viæ nomenque rogatus
Edidit: utque rudis fandi, pronuſque calori

Semper

Semper erat, juſtis miſcens tamen aſpera, cœpit:
Si tibi plana fides, & dicti cura maneret
Fœderis, ad fratrem completo Juſtius anno
Legatos hinc ire fuit. teque ordine certo
Fortunam exuere, & lætum deſcendere regno:
Ut vagus ille diu, paſſuſque haud digna per urbes
Ignotas, pactæ tandem ſuccederet aulæ.
Sed quia dulcis amor regni, blandumque poteſtas,
Poſceris. aſtriferum velox jam circulus orbem
Torſit, & amiſſæ redierunt montibus umbræ,
Ex quo frater inops, ignota per oppida triſtes
Exul agit caſus, & te jam tempus aperto
Sub Jove ferre dies, terrenaque frigora membris
Ducere, & externos ſummiſſum ambire penates.
Pone modum lætis. ſatis auro dives, & oſtro
Conſpicuus, tenuem germani pauperis annum
Riſiſti. moneo regnorum gaudia temet
Dedoceas, patienſque fugæ mereare reverti.
Dixerat. aſt illi tacito ſub pectore dudum
Ignea corda fremunt, jacto velut aſpera ſaxo
Cominus erigitur ſerpens, cui ſubter inanes
Longa ſitis latebras, totoſque agitata per artus
Convocat in fauces & ſquammea colla venenum:
Cognita ſi dubiis fratris mihi jurgia ſignis
Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
Sufficeret vel ſola fides, qua torvus, & illum
Mente gerens, ceu ſepta novus jam mœnia laxet

Foſſor, & hoſtiles inimicent claſſica turmas,
Præfuris. in medios ſi cominus orſa tuliſſes
Biſtonas, aut refugo pallentes ſole Gelonos,
Parcior alloquio, & medii reverentior æqui
Inciperes. Neque te furibundæ crimine mentis
Arguerim, mandata refers. nunc, omnia quando
Plena minis, nec ſceptra fide, nec pace ſequeſtra
Poſcitis, & capulo propior manus: hæc mea regi
Argolico, nondum æqua tuis, vice dicta reporta:
Quæ fors juſta mihi, quæ non indebitus annis
Sceptra dicavit honos, teneo, longumque tenebo.
Te penes Inachiæ dotalis regia dono
Conjugis: & Danaæ (quid enim majoribus actis
Invideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
Auſpiciis, Lernamque rega, nos horrida Dirces
Paſcua, & Euboicis arctatas fluctibus oras,
Non indignati miſerum dixiſſe parentem
Oedipoden, tibi larga (Pelops, & Tantalus auter)
Nobilitas, propiorque fluat de ſanguine juncto
Jupiter. anne ferat luxu confuſta paterno
Hunc regina larem? noſtræ cui jure ſorores
Anxia penſa trahunt? longo quam ſordida luctu
Mater, & ex imis auditus ſorte tenebris
Offendat ſocer ille ſenex: jam paſtora vulgi
Aſſuevere jugo, pudet heu, plebiſque, patrumque,
Ne toties incerta ferant, mutentque gementes
Imperia, & dubio pigeat parcere tyranno.

Non

Non parcit populis regnum breve. respice quantus
Horror, & attoniti nostro in discrimine cives.
Hosne ego, quis certa est sub te duce pœna, relinquam?
Iratus, germane, venis. fac velle, nec ipsi
(Si modo notus amor, meritique est gratia) Patres
Reddere regna sinent. Non ultra passus, & orsa
Injecit mediis sermonibus obvia: Reddes
Ingeminat, reddes: non si te ferreus agger
Ambiat, aut triplices alio tibi carmine muros
Amphion auditus agat. nil tela, nec ignes
Obstiterint, quin ausa luas, nostrisque sub armis
Captivo moribundus humum diademate pulses.
Tu merito: At horum miseret, quos sanguine vilis
Conjugibus, natisque infanda ad prælia raptos
Projicis excidio bone rex. ô quanta Cithæron
Funera, sanguineisque vadis, Ismene, rotabis!
Hæc pietas, hæc magna fides: nec crimina gentis
Mira equidem duco, sic primus sanguinis autor,
Incestique patrum thalami, sed fallit origo:
Oedipodes tu solus eris: hæc præmia morum!
Ac sceleris, violente, feres. nos poscimus annum.
Sed moror. hæc audax etiamnum in limine retro
Vociferans, jam tunc impulsa per agmina præceps
Evolat. Ogygiæ vindex sic ille Dianæ
Erectus setis, & aduncæ fulmine malæ,
Cum premeret Pelopea phalanx, saxa obvia volvens,
Fractaque perfossis arbusta Acheloïa ripis,

Jam

Jam Telamona ſolo, jam ſtratum Ixiona linquens,
Te Meleagre ſubit. ibi demum cuſpide lata
Hæſit, & obnixo ferrum laxavit in armo.
Talis adhuc trepidum liquit Calydonius Heros
Concilium, infrendens ipſi ceu regna negentur:
Feſtinatque vias, ramumque precantis olivæ
Abjicit. attonitæ tectorum ex culmine ſummo
Proſpectant matres, ſævoque infanda precantur
Oenidæ, tacitoque ſimul ſub pectore regi.
Nec piger ingenio ſcelerum, fraudiſque nefandæ
Rector eget. juvenum fidos lectiſſima bello
Corpora nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
Sollicitat dictis, nocturnaque prælia ſævus
Inſtruit, & ſanctum populis per ſæcula nomen
Legatum inſidiis, tacitoque invadere ferro,
(Quid regnis non vile?) cupit: quas quæreret artes
Si fratrem fortuna dares? ô cæca nocentum
Conſilia! O ſemper timidum ſcelus! exit in unum
Plebs ferro jurata caput. ceu caſtra ſubire
Apparet, aut celſum crebris arietibus urbis
Inclinare latus. denſi ſic agmine facto
Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
Macte animi, tantis dignus qui crederis armis.
Fert via per dumos propior, qua calle latenti
Præcelerant, denſæque legunt compendia ſylvæ.
Lecta dolis ſedes: gemini procul urbe malignis
Faucibus urgentur colles, quos umbra ſuperni

Montis,

Montis, & incurvis claudunt juga frondea ſylvis:
Inſidias natura loco, cæcamque latendi
Struxit opem. medias arcte ſecat aſpera rupes
Semita, quam ſubter campi, devexaque latis
Arva jacent ſpatiis. contra importuna crepido
Oedipodioniæ domus alitis. hic fera quondam
Pallentes erecta genas, ſuffuſaque tabo
Lumina, concretis infando ſanguine plumis
Relliquias amplexa virum, ſemeſaque nudis
Pectoribus ſtetit oſſa premens, viſuque trementi
Conluſtrat campos, ſi quis concurrere dictis
Hoſpes inexplicitis, aut cominus ire viator
Audeat, & duræ commercia jungere linguæ.
Nec mora, quin acuens exertos protinus ungues,
Liventeſque manus, fractoſque in vulnere dentes
Terribili applauſu circum hoſpita ſurgeret ora.
Et latuere doli, donec de rupe cruenta
Heu ſimili deprenſa viro, ceſſantibus alis
Triſtis inexpletam ſcopulis adfligeret alvum.
Monſtrat ſylva nefas, horrent vicina juvenci
Gramina; damnatis avidum pecus abſtinet herbis.
Non Dryadum placet umbra choris, non commoda ſacris
Faunorum, diræque etiam fugere volucres
Prodigiale nemus. tacitis huc greſſibus acti
Deveniunt peritura cohors. hoſtemque ſuperbum
Adnixi jaculis, & humi poſita arma tenentes
Expectant, denſaque nemus ſtatione coronant.

Cœperat

Coeperat humenti Phœbum subtexere palla
Nox, & cœruleam terris infuderat umbram.
Ille propinquabat sylvis, & ab aggere celso
Scuta virûm, galeasque videt rutilare comantes,
Qua latant rami nemus, adversaque sub umbra
Flammeus æratis Lunæ tremor errat in armis.
Obstupuit visis. ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & inclusum capulo tenus admovet ensem.
Ac prior, unde viri? quidve occultatis in armis?
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox, fidamque negant suspecta silentia pacem.
Ecce autem vasto Chthonii contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fuscas intervolat auras
Hasta, sed audenti Deus & Fortuna recessit.
Per tamen Oleníi tegimen suis, atraque setis
Terga, super lævos humeros vicina cruori
Effugit. & viduo jugulum ferit irrita ligno.
Tunc horrere comæ, sanguisque in corde gelari.
Huc ferus, atque illuc animum, pallentiaque ira
Ora ferens, nec tanta putat sibi bella parari.
Ferte gradum contra, campoque erumpite aperto.
Quis timor audendi? quæ tanta ignavia? solus,
Solus in arma voco. neque in his mora; quos ubi plures,
Quam ratus, innumeris videt excurrere latebris,
Hos prodire jugis, illos è vallibus imis
Crescere, nec paucos campo, totumque sub armis
Conlucere iter (ut clausas indagine profert

In

In medium vox prima feras) quæ ſola medendi
Turbata ratione via eſt, petit ardua diræ
Sphyngos, & abſciſis infringens cautibus uncas
Exuperat juga dira manus, ſcopuloque potitus
Unde procul tergo metus, & via prona nocendi,
Saxum ingens, quod vix plena cervice gementes
Vertere humo, muriſque valent inferre juvenci,
Rupibus avellit: dein toto ſanguine nixus
Suſtinet, immanem quærens librare ruinam.
Qualis in adverſos Lapithas erexit inanem
Magnanimus cratera Pholus. ſtupet obvia leto
Turba ſuper ſtantem, atque emiſſi turbine montis
Obruitur, ſimul ora virûm, ſimul arma, manuſque,
Fractaque commixto ſederunt pectora ferro.
Quattuor hic adeo dejecti mole ſub una
Congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
Excutiter cœptis. neque enim temnenda jacebant
Funera, fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
Æquabat virtus, Martiſque è ſemine Theron
Terrigenas confiſus avos. nec vertere cuiquam
Frena ſecundus Halys, ſed tunc pedes occubat arvis,
Pentheumque trahens nondum te Phædimus æquo,
Bacche, genus: quorum ut ſubitis exterrita fatis
Agmina, turbatam vidit laxare catervam:
Quæ duo ſola manu geſtans acclinia monti
Fixerat, intorquet jacula, & fugientibus addit.
Mox in plana libens, nudo ne pectore tela

Incideret, ſaltu præceps defertur: & orbem
Quem procul oppreſſo vidit Therone volutum
Corripuit, tergoque, & vertice tegmine noto
Septus, & hoſtili propugnans pectora parma
Conſtitit. inde iterum denſi glomerantur in unum
Ogygidæ, firmantque gradum. trahit ocius enſem
Biſtonium Tydeus. Mavortia munera magni
Oeneos: & partes pariter diviſus in omnes
Hos obit, atque illos, ferroque micantia tela
Decutit. impeditant numero, ſeque ipſa viciſſim
Arma premunt. nec vis conatibus ulla, ſed ipſæ
In ſocios errare manus, & corpora turba
Involvi prolapſa ſua. manet ille cruentis
Anguſtus telis, & inexpugnabilis obſtat.
Non aliter (Geticæ ſi fas eſt credere Phlegræ)
Armatum immenſus Briareus ſtetit æthera contra,
Hinc Phœbi pharetras, hinc torvæ Palladis angues,
Inde Pelethroniam præfixa cuſpide pinum
Martis, at hinc laſſo mutata Pyracmone temnens
Fulmina, cum toto nequicquam obſeſſus Olympo
Tot quæritur ceſſare manus: non ſegnius ardet
Huc illuc clypeum objectans, ſeque ipſe recedens
Circuit, interdum trepidis occurrit, & inſtat
Spicula divellens, clypeo quæ plurima toto
Fixa tremunt, armantque virum, ſæpe aſpera paſſum
Vulnera, ſed nullum vitæ in ſecreta receptum,
Nec mortem ſperare valet. rotat ipſe furentem

Deilo-

Deilochum, comitemque illi jubet ire ſub umbras
Phegea, ſublata minitantem bella ſecuri,
Dircæumque Gyan, & Echionium Lycophontem.
Jam trepidi ſeſe quærunt, numerantque, nec idem
Cædis amor, tantamque dolent rareſcere turbam.
Ecce Chromis Tyrii demiſſus origine Cadmi,
(Hunc utero quondam Dryope Phœniſſa gravato
Rapta repente choris, oneriſque oblita ferebat:
Dumque trahit prenſis taurum tibi cornibus Evan
Procidit impulſus nimiis conatibus infans)
Tunc audax jaculis, & capti pelle leonis
Pinea nodoſa quaſſabat robora clava,
Increpitans: Unuſne viri tot cædibus unus
Ibit ovans Argos? vix credet fama reverſo.
Heu ſocii, nullæne manus? nulla arma valebunt?
Hæc regi promiſſa Cydon, hæc Lampe dabamus?
Dum clamat, ſubit ore cavo Theumeſia cornus,
Nec prohibent fauces, atque illi voce repleta
Intercepta natat prorupto in ſanguine lingua.
Stabat adhuc, donec tranſmiſſa morte per artus
Labitur, immorſaque cadens obmutuit haſta.
Vos quoque Theſpiadæ, cur inficiatus honore
Arcuerim fama? fratris moribunda levabat
Membra ſolo Periphas (nil indole clarius illa,
Nec pietate fuit) læva marcentia colla
Suſtentans, dextraque latus, ſingultibus arctum
Exhaurit thoraca dolor. nec vincla coërcent

Undantem fletu galeam, cum multa gementi
Pone gravis curvas perfringit lancea coſtas,
Exit & in fratrem, cognataque pectora telo
Conſerit. ille oculos etiamnum in luce natantes
Siſtit, & aſpecta germani morte, reſolvit.
At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires,
Hos tibi complexus, hæc dent, ait, oſcula nati.
Procubuere pares fatis (miſerabile votum
Mortis) & alterna clauſerunt lumina dextra.
Protinus idem ultro jaculo, parmaque Menœtem
Proterrebat agens, trepidis veſtigia retro
Paſſibus urgentem, donec defecit iniqua
Lapſus humo, pariterque manus diſtractus in ambas
Orat, & à jugulo nitentem ſuſtinet haſtam.
Parce per has ſtellis interlabentibus umbras,
Per Superos, noctemque tuam. fine, triſtia Thebis
Nuntius acta feram, vulgique per ora paventis
Contempto te rege canam. ſic irrita nobis
Tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
Pectus, & optanti victor reveharis amico.
Dixerat. ille nihil vultum mutatus, inanes
Perdis, ait, lachrymas, & tu (ni fallor) iniquo
Pollicitus mea colla duci. nunc arma, diemque
Projice. quid ſequeris timidæ compendia vitæ?
Bella manent. ſimul hæc, & craſſum ſanguine telum
Jam redit. ille ſuper dictis infenſus amaris
Proſequitur victos: non hæc Trieterica vobis

Nox

Nox patrio de more venit: non Orgia Cadmi
Cernitis, aut avidas Bacchum ſcelerare parentes.
Nebridas, & fragiles thyrſos portare putaſtis
Imbellem ad ſonitum, maribuſque incognita veris
Fœda Celenæa committere prælia buxo?
Hic aliæ cædes, alius furor: ite ſub umbras
O timidi, paucique! hæc intonat, aſt tamen illi
Membra negant, laſſuſque ferit præcordia ſanguis.
Jam ſublata manus caſſos defertur in ictus.
Tardatique gradus. clypeum nec ſuſtinet umbo
Mutatum ſpoliis. gelidus cadit imber anhelo
Pectore, tum crines, ardentiaque ora cruentis
Roribus, & tetra morientum aſpergine manant.
Ut leo, qui campis longe cuſtode fugato
Maſſylas depaſtus oves, ubi ſanguine multo
Luxuriata fames, cervixque, & tabe gravatæ
Conſedere jubæ, mediis in cædibus aſtat
Æger hians, victuſque cibis: nec jam amplius iræ
Crudeſcunt. tantum vacuis ferit aëra malis,
Molliaque ejecta delambit vellera lingua.
Ille etiam Thebas ſpoliis, & ſanguine plenus
Iſſet, & attonitis ſeſe, populoque, ducique
Oſtentaſſet ovans, ubi tu Tritonia virgo
Flagrantem, multaque operis caligine plenum
Conſilio dignata virum. Sate gente ſuperbi
Oeneos, abſentes cui dudum vincere Thebas
Annuimus, jam pone modum, nimiumque ſecundis

Parce

Parce deis. huic una fides optanda labori:
Fortuna satis usus abi. Restabat acerbis
Funeribus, socioque gregi non sponte superstes
Hemonides (ille hæc præviderat, omina doctus
Aëris, & nulla deceptus ab alite) Mæon,
Nec veritus prohibere ducem. sed fata monentem
Privavere fide, vita miserandus inerti
Damnatur, trepido Tydeus immitia mandat:
Quisquis es Aonidum, quem crastina munere nostro
Manibus exemptum mediis aurora videbit,
Hæc jubeo perferre duci: cinge aggere portas:
Tela nova: fragiles ævo circunspice muros:
Præcipue stipare viros, densasque memento
Multiplicare acies, fumantem huno aspice late
Ense meo campum. tales in bella venimus.
Hæc ait, & meritæ pulchrum tibi Pallas honorem
Sanguinea de strage parat, prædamque jacentem
Comportat gaudens, ingentiaque acta recenset.
Quercus erat teneræ jam longum oblita juventæ
Aggere camporum medio, quam plurimus ambit
Frondibus incurvis, & crudo robore cortex:
Huic leves galeas, perfossaque vulnere crebro
Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
Subligat, & fractas membris spirantibus hastas.
Corpora tunc atque arma simul cumulata superstans
Incipit. oranti nox, & juga longa resultant.
Diva ferox, magni decus, ingeniumque parentis

Bellipotens

Bellipotens, cui torva genis horrore decoro
Caſſis, & aſperſo crudeſcit ſanguine Gorgon,
Nec magis ardentes Mavors, haſtataque pugnæ
Impulerit Bellona tubas, huic annue ſacro.
Seu Pandionio noſtras inviſere cædes
Monte venis, ſive Aonia devertis Ithone
Læta choris, ſeu tu Lybico Tritone repexas
Lota comas, qua te bijugo temone frementem
Intemeratarum volucer rapit axis equarum:
Nunc tibi fracta virum ſpolia, informeſque dicamus
Exuvias. at ſi patrîis Parthaonis arvis
Inferar, & reduci pateat mihi Martia Pleuron:
Aurea tunc mediis urbis tibi templa dicabo
Collibus, Ionias qua deſpectare procellas
Dulce ſit, & flavo tollens ubi vertice pontum
Turbidus objectas Achelous Echinadas exit.
Hic ego majorum pugnas, vultuſque tremendos
Magnanimum effingam regum, figamque ſuperbis
Arma tholis: quæque ipſe meo quæſita revexi
Sanguine, quæque dabis captis Tritonia Thebis.
Centum ibi virgineis votæ Calydonides aris
Actæas tibi rite faces, & ab arbore caſta
Nectent purpureas niveo diſcrimine vittas.
Pervigilesque ſocis ignem longæva ſacerdos
Nutriet, arcanum nunquam inſpectura pudorem.
Tu bellis, tu pace fores de more frequentes

Primi-

Primitias operum, non indignante Diana.
Dixerat; & dulces iter inſtaurabat ad Argos.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER TERTIUS.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
Nocte ſub ancipiti quamvis humantibus aſtris,
Longus ad Auroram ſuperet labor, otia ſomni
Accipit. invigilant animo; ſceleriſque parati
Supplicium exercent curæ. tunc plurima verſat
Peſſimus in dubiis augur timor. hei mihi! clamat,
Unde moræ? (nam prona ratus, facilemque tot armis
Tydea, nec numero virtutem, animumque rependit)
Num regio diverſa viæ? num miſſus ab Argis
Subſidio globus? an ſceleris data fama per urbes
Finitimas; paucoſne pater Gradive, manuve
Legimus indecores? at enim fortiſſimus illic
Et Chromis, & Dorylas, & noſtris turribus æqui
Theſpiadæ totos raperent mihi funditus Argos.

Nec

Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis,
Ære gerens, ſolidoque datos adamante lacertos,
Venerat. heu ſegnes, quorum labor hæret in uno,
Si conſerta manus. vario ſic turbidus æſtu
Angitur, ac ſeſe culpat ſuper omnia, qui non
Orantem in mediis legatum cœtibus enſe
Perculerit, fœdaſque palam ſatiaverit iras.
Jam pudet incepti, jam pœnitet, ac velut ille
Fluctibus Ioniis Calabræ datus arbiter alno,
Nec rudis undarum, portus ſed linquere amicos
Purior Olenii fruſtra gradus impulit aſtri:
Cum fragor hiberni ſubitus Jovis, omnia mundi
Clauſtra tonant, multuſque polos inclinat Orion:
Ipſe quidem mallet terras, pugnatque reverti,
Fert ingens à puppe Notus: tunc arte relicta
Ingemit, & cæcas ſequitur jam neſcius undas:
Talis Agenoreus ductor, cœloque morantem
Luciferum, & ſeros mœrentibus increpat ortus.
Ecce ſub occiduas verſæ jam noctis habenas,
Aſtrorumque obitus, ubi primum maxima Tethys
Impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto,
Ima flagellatis, ſignum lugubre malorum,
Ponderibus trepidavit humus, motuſque Cithæron
Antiquas dedit ire nives. tunc viſa levari
Culmina, ſeptenæque jugo concurrere portæ.
Et prope ſunt cauſæ: gelido remeabat Eoo
Iratus fatis, & triſtis, morte negata

Hemonides. nec dum ora patent, dubiuſque notari
Signa dabat magnæ longe manifeſta ruinæ,
Planctuque, & gemitu. lachrymas nam protinus omnes
Fuderat. haud aliter ſaltu devertitur orbus
Paſtor, ab agreſtum nocturna ſtrage luporum,
Cujus herile pecus ſylvis inopinus abegit
Imber, & hybernæ ventoſa cacumina lunæ.
Luce patent cædes: domino perferre recentes
Ipſe timet caſus, hauſtaque informis arena
Queſtibus implet agros, ſtabulique ſilentia magni
Odit, & amiſſos longo ciet ordine tauros.
Illum congeſtæ portarum ad limina matres
Ut ſolum videre (nefas!) nulla agmina circum,
Magnanimoſque duces nihil auſæ quærere, tollunt
Clamorem, bello qualis ſupremus apertis
Urbibus, aut pelago jam deſcendente carina.
Ut primum inviſi cupido data copia regis:
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
Infelicem animam, ſive hæc ſententia divum,
Seu fortuna fuit: ſeu, quod pudet ire fateri,
Vis invicta viri. vix credo & nuntius, omnes,
Procubuere omnes. noctis vaga lumina teſtor
Et ſociûm manes, & te mala protinus ales
Qua redeo: non hanc lachrymis meruiſſe, nec aſtu
Crudelem veniam, atque inhonoræ munera lucis.
Sed mihi juſſa deum, placitoque ignara moveri
Atropos, atque olim non hæc data janua leti

Eripuere

Eripuere necem. jamque ut mihi prodiga vitæ
Pectora, & extremam nihil horreſcentia mortem
Aſpicias; bellum infandum ominibuſque negatam
Moviſti, funeſte, aciem, dum pellere leges,
Et conſanguineo gliſcis regnare ſuperbus
Exule, te ſeries orbarum exciſa domorum
Planctibus aſſiduis, te diro horrore volantes
Quinquaginta animæ, circum noctesque, dieſque,
Adſilient, neque enim ipſe moror. jam moverat iras
Rex ferus, & triſtes igneſcunt ſanguine vultus.
Inde ultro Phlegyas, & non cunctator iniqui
Labdacus (hos regni ferrum penes) ire, manuque
Proturbare parant. ſed jam nudaverat enſem
Magnanimus vates. & nunc trucis ora tyranni,
Nunc ferrum aſpectans, nunquam tibi ſanguinis hujus
Jus erit, aut magno ſeries imperdita Tydeo
Pectora. vado equidem exultans, ereptaque fata
Inſequor, & comites feror expectatus ad umbras.
Te Superis, fratrique. & jam media orſa loquentis
Abſtulerat plenum capulo latus. ille dolori
Pugnat, & ingentem nixu duplicatus in ictum
Corruit, extremiſque animæ ſingultibus errans
Alternus nunc ore venit, nunc vulnere ſanguis.
Excuſſæ procerum mentes, turbataque muſſant
Concilia. aſt illum conjux, fidique parentes
Servantem vultus, & torvum in morte peracta,
Non longum reducem lætati, in tecta ferebant.

Sed ducis infandi rabidæ non hactenus iræ
Stare queunt. vetat igne rapi, pacemque ſepulchri
Impius, ignaris nequicquam manibus arcet.
Tu tamen egregius fati, mentiſque, nec unquam
Indignum paſſure ſitum, qui cominus auſus
Vadere contemptum regis. quaque ampla veniret
Libertas ſancire viam. quo carmine dignam,
Quo ſatis ore tuis famam virtutibus addam,
Augur amate deis? non te cœleſtia fruſtra
Edocuit, lauroque ſua dignatus Apollo eſt,
Et nemorum Dodona parens, Cyrrhæaque virgo
Audebit tacito populos ſuſpendere Phœbo.
Nunc quoque Tartareo multum diviſus Averno
Elyſias, i, carpe plagas: ubi manibus axis
Invius Ogygiis, nec ſontis iniqua Tyranni
Juſſa valent. durant habitus, & membra cruentis
Inviolata feris, nudoque ſub axe jacentem
Et nemus, & triſtis volucrum reverentia ſervat.
At nuptæ exanimes, puerique, ægrique parentes
Mœnibus effuſi per plana, per invia, paſſim
Quiſque ſuas avidi ad lachrymas miſerabile currunt
Certamen: quos denſa gradu comitantur euntes
Millia ſolandi ſtudio; pars viſere flagrant
Unius acta viri, & tantos in nocte labores.
Fervet iter gemitu, & plangoribus arva reclamant.
Ut vero infames ſcopulos, ſylvamque nefandam
Perventum, ceu nulla prius lamenta, nec atri

Manaſſent

Manaſſent imbres, ſic ore miſerrimus uno
Exoritur fragor, aſpectuque accenſa cruento
Turba furit. ſtat ſanguineo diſciſſus amictu
Luctus atrox, cæſoque invitat pectore matres.
Scrutantur galeas frigentum, inventaque monſtrant
Corpora, prociduæ ſuper externoſque, ſuoſque,
Hæ preſſant in tabe comas, hæ lumina ſignant,
Vulneraque alta replent lachrymis. pars ſpicula dextra
Nequicquam parcente trahunt, pars molliter aptant
Brachia trunca loco, & cervicibus ora reponunt.
At vaga per dumos, vacuique in pulvere campi
Magna parens juvenum, gemini tunc funeris, Ide
Squallentem ſublata comam, liventiaque ora
Ungue premens, nec jam infelix miſerandaque, verum
Terror ineſt lachrymis, per & arma & corpora paſſim
Caniciem impexam dira tellure volutans,
Quærit inops natos, omnique in corpore plangit.
Theſſalis haud aliter bello gaviſa recenti,
Cui gentile nefas hominem revocare canendo,
Multifida attollens antiqua lumina cedro
Nocte ſubit campos, verſatque in ſanguine functum
Vulgus, & explorat manes, cui plurima buſto
Imperet ad Superos, animarum mœſta queruntur
Concilia, & nigri pater indignatur Averni.
Illi in ſeceſſu pariter ſub rupe jacebant
Felices, quos una dies, manus abſtulit una
Pervia vulneribus media trabe pectora nexi.

Ut

Ut vidit, lachrymisque oculi patuere profusis:
Hosne ego complexus, genitrix? hæc oscula, nati,
Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligavit
Ingenium crudele necis? quæ vulnera tractem,
Quæ prius ora premam? vosne illa potentia matris?
Vos uteri fortuna mei: qua tangere divos
Rebar, & Ogygias titulis anteire parentes.
At quanto melius, dextraque in sorte jugatæ,
Quis steriles thalami, nulloque ululata dolore
Respexit Lucina domum. mihi quippe malorum
Causa labor. sed nec bellorum in luce patenti
Conspicui factis, æternaque gentibus ausi,
Quæsistis miseræ vulnus memorabile matri:
Sed mortem obscuram, numerandaque funera passi.
Heu quantus furto cruor,' & sine laude jacetis?
Quin ego, non dextras miseris complexibus ausim
Dividere, & tanti consortia rumpere leti:
Ite diu fratres, indiscretique supremis
Ignibus, & caros urna confundite manes.
Nec minus interea digesta strage suorum
Hinc Chthonium conjux, hinc mater Penthea clamat
Astyoche, puerique rudes tua, Phædime, proles
Amissum didicere patrem, Marpissaque pactum
Phyllea: sanguineumque lavant Acamanta sorores.
Tunc ferro retegunt sylvas, collisque propinqui
Annosum truncant apicem, qui conscius actis
Noctis, & inspexit gemitus, ibi grandior ævo

Ante

Ante rogos, dum quiſque ſuo nequit igne revelli,
Concilium infauſtum dictis mulcebat Alethes:
Sæpe quidem infelix, varioque exercita ludo
Fatorum gens noſtra ruit, Sidonius ex quo
Hoſpes in Aonios jecit fata ferrea ſulcos.
Unde novi fœtus, & formidata colonis
Arva ſuis. ſed nec veteris cum regia Cadmi
Fulmineum in cinerem monitis Junonis iniquæ
Conſedit, neque funerea cum laude potitus
Infelix Athamas trepido de monte veniret
Semianimem heu læto referens clamore Learchum;
Hic gemitus Thebis. nec tempore clarius illo
Phœniſſæ ſonuere domus, cum laſſa furorem
Vicit, & ad comitum lachrymas expavit Agave.
Una dies ſimilis fato ſpecieque malorum
Æqua fuit, qua magniloquos luit impia fiatus
Tantalis, innumeris cum circumfuſa ruinis
Corpora tot raperet terra, tot quæreret ignes.
Talis erat vulgi ſtatus, & ſic urbe relicta,
Primævique ſenes, & longo examine matres
Invidiam planxere deis, miſeroque tumultu
Bina per ingentes ſtipabant funera portas.
Meque ipſum, memini (nec dum apta doloribus ætas)
Fleſſe tamen, gemituque meos æquaſſe parentes.
Illa tamen Superi. nec quod tibi Delia caſtos
Prolapſum ad fontes, ſpecula temerante profana,
Heu dominum inſani non agnovere Moloſſi,

Deflerim

Deflerim magis, aut verſo quod ſanguine fluxit
In ſubitos regina lacus. ſic dira ſororum
Penſa dabant, viſumque Jovi. nunc regis iniqui
Ob noxam immeritos patriæ tot culmina cives
Exuimus, nec adhuc calcati fœderis Argos
Fama ſubit, & jam bellorum extrema dolemus.
Quantus equis, quantuſque viris in pulvere craſſo
Sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!
Viderit hæc bello viridis manus; aſt ego doner
Dum licet igne meo, terraque inſternar avita.
Hæc ſenior: multumque nefas Eteoclis acerbat,
Crudelem infandumque vocans, pœnaſque daturum.
Unde ea libertas? juxta illi finis & ætas
Tota retro, ſeræque velit decus addere morti:
Hæc fator aſtrorum jamdudum è vertice mundi
Proſpectans, primoque imbutas ſanguine gentes,
Gradivum acciri propere jubet. ille furentes
Biſtonas, & Geticas populatus cædibus urbes,
Turbidus ætherias currus urgebat ad arces.
Fulmine criſtatum galeæ jubar, armaque in auro
Triſtia, terrificis monſtrorum animata figuris
Incutiens: tonat axe polus, clypeique cruenta
Lux rubet, & ſolem longe ferit æmulus orbis.
Hunc ubi Sarmaticos etiamnum efflare labores
Juppiter, & tota perfuſum pectora belli
Tempeſtate videt: Talis mihi, nate, per Argos,
Talis abi. ſic enſe madens, ac nubilus ira.

Extur-

Exturbent reſides frenos ; & cuncta peroſi
Te cupiant, tibi præcipites animaſque, manuſque
Devoveant : rape cunctantes, & fœdera turba
Quæ dedimus. tibi fas ipſos incendere bello
Cœlicolas, pacemque meam. jam femina pugnæ
Ipſe dedi, remeat portans immania Tydeus
Auſa ducis, ſcelus & turpis primordia belli,
Inſidias fraudeſque, ſuis quas ultus in armis.
Adde fidem. vos ô Superi, meus ordine ſanguis,
Ne pugnate odiis, neu me tentare precando
Certetis. ſic fata mihi, nigræque ſororum
Juravere colus. manet hæc ab origine mundi
Fixa dies bello, populique in prælia nati.
Quid ni me veterum pœnas ſancire malorum
Gentibus, & diros finitis punire nepotes,
Arcem hanc æternam, mentis ſacraria noſtræ,
Teſtor, & Elyſios etiam mihi numina fontes,
Ipſe manu Thebas, correptaque mœnia fundo
Excutiam, verſaſque ſolo ſuper Inacha tecta
Effundam turres, ac ſtagna in cœrula vertam
Imbre ſuperjecto : licet ipſa in turbine rerum
Juno ſuos colles, templumque amplexa laboret.
Dixit. & attoniti juſſis (mortalia credas
Pectora) ſic cuncti vocemque, animoſque tenebant.
Non ſecus ac longa ventorum pace ſolutum
Æquor, & imbelli recubant ubi littora ſomno,
Sylvarumque comas, & abacto flumine nubes.

Mulcet iners æstas: tunc stagna, lacusque sonori
Detumuere: tacent exhausti solibus amnes.
Gaudet ovans jussis, & adhuc temone calenti
Fervidus, in levum torquet Gradivus habenas.
Jamque iter extremum, cœlique abrupta tenebat,
Cum Venus ante ipsos, nulla formidine gressum
Figit equos. cessere retro, jam jamque rigentes
Suppliciter posuere jubas. tunc pectora summo
Acclinata jugo, vultumque obliqua madentem,
Incipit: (interea dominæ vestigia juxta
Spumantem proni mandunt adamanta jugales)
Bella etiam in Thebas, socer ô pulcherrime, bella
Ipse paras, ferroque tuos abolere nepotes?
Nec genus Harmiones, nec te connubia cœlo
Festa, nec hæ quicquam lachrymæ furibunde morantur?
Criminis hæc merces? hoc fama, pudorque relictus?
Hoc mihi Lemniacæ de te meruere catenæ?
Perge libens. at non eadem Vulcania nobis
Obsequia, & læsi fervit tamen ira mariti.
Illum ego perpetuis mihi defudare caminis
Si jubeam, vigilesque operi transmittere noctes,
Gaudeat, ornatusque novos, ipsique laboret
Arma tibi. tu: sed scopulos, & ahena precando
Flectere corda paro. solum hoc tamen anxia, solum
Obtestor, quid me Tyrio sociare marito
Progeniem caram, infaustisque dabas Hymenæis?
Dum fore præclaros armis, & vivida rebus

285 Pectora

Pectora vipereo Tyrios de ſanguine jactas,
Demiſſumque Jovis ſerie genus. ah mea quanto
Sithonia mallem nupſiſſet virgo ſub Arcto
Trans Boream, Thracaſque tuos. indigna parumne
Pertulimus? divæ Veneris quod filia longum
Reptat, & Illyricas ejectat virus in herbas?
Nunc gentem immeritam. lachrymas non pertulit ultra
Bellipotens. haſtam leva tranſſumit & alto
(Haud mora) deſiluit curru: clypeoque receptam
Lædit in amplexu, dictiſque ita mulcet amicis:
O mihi, bellorum requies, & ſacra voluptas,
Unaque pax animo; ſoli cui tanta poteſtas
Divorumque hominumque meis occurrere telis
Impune, & media quamvis in cæde frementes,
Hos affiſtere equos, hunc enſem avellere dextra.
Nec mihi Sidonii genialia fœdera Cadmi,
Nec tua cara fides (ne falſa inceſſere gaude)
Exciderant. prius in patrui deus infera mergat
Stagna, & pallentes agar exarmatus ad umbras.
Sed nunc Fatorum monitus, mentemque ſupremi
Juſſus obire patris, (neque enim Vulcania tali
Imperio manus apta legi) quo pectore contra
Ire Jovem? dictaſque parem contemnere leges?
Cui modo, prò vires! terras, cœlumque, fretumque,
Attremere oranti, tantoſque ex ordine vidi
Delituiſſe deos. ſed ne mihi corde ſupremos
Concipe, cara, metus. quando hæc mutare poteſtas

Nulla datur. cum jam Tyriis ſub mœnibus ambæ
Bellabunt gentes, adero, & ſocia arma juvabo.
Tunc me ſanguineo late defervere campo
Res ſuper Argolicas haud ſic dejecta videbis:
Hoc mihi jus, nec Fata vetant. ſic orſus aperto
Flagrantes immiſit equos. non ocyus alti
In terras cadit ira Jovis, ſi quando nivalem
Othryn, & Arctoæ gelidum caput inſtitit Oſſæ,
Armavitque in nube manum. volat ignea moles
Sæva dei mandata ferens, cœlumque triſulca
Territat omne coma, jamdudum aut ditibus agris
Signa dare, aut ponto miſeros involvere nautas.
Jamque remenſus iter feſſo Danaëia Tydeus
Arva gradu, viridiſque legit devexa Proſymnæ
Terribilis viſu. ſtant ſulti pulvere crines.
Squallidus ex humeris cadit alta in vulnera ſudor.
Inſomneſque oculos rubor excitat, oraque retro
Sorbet anhela ſitis. mens altum ſpirat honorem
Conſcia factorum: ſic nota in paſcua taurus
Bellator redit, adverſo cui colla, ſuoque
Sanguine, proſciſſiſque natant palearibus armi.
Tunc quoque laſſa tumet virtus, multumque ſuperbit
Pectore deſpecto. vacua jacet hoſtis arena
Turpe gemens, crudoſque vetat ſentire dolores.
Talis erat. medias etiam non deſtitit urbes
Quicquid & Aſopon, veteresque interjacet Argos
Inflammare odiis, multumque, & ubique retexens

Legatum

Legatum ſeſe Graia de gente petendis
Iſſe ſuper regnis profugi Polynicis, at inde
Vim, noctem, ſcelus, arma, dolos, ea fœdera paſſum
Regis Echionii, fratri ſua jura negari.
Prona fides populis. Deus omnia credere ſuadet
Armipotens, geminatque acceptos fama pavores.
Utque introgreſſus portas (& forte verendos
Concilio pater ipſe duces cogebat Adraſtus)
Improviſus adeſt, jam illinc à poſtibus aulæ,
Vociferans, arma, arma viri, tuque optime Lernæ
Ductor, magnanimûm ſi quis tibi ſanguis avorum,
Arma para. nuſquam pietas, non gentibus æquum
Fas, aut cura Jovis. melius legatus adiſſem
Sauromatas avidos, ſervatoremque cruentum
Bebrycii nemoris. nec juſſa incuſo, pigetve
Officii. juvat iſſe, juvat, Thebaſque nocentes
Exploraſſe manu. bello me, credite, bello,
Ceu turrim validam, aut arctam compagibus urbem
Delecti inſidiis inſtructique omnibus armis
Nocte, doloque viri, nudum, ignarumque locorum
Nequicquam clauſere. jacent in ſanguine mixti
Ante urbem vacuam. nunc ô, nunc tempus in hoſtes,
Dum trepidi, exangueſque metu, dum funera portant:
Dum capulo nondum manus excidit. ipſe ego feſſus
Quinquaginta illis heroum immanibus umbris,
Vulneraque iſta ferens putri inſiccata cruore
Protinus ire peto. Trepidi de ſedibus aſtant

Inachi-

Inachidæ. cunctisque prior Cadmeïus heros
Accurrit vultum dejectus, &, En ego divis
Invisus, vitæque nocens, hæc vulnera cerno
Integer? hosne mihi reditus, germane, parabas?
In me hæc tela dabas? prô vitæ fœda cupido!
Infelix, facinus fratri tam grande negavi.
Et nunc vestra quidem maneant in pace serena
Mœnia, nec vobis tanti fim causa tumultus
Hospes adhuc. scio, nec me adeo res dextra levavit
Quam durum natis, thalamo quam triste revelli,
Quam patria. non me ullius domus anxia culpet,
Respectentque truces obliquo lumine matres.
Ibo libens certusque mori. licet optima conjux,
Auditusque iterum revocet socer, hunc ego Thebis,
Hunc germane tibi jugulum, & tibi maxime Tydeu,
Debeo. sic varlis prætentat pectora dictis,
Obliquatque preces. commotæ questibus iræ
Et mixtus lachrymis calvit dolor. omnibus ultrò
Non juvenum modo, sed gelidis & inertibus ævo
Pectoribus mens una subit. viduare penates,
Finitimas adhibere manus. jamque ire: Sed altus
Consiliis pater, imperiisque haud flectere molem
Insclus: Ista quidem Superis, curæque medenda
Linquite quæso meæ (nec te germanus inulto
Sceptra geret) neque vos avidi promittere bellum.
At nunc egregium tantoque in sanguine ovantem
Excipite Oeniden, animosque & pectora laxet

Sera

Sera quies, nobis dolor haud rationis egebit.
Turbati extemplo comites, & pallida conjux,
Tydea circum omnes feſſum bellique, viæque
Stipantur. lætus mediis in ſedibus aulæ
Conſtitit, ingentique exceptus terga columna.
Vulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
Nunc velox ferro, nunc illo potentibus herbis
Mitior. ipſe alta ſeductus mente renarrat
Principia irarum, quæque orſus uterque viciſſim,
Quis locus infidiis, tacito quæ tempora bello,
Qui contra, quantique duces, ubi maximus illi
Sudor, & indicio ſervatum Mæona triſti,
Exponit. cui fida manus procereſque, ſocerque
Aſtupet oranti, Tyriuſque incenditur exul.
Solverat Heſperii devexo margine ponti
Flagrantes ſol pronus equos, rutilamque lavabat
Oceani ſub fonte comam, cui turba profundi
Nereos, & rapidis accurrunt paſſibus Horæ:
Frenaque, & auratæ textum ſublime coronæ
Deripiunt. laxant roſeis humentia loris
Pectora. pars meritos vertunt ad molle jugales
Gramen, & erecto currum temone ſupinant.
Nox ſubiit, curaſque hominum, motuſque ferarum
Compoſuit, nigroque polos involvit amictu,
Illa quidem cunctis, ſed non tibi mitis, Adraſte,
Labdacioque duci. nam Tydea largus habebat,
Perfuſum magna virtutis imagine ſomnus.

Et

Et jam noctivagas inter deus armiger umbras
Desuper Arcadiæ fines, Nemeæaque rura,
Tænariumque cacumen, Apollineasque Therapnas
Armorum tonitru ferit, & trepidantia corda
Implet amore sui. comunt Furor Iraque cristas,
Frena ministrat equis Pavor armiger. at vigil omni
Fama sono varios rerum succincta tumultus
Ante volat currum, flatuque impulsa gementum
Alipedum, trepidas denso cum murmure plumas,
Excutit. urget enim stimulis auriga cruentis
Facta, infecta loqui, curruque infestus ab alto
Terga, comasque deæ Scythica pater increpat hasta.
Qualis ubi Æolio dimissos carcere ventos
Dux præ se Neptunus agit, magnoque volantes
Injicit Ægæo, tristis comitatus eunti,
Circum lora fremunt, nimbique hyemesque profundæ,
Nubilaque & vulso terrarum sordida fundo
Tempestas dubiæ motis radicibus obstant
Cyclades. ipsa tua Mycono, Gyaroque revelli,
Dele, times, magnique fidem testaris alumni.
Septima jam nitidum terris Aurora deisque
Purpureo vehit ore diem: Perseïus heros
Cum primum arcana senior sese extulit aula,
Multa super bello, generisque tumentibus amens
Incertusque animi, daret armis jura, ferosque
Gentibus incuteret stimulos, an frena teneret
Irarum, & motos capulis astringeret enses.

Hinc

Hinc pacis tranquilla movent, atque inde pudori
Fœda quies, flectique nova dulcedine pugnæ
Difficiles populi. dubio ſententia tandem
Sera placet, vatum mentes, ac provida veri
Sacra movere deûm. ſolers tibi cura futuri,
Amphiarae, datur, juxtaque Amythaone cretus
Jam ſenior, ſed mente virens Phœboque Melampus
Aſſociat paſſus: dubium cui dexter Apollo,
Oraque Cyrrhæa ſatiarit Largius unda.
Principio fibris pecudumque in ſanguine divos
Explorant. jam tum pavidis maculoſa bidentum
Corda negant, diraque nefas minitantia vena,
Ire tamen, vacuoque ſedet petere omina cœlo.
Mons erat audaci ſeductus in æthera dorſo,
(Nomine Lernæi memorant Apheſanta coloni)
Gentibus Argolicis olim ſacer: inde ferebant
Nubila, ſuſpenſo celerem temeraſſe volatu
Perſea, cum raptos pueri perterrita mater
Proſpexit de rupe gradus, ac pæne ſecuta eſt.
Huc gemini vates ſanctam canentis olivæ
Fronde comam, & niveis ornati tempora vittis
Evadunt pariter. madidos ubi lucidus agros
Ortus & algentes laxavit ſole pruinas.
Ac prior Oeclides ſolita prece numen amicat.
Juppiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere conſilium, volucreſque implere futuri,
Ominaque, & cauſas cælo deferre latentes

Accipimus: non Cyrrha deum promiserit antro
Certius, aut frondes lucis quas fama Molossis
Chaonias fonuisse tibi. licet aridus Hammon
Invideat, Lyciæque parent contendere fortes,
Niliacumque pecus, patrioque æqualis honori
Branchus, & undosæ qui rusticus accola Pisæ
Pana Lyaconia nocturnum exaudit in umbra.
Ditior ille animi, cui tu, Dictæe, secundas
Impuleris manifestus aves. mirum unde, sed olim
Hic honor alitibus, superæ seu conditor aulæ
Sic dedit, effusum Chaos in nova semina texens:
Seu quia mutatæ, nostraque ab origine versis
Corporibus subiere Notos: seu purior axis,
Amotumque nefas, & rarum insistere terris
Vera docent, tibi summa fator ternæque deûmque
Scire licet. nos Argolicæ primordia pugnæ,
Venturumque finas cœlo prænosse laborem.
Si datur, & duris sedet hæc sententia Parcis
Solvere Echionias Lernæa cuspide portas,
Signa feras, lævusque tones. tunc omnis in astris
Consonet arcana volucris bona murmura lingua.
Si prohibes, hic necte moras: dextrisque profundum
Alitibus prætexe diem. sic fatus, & alto
Membra locat scopulo. tunc plura, ignotaque jungit
Numina, & immensi fruitur caligine mundi.
Postquam rite diu partiti sidera, cunctas
Perlegere animis, oculisque sequacibus auras:

Tunc

Tunc Amythaonius longo poſt tempore vates,
Nonne ſub excelſo ſpirantis limite cœli,
Amphiarae, vides, curſus ut nulla ſerenos
Ales agat? liquidoque polum complexa meatu
Pendeat? aut fugiens placabile planxerit omen?
Non comes obſcurus tripodum, non fulminis ardens
Vector adeſt, flavæque ſonans avis unca Minervæ,
Non venit auguriis melior. quin vultur, & altis
Deſuper accipitres exultavere rapinis.
Monſtra volant, diræ ſtrident in nube volucres,
Nocturnæque gemunt ſtriges, & feralia bubo
Damna canens. quæ prima deûm portenta ſequemur?
His ne dari, Thymbræe, polum? ſimul ora recurvo
Ungue ſecant rabidæ, planctumque imitantibus alis
Exagitant Zephyros, & plumea pectora cædunt.
Ille ſub hæc: Equidem varii, pater, omina Phœbi
Sæpe tuli. jam tunc prima cum pube virentem
Semideos inter pinus me Theſſala reges
Duceret. hic caſus terræque mariſque canentem
Obſtupuere duces, nec me ventura locuto
Sæpius, in dubiis auditus Jaſone Mopſus.
Sed ſimiles non ante metus, aut aſtra notavi
Prodigioſa magis. quamquam majora parantur,
Huc adverte animum. clara regione profundi
Ætheros, innumeri ſtatuerunt agmina cygni.
Sive hos Strymonia Boreas ejecit ab arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili.

Fixerunt curſus, hac rere in imagine Thebas.
Nam ſeſe immoti gyro, atque in pace ſilentes,
Ceu muris, valloque tenent. ſed fortior ecce
Adventat per inane cohors. ſeptem ordine fulvo
Armigeros ſummi Jovis exultante caterva
Intuor. Inachii ſunt hi tibi (concipe) reges.
Invaſere globum nivei gregis, uncaque pandunt
Cædibus ora novis, & ſtrictis unguibus inſtant.
Cernis inexperto rorantes ſanguine ventos,
Et plumis ſtillare diem? quam ſæva repente
Victores agitat leto Jovis ira ſiniſtri?
Hic excelſa petens ſubita face Solis inarſit,
Summiſitque animos. illum veſtigia adortum
Majorum volucrum teneræ deponitis alæ.
Hic hoſti implicitus pariter ruit, hunc fuga retro
Volvit agens ſociæ linquentem fata catervæ.
Hic nimbo glomeratus obit. hic præpete viva
Paſcitur immoriens. ſpargit cava nubila ſanguis.
Quid furtim lachrymas? illum venerande Melampu,
Qui cadit, agnoſco. trepidos ſic mole futuri,
Cunctaque jam rerum certa ſub imagine paſſos
Terror habet vates. piget irrupiſſe volantum
Concilia, & cœlo mentem inſertaſſe vetanti,
Auditique odêre deos. unde iſte per orbem
Primus venturi miſeris animantibus æger
Crevit amor? divumne feras hoc munus, an ipſi
Gens avida, & parto non unquam ſtare quieti?

Erui-

Eruimus, quæ prima dies, ubi terminus ævi,
Quid bonus ille deûm genitor, quid ferrea Clotho
Cogitet: hinc fibræ, & volucrum per nubila sermo,
Astrorumque vices, numerataque semita lunæ,
Thessalicumque nefas. At non prior aureus ille
Sanguis avûm, scopulisque satæ vel robore genteis
Mentibus hoc ausæ. sylvas amor unus, humumque
Edomuisse manu. quid crastina volveret ætas
Scire nefas homini. nos pravum, ac debile vulgus
Scrutati penitus Superos. hinc pallor, & iræ,
Hinc scelus, insidiæque, & nulla modestia voti.
Ergo manu vittas, damnataque vertice serta
Deripit, abjectaque inhonorus fronde sacerdos
Invisо de monte redit. jam bella tubæque
Cominus, absentesque fremunt sub pectore Thebæ.
Ille nec aspectum vulgi, nec fida tyranni
Colloquia, aut cœtus procerum perferre, sed atra
Sede tegi, & Superûm clausus negat acta fateri.
Te pudor, & curæ retinent per rura Melampu.
Bisseno premit ora die, populumque ducesque
Extrahit incertis. & jam suprema Tonantis
Jussa fremunt, agrosque viris, annosaque vastant
Oppida. Bellipotens præ se deus agmina passim
Mille rapit. liquere domos, dilectaque læti
Connubia, & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit deus. arma paternis
Postibus, & fixos Superûm ad penetralia currus

Vellere

Vellere amor. tunc fessa putri rubigine tela,
Hrorentesque situ gladios in saeva recurvant
Vulnera, & attrito cogunt juvenescere saxo.
Hi teretes galeas, magnorumque aerea futa
Thoracum, & tunicas chalybum squallore crepantes
Pectoribus tentare, alii Gortynia lentant
Cornua. jam falces avidis, & aratra caminis,
Rastraque, & incurvi saevum robuere ligones.
Caedere nec validas sanctis è stirpibus hastas,
Nec pudor emerito clypeum vestisse juvenco.
Irrupere Argos, maestique ad limina regis
Bella animis, bella ore fremunt: it clamor ad auras,
Quantus Tyrrheni gemitus falis, aut ubi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons tonat. exundant apices, fluctusque Pelorus
Contrahit, & sperat tellus abrupta reverti.
Atque hic ingenti Capaneus Mavortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
Corda tumens (huic ampla quidem de sanguine prisco
Nobilitas. sed enim ipse manu progressus avorum
Facta, diu tuto Superum contemptor, & aequi
Impatiens, largusque animae, modo suaserit ira.)
Unus ut è sylvis Pholoës habitator opacae
Inter & Aetnaeos aequus consurgere fratres.
Ante fores, ubi turba ducum, vulgique frementis,
Amphiaraë tuas, quae tanta ignavia, clamat
Inachidae? volsque ô socio de sanguine Achivi

Unius

Unius (heu pudeat) plebeia ad limina civis,
Tot ferro accinctæ gentes, animisque paratæ
Pendemus? non si ipse cavo sub vertice Cyrrhæ,
Quisquis is est timidis, famæque ita visus, Apollo
Mugiat insano penitus seclusus in antro,
Expectare queam, dum pallida virgo tremendas
Nuntiet ambages. Virtus mihi numen, & ensis.
Quem teneo. jamque huc timida cum fraude sacerdos
Exeat, aut hodie volucrum quæ tanta potestas
Experiar. lætum fremit, assensuque furentem
Implet Achæa manus. tandem prorumpere adactus
Oeclides, alio curarum agitante tumultu:
Non equidem effreno juvenis clamore profani,
Dictorumque metu, licet hic insana minetur,
Elicior, tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies, vetitumque dari mortalibus armis.
Sed me vester amor, nimiusque arcana profari
Phœbus agit. vobis ventura, atque omne, quod ultra est,
Pandere mœstus eo. nam te, vesane, moneri
Ante nefas, unique silet tibi noster Apollo.
Quo miseri, Fatis Superisque obstantibus, arma,
Quo rapitis? quæ vos Furiarum verbera cæcos
Exagitant? adeone animarum tædet? & Argos
Exosi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
Quid me Persei secreta ad culmina montis
Ire gradu trepido superosque irrumpere cœtus
Egistis? potui pariter nescire, quis armis

Casus,

Caſus, & atra dies, quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi, conſulti teſtor penetralia mundi,
Et volucrum affatus, & te, Thymbræe, vocanti
Non alias tam ſæve mihi, quæ ſigna futuri
Pertulerim. vidi ingentis portenta ruinæ.
Vidi hominum, divumque nefas, hilaremque Megæram,
Et Lacheſim putri vacuantem fæcula penſo.
Projicite arma manu. deus ecce furentibus obſtat:
Ecce deus. miſeri quid pulchrum ſanguine victo
Aoniam, & diri ſaturare novalia Cadmi?
Sed quid vana cano? quid fixos arceo caſus?
Ibimus. hic preſſo gemuit ſimul ore ſacerdos.
Illum iterûm Capaneus: tuus ô furor augur, & uni
Iſta tibi, ut ſerves vacuos inglorius Argos:
Et tua non unquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat. quid vota virûm meliora moraris?
Scilicet ut vanis avibus, natoque, domoque,
Et thalamis potiare jacens, fileamus inulti
Tydeos egregii perfoſſum pectus? & arma
Fœderis abrupti? quod ſi bella effera Graios
Ferre vetas, i Sidonias legatus ad urbes.
Hæc pacem tibi ſerta dabunt. tua prorſus inani
Verba polo cauſſas, abſtruſaque ſemina rerum
Eliciunt? miſeret Superum, ſi carmina curæ,
Humanæque preces. quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor. & tibi tuto
Nunc eat iſte furor. ſed prima ad claſſica cum jam

Hoſtilem

Hoſtilem Iſmenon galeis Dircenque bibemus,
Ne mihi tunc moneo lituos, atque arma volenti
Obvius ire pares, ventiſque aut alite viſa
Bellorum proferre diem. procul hæc tibi mollis
Infula, terrificique aberit dementia Phœbi.
Illic augur ego & mecum quicunque parati
Inſanire manu. rurſus fragor intonat ingens
Hortantum, & vaſto ſubter volat aſtra tumultu.
Ut rapidus torrens, animos cui verna miniſtrant
Flumina, & exuti concreto frigore colles,
Cum vagus in campos fruſtra prohibentibus exit
Objicibus, reſonant permixto turbine tecta,
Arva, armenta, viri, donec ſtetit improbus alto
Colle minor, magnoque invenit in aggere ripas.
Hæc alterna ducum nox interſuſa diremit.
At gemitus Argia viri non amplius æquo
Corde ferens, ſociumque animo miſerata dolorem,
Sicut erat pridem laceris turbata capillis,
Et fletu ſignata genas, ad celſa verendi
Ibat tecta patris, parvumque ſub ubere caro
Theſſandrum portabat avo. jam nocte ſuprema
Ante novos ortus, ubi ſola ſuperſtite plauſtro
Arctos ad Oceanum fugientibus invidet aſtris.
Utque fores iniit, magnoque affuſa parenti eſt:
Cur tua cum lachrymis mœſto ſine conjuge ſupplex
Limina nocte petam, ceſſem licet ipſa profari,
Scis genitor. ſed jura deûm genitalia teſtor,

Teque pater, non ille jubet; ſed pervigil angor,
Ex quo primus Hymen, movitque infauſta ſiniſtram
Juno facem, ſemper lachrymis gemituque propinquo
Exturbata quies. non ſi mihi tigridis horror,
Æquoreæque ſuper rigeant præcordia cautes,
Ferre queam. tu ſolus opem, tu ſumma medendi
Jura tenes. da bella pater, generique jacentis
Aſpice res humiles, atque hanc, pater, aſpice prolem
Exulis. huic olim generis pudor, obvia prima
Hoſpitia, & junctæ teſtato numinæ dextræ.
Hic certe eſt, quem Fata dabant, quem dixit Apollo.
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatamve facem: tua juſſa verenda, tuoſque
Dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
Deſpiciam queſtus? neſcis pater optime, neſcis
Quantus amor cauſæ miſero nupſiſſe marito.
Et nunc mœſta quidem grave & illætabile munus
Ut timeam doleamque, rogo. ſed cum oſcula rumpet
Mœſta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis
Signa tubæ, ſævoque genas fulgebitis auro,
Hei mihi, care parens! iterum fortaſſe rogabo.
Illius humenti carpens pater oſcula vultu:
Non equidem has unquam culparim nata querelas,
Pone metus: laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu ſperare quod urges
Deſine) multa metus, regnique volubile pondus
Subjiciunt animo. veniet, qui debitus iſtis

Nata

Nata modus, nec te incaſſum fleviſſe quereris.
Tu ſolare virum, neu ſint diſpendia juſtæ
Dura moræ, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia naſcens
Lux movet, ingenteſque jubent aſſurgere curæ

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER QUARTUS.

TERTIUS horrentem Zephyris laxaverat annum
Phœbus, & anguſtum cogebat limite verno
Longius ire diem, cum fracta impulſaque fatis
Conſilia, & tandem miſeris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Lariſſæo
Oſtendit Bellona facem, dextraque trabalem
Haſtam intorſit agens: liquido quæ ſtridula cœlo
Fugit, & adverſæ celſo ſtetit aggere Dirces.
Mox & caſtra ſubit, ferroque, auroque coruſcis
Mixta viris, turmale fremit. dat euntibus enſes.

Plaudit equos: vocat ad portas. hortamina fortes
Præveniunt, timidiſque etiam brevis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti
Gradivoque pecus. nulliſque ſecundus in extis
Pallet, & armatis ſimulat ſperare ſacerdos.
Jamque ſuos circum pueri, innuptæque, patreſque,
Funduntur mixti, ſummiſque à poſtibus obſtant.
Nec modus eſt lachrymis. rorant clypeique, jubæque
Triſtia ſalutantum, & cunctis dependet ab armis
Suſpiranda domus. galeis juvat oſcula clauſis
Inſerere, amplexuque truces deducere conos.
Illi, quîs ferrum modo, quîs mors ipſa placebat,
Dant gemitus, fractæque labant ſingultibus iræ.
Sic ubi forte viris longum ſuper æquor ituris,
Cum jam ad vela Noti, & ſciſſo redit anchora fundo,
Hæret amica manus: certant innectere collo
Brachia, manantesque oculos. hinc oſcula turbant,
Hinc magni caligo maris: tandemque relicti
Stant in rupe tamen. fugientia carbaſa viſu
Dulce ſequi, patrioſque dolent crebreſcere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe ſalutant.
Nunc mihi, fama prior, mundique arcana vetuſtas,
Cui meminiſſe ducum, vitaſque extendere curæ,
Pande viros, tuque ô nemoris regina ſonori
Calliope, quas ille manus, quæ moverit arma
Gradivus, quantas populis ſolaverit urbes,
Sublata mollire lyra. nec enim altior ulli

Mens

Mens hauſto de fonte venit. Rex triſtis, & æger
Pondere curarum, propiorque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus,
Contentus ferro cingi latus. arma manipli
Pone ferunt: volucres portis auriga ſub ipſis
Comit equos, & jam inde jugo luctatur Arion.
Huic armat Lariſſa viros: huic celſa Proſymne,
Aptior armentis Midea, pecoroſaque Phyllos,
Quæque pavet longa ſpumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turritæ mole Cleonæ,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Junguntur memores tranſmiſſi ab origine regis,
Qui Drepani ſcopulos, oliviferæ Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incurvus Eliſſos.
Sævus honos fluvio: Styglas luſtrare ſeveris
Eumenidas perhibetur aquis. huc mergere ſuetæ
Ora, & anhelantes tuto Phlegethonte ceraſtas.
Seu Thracum vertere domos, ſeu tecta Mycenis
Impia, Cadmeumve larem. fugit ipſe natantes
Amnis, & innumeris liveſcunt ſtagna venenis.
It comes Inoas Ephyre ſolata querelas,
Cenchrææque manus, vatum qua conſcius amnis
Gorgoneo percuſſus equo. quaque objacet alto
Iſthmos, & terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adraſtum numero ter mille ſecuti
Exultant. pars geſa manu, pars robora flammis

Indu-

Indurata diu (non unus namque maniplis
Mos, neque ſanguis ineſt) teretes pars vertere fundas
Aſſueti, vacuoque diem præcingere gyro.
Ipſe annis ſceptriſque ſubit venerabilis æque:
Ut poſſeſſa diu taurus meat arduus inter
Paſcua, jam laxa cervice, & inanibus armis,
Dux tamen. haud illum bello attentare juvencis
Sunt animi, nam trunca vident de vulnere multo
Cornua, & ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longævo profert Dircæus Adraſto
Signa gener, cui bella favent: cui commodat iras
Cuncta cohors. huic & patria de ſede volentes
Advenere viri. ſeu quos movet exul, & hæſit
Triſtibus aucta fides, ſeu quîs mutare potentes
Præcipuum. multi melior quos cauſa querenti
Conciliat. dederat nec non ſocer ipſe regendas
Ægion, Arenenque, & quas Theſeïa Trœzen
Addit opes, ne rara movens inglorius iret
Agmina, neu raptos patriæ ſentiret honores.
Idem habitus, eadem arma viro, quæ debitus hoſpes
Hiberna ſub nocte tulit. Theumeſius implet
Terga leo. gemino lucent haſtilia ferro:
Aſpera vulnifico ſubter latus enſe riget Sphynx.
Jam regnum matriſque ſinus, fidaſque ſorores
Spe, votiſque tenet: tamen & de turre ſuprema
Attonitam, totoque extantem corpore longe
Reſpicit Argian, hæc mentem, oculoſque reducit

Conju-

Conjugis, & dulces avertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus: jam lætus, & integer artus,
Ut primum ſtrepuere tubæ. Ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad ſpiramina ſolis
Erigitur liber ſenio, & ſqualentibus annis
Exutus, lætiſque minax interviret herbis.
Ah miſer, agreſtum ſi quis per gramen hianti
Obvius, & primo ſiccaverit ora veneno!
Huic quoque præſtantes Ætolis urbibus affert
Belli fama viros. ſenſit ſcopuloſa Pylene
Fletaque cognatis avibus Meleagria Pleuron.
Et præceps Calydon, & quæ Jove provocat Iden
Olenos, Ioniis & fluctibus hoſpita portu
Chalcis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis: adhuc imis vix truncam attollere frontem
Auſus aquis, glaucoque caput ſummerſus in antro
Mœret, anhelantes ægreſcunt pulvere ripæ.
Omnibus æratæ propugnant pectora crates,
Pilaque ſæva manu, patrius ſtat caſſide Mavors.
Undique magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden hilarem bello, notiſque decorum
Vulneribus. non ille minis Polynicis, & ira
Inferior, dubiumque adeo cui bella gerantur.
Major at inde novis it Doricus ordo ſub armis,
Qui ripas Lyrcie tuas, tua littora multo
Vomere ſuſpendunt, fluviorum ductor Achivum

Inache.

Inache. Perſea neque enim violentior exit
Amnis humo, cum Taurum, aut Pliadas hauſit aquoſas
Spumeus, & genero tumuit Jove. quos celer ambit
Aſterion Dryopumque trahens Erafinus ariſtas.
Et qui rura domant Epidauria: dexter Iaccho
Collis (at Ennææ Cereri negat) avia Dyme.
Mittit opes, denſaſque Pylos Neleia turmas,
Nondum nota Pylos, juveniſque ætate ſecunda,
Neſtor, & ire tamen peritura in caſtra negavit.
Hos agitat, pulchræque docet virtutis amorem
Arduus Hippomedon. capiti tremit ærea caſſis,
Ter nivea ſcandente juba. latus omne ſub armis
Ferrea ſuta terunt. humeros, ac pectora late
Flammeus orbis habet, perfectaque vivit in auro
Nox Danai. ſontes, furiarum lampade nigra,
Quinquaginta ardent thalami: pater ipſe cruentis
In foribus laudatque nefas, atque inſpicit enſes.
Illum Palladia ſonipes Nemeæus ab arce
Devehit arma pavens. umbraque immane volanti
Implet agros, longoque attollit pulvere campum.
Non aliter ſylvas humeris, & utroque refringens
Pectore, montano duplex Hyleus ab antro
Præcipitat, pavet Oſſa vias, pecudeſque, feræque,
Procubuere metu: non ipſis fratribus horror
Abfuit, ingenti donec Peneïa ſaltu
Stagna ſubit, magnumque objectus detinet amnem.
Quis numerum ferri, genteſque, & robora dicto

Æquarit

Æquarit mortale ſonans? ſuus excit in arma
Antiquam Tirynthа deus. non fortibus illa
Infœcunda viris, famaque immanis alumni
Degenerat; ſed lapſa ſitu fortuna, neque addunt
Robur opes. rarus vacuis habitator in arvis
Monſtrat Cyclopum ductas ſudoribus arces.
Dat tamen hæc juvenum tercentum pectora, vulgus
Innumerum bello, quibus haud amenta, nec enſes
Triſte micant. flavent capiti tergoque leonum
Exuviæ, gentilis honos, & pineus armat
Stipes, inexhauſtis arctantur tela pharetris.
Herculeum Pæana canunt, vaſtataque monſtris
Omnia: frondoſa longum deus audit ab Oeta.
Dat Nemea comites, & quas in prælia vires
Sacra Cleonæi cogunt vineta Molorchi.
Gloria nota caſæ, foribus ſimulata ſalignis
Hoſpitis arma dei, parvoque oſtenditur arvo.
Robur ubi & laxos qua reclinaverit arcus
Ilice, qua cubiti ſedeant veſtigia terra.
At pedes, & toto deſpectans vertice bellum,
Quatuor indomitis Capaneus erepta juvencis
Terga, ſuperque rigens injectu molis ahenæ
Verſat onus, ſquallet triplici ramoſa corona
Hydra recens obitu. pars anguibus aſpera vivis
Argento cælata micat, pars arte reperta
Conditur, & fulvo moriens igneſcit in auro.
Circum amnis torpens, & ferro cœrula Lerne.

At laterum tractus, ſpatioſaque pectora ſervat
Nexilis innumero chalybum ſubtemine thorax,
Horrendum, non matris opus, galeæque coruſca
Prominet arce gygas. atque uni miſſilis illi
Cuſpide præfixa ſtat frondibus orba cupreſſus.
Huic parere dati quos fertilis Amphigenia,
Planaque Meſſene, montanaque nutrit Ithome.
Quos Thrion, & ſummis ingeſtum montibus Æpy,
Quos Helos, & Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion. hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas, mutos Thamyris damnatus in annos
Ore ſimul, citharaque (quis obvia numina temnat?)
Conticuit præceps. qui non certamina Phœbi
Noſſet, & illuſtres Satyro pendente Celænas.
Jamque & fatidici mens expugnata fatiſcit
Auguris. ille quidem caſus, & dira videbat
Signa, ſed ipſa manu cunctanti injecerat arma
Atropos, obrueratque deum, nec conjugis abſunt
Inſidiæ, vetitoque domus jam fulgurat auro.
Hoc aurum vati fata exitiale monebant
Argolico, ſcit & ipſe nefas, ſed perfida conjux
Dona viro mutare velit, ſpoliiſque potentis
Imminet Argiæ, raptoque excellere cultu
Illa libens (nam regum animos, & pondera belli
Hac nutare videt, pariter ni providus heros
Militet) ipſa ſacros gremio Polynicis amati
Depoſuit nexus haud mœſta, atque inſuper addit:

Non

Non hæc apta mihi nitidis ornatibus, inquit,
Tempora, nec miſeræ placeant inſignia formæ
Te ſine. ſat dubium cœtu ſolante timorem
Fallere, & incultos aris advertere crines.
Scilicet (heu ſuperi) cum tu cludare minaci
Caſſide, ferratuſque ſones, ego divitis aurum
Harmoniæ dotale geram? dabit aptior iſta
Fors deus, Argolicaſque habitu præſtabo maritas.
Cum regis conjux, cum te mihi ſoſpite, templa
Votivis implenda choris: nunc induat illa,
Quæ petit, & bellante poteſt gaudere marito.
Sic Eriphylæos aurum fatale penates
Irrupit, ſcelerumque ingentia ſemina movit,
Et grave Tiſiphone riſit gaviſa futuris.
Tænareis hic celſus equis, quam diſpare cœtu
Cyllarus, ignaro generarat Caſtore prolem,
Quaſſat humum. vatem cultu Parnaſſia monſtrat
Vellera, frondenti crinitur caſſis oliva,
Albaque puniceas interplicat infula criſtas.
Arma ſimul, prenſaſque jugo moderatur habenas.
Hinc, atque inde moræ jaculis, & ferrea curru
Sylva tremit. procul ipſe gravi metuendus in haſta
Eminet, & clypeo victum Pythona coruſcat.
Hujus Apollineæ currum comitantur Amyclæ.
Quos Pylos, & dubiis Malea vitata carinis,
Plaudentique habiles Caryæ reſonare Dianæ.
Quos Pharis, volucrumque parens Cythereïa Meſſe,

Taygetique phalanx, & oliviferi Eurotæ
Dura manus. deus ipse viros in pulvere crudo
Arcas alit, nudæque modos virtutis, & iras
Ingenerat. vigor inde animis, & mortis honoræ
Dulce sacrum. gaudent natorum fata parentes:
Hortanturque mori. defiet jamque omnis ephebum
Turba, coronato contenta est funere mater.
Frena tenent, duplexque inserto missile nodo,
Exerti ingentes humeros: chlamys horrida pendet.
Et cono Ledæus apex. non hi tibi solum,
Amphiaraë, merent. auget resupina maniplos
Elis. depressæ populus subit incola Pisæ,
Qui te, flave, natant terris, Alphee, Sicanis
Advena tam longo non unquam infecte profundo.
Curribus innumeris late putria arva laceſſunt:
Et bellis armenta domant. ea gloria genti
Infando de more, & fractis durat ab usque
Axibus Oenomai. stridentspumantia morsu
Vincula, & effossas niveus rigat imber arenas.
Tu quoque Parrhasias ignara matre catervas
Ah rudis annorum (tantum nova gloria suadet)
Parthenopæe, rapis. tum saltus forte remotos
Torva parens (neque enim hæc juveni foret ire potestas)
Pacabat cornu, gelidique aversa Lycei
Pulchrior haud ulli triste ad discrimen ituro
Vultus, & egregiæ tanta indulgentia formæ.
Nec desunt animi, veniat modo fortior ætas.

Quos

Quos non ille duces nemorum, fluviiſque dicata
Numina; quas magno non impulit igne Napæas?
Ipſam, Mænalia puerum cum vidit in umbra,
Dianam, tenero ſignantem gramina paſſu,
Ignoviſſe ferunt comiti, Dictæaque tela
Ipſam, & Amyclæas humeris aptaſſe pharetras.
Proſilit audaci Martis percuſſus amore,
Arma, tubas audire calens, & pulvere belli
Flaventem ſordere comam, captoque referri
Hoſtis equo. tædet nemorum, titulumque nocentem
Sanguinis humani pudor eſt neſcire ſagittas.
Igneus ante omnes auro micat, igneus oſtro,
Undantemque ſinum nodis irrugat Iberis.
Imbelli parma pictus Calydonia matris
Prælia. trux leva ſonat arcus, & aſpera plumis
Terga, Cydonæa corytos arundine pulſat,
Electro pallens, & iaſpide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos ſuetem prævertere cervos
Velatum gemina dejectu lyncis, & arma
Mirantem gravioris heri ſublimis agebat,
Dulce rubens, viridique genas ſpectabilis ævo.
Arcades huic veteres aſtris Lunaque priores,
Agmina fida datis. nemorum vos ſtirpe rigenti
Fama ſatos, cum prima pedum veſtigia tellus
Admirata tulit. nondum arva, domuſque, nec urbes
Connubiiſque modus. Quercus, laurique ferebant
Cruda puerperia, ac popu[illegible]os umbroſa creavit

Fraxi-

Fraxinus, & fœta viridis puer excidit orno.
Hi lucis ſtupuiſſe vices, noctiſque feruntur
Nubila, & occiduum longe Titana ſecuti
Deſperaſſe diem. rareſcunt alta colonis
Mænala: Parthenium fugitur nemus: agmina bello
Rhipeque, & Stratie, ventoſaque donat Eniſpe.
Non Tegea, non ipſa Deo vacat alite felix
Cyllene, templumque Aleæ nemorale Minervæ.
Et rapidus Cliton, & qui tibi, Pythie, Ladon
Pæne ſocer. candenſque jugis Lampia nivoſis,
Et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
Venit & Idæis ululatibus æmulus Azan.
Parrhaſiique duces, & quæ riſiſtis, Amores,
Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti.
Dives & Orchomenos pecorum, & Cynoſura ferarum.
Æphitios idem ardor agros, & Pſophida celſam
Vaſtat, & Herculeo vulgatos robore montes,
Monſtriferumque Erymanthon, & æriſonum Stymphalon.
Arcades hi, gens una viris, ſed diſſona cultu
Scinditur, hi Paphias myrtos à ſtirpe recurvant,
Et paſtorali meditantur prælia trunco.
His arcus, his tela ſudes, hic caſſide crines
Integit: Arcadii morem tenet ille galeri.
Ille Lycaoniæ rictu caput aſperat urſæ.
Hos belli cœtus, juratæque pectora Marti,
Milite vicinæ nullo juvere Mycenæ.
Funereæ tum namque dapes, mediique recurſus

Solis,

Solis, & hic alii miſcebant prælia fratres.
Jamque Atalantæas implerat nuntius aures
Ire ducem bello, totamque impellere natum
Arcadiam. tremuere gradus, elapſaque juxta
Tela. fugit ſylvas pernicior alite vento
Saxa per, & plenis obſtantia flumina ripis.
Qualis erat, correpta ſinus, & vertice flavum
Crinem ſparſa noto. raptis velut aſpera natis
Prædatoris equi ſequitur veſtigia tigris.
Ut ſtetit, adverſiſque impegit pectora frenis:
(Ille ad humum pallens) Unde hæc furibunda cupido,
Nate, tibi? teneroque unde improba pectore virtus?
Tu bellis aptare viros? tu pondera ferre
Martis, & enſiferas inter potes ire catervas?
Quanquam utinam vires! nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula cominus apro,
Poplite ſucciduo reſupinum ac pæne ruentem:
Et ni curvato torſiſſem ſpicula cornu,
Nunc ubi bella tibi? nil te mea tela juvabunt,
Nec teretes arcus, maculis nec diſcolor atris,
Hic, cui fidis, equus. magnis conatibus inſtas,
Vix Dryadum thalamis, Erymanthiadumque furori
Nympharum mature puer. ſunt omina vera:
Mirabar cur templa mihi tremuiſſe Dianæ
Nuper, & inferior vultu dea viſa, ſacriſque
Exuviæ cecidere tholis. hinc ſegnior arcus,
Difficileſque manus, & nullo in vulnere certæ.

Expecta dum major honos, dum firmius ævum,
Dum roseis venit umbra genis, vultusque recedunt
Ore mei, tunc bella tibi, ferrumque quod ardes,
Ipsa dabo, & nullo matris revocabere fletu.
Nunc refer arma domum. Vos autem hunc ire finetis,
Arcades? O faxis nimirum, & robore nati.
Plura cupit, fusi circum natusque, ducesque
Solantur, minuuntque metus, & jam horrida clangunt
Signa tubæ. nequit illa pio dimittere natum
Complexu, multumque duci commendat Adrasto.
At parte ex alia Cadmi Mavortia plebes,
Mœsta ducis furiis, nec molli territa fama,
(Quando his vulgatum descendere viribus Argos)
Tardius illa quidem, regis, causæque pudore,
Verum bella movet. nulli distringere ferrum
Impetus, aut humeros clypeo clausisse paterno
Dulce. nec alipedum juga comere, qualia belli
Gaudia. dejecti trepidas sine mente, sine ira,
Promisere manus. hic ægra in sorte parentem
Unanimum, hic dulces primævæ conjugis annos
Ingemit, & gremio miseros accrescere natos.
Bellator nulli caluit deus: ipsa vetusto
Mœnia lassa situ, magnæque Amphionis arces,
Jam fessum senio nudant latus, & fide sacra
Æquatos cœlo, surdum, atque ignobile, muros
Firmat opus. tamen & Bœotis urbibus ultrix
Aspirat ferri rabies, nec regis iniqui

Subsidio,

Subsidio, quantum socia pro gente moventur.
Ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
Pectora tabenti sanie gravis, hirtaque setis
Ora cruentata deformis hiantia lana,
Decedit stabulis, huc, istuc turbida versans
Lumina, si duri comperta clade sequantur
Pastores, magnique fugit non inscius ausi.
Accumulat crebros turbatrix fama pavores.
Hic jam dispersos errare Asopide ripa
Lernæos equites: hic te, bacchate Cithæron,
Ille rapi Theumesson ait, noctisque per umbras
Nuntiat excubiis vigiles arsisse Plateas.
Nam Tyrios sudasse lares, & sanguine Dircen
Irriguam, fœtusque novos, iterumque locutam
Sphynga petris, cui non & scire licentia passim,
Et vidisse fuit? Novus his super anxia turbat
Corda metus. Sparsis subito correpta canistris
Sylvestris regina chori, decurrit in æquum
Vertice ab Ogygio, trisidamque huc tristis, & illuc,
Lumine sanguineo pinum dejectat, & ardens
Erectam attonitis implet clamoribus urbem:
Omnipotens Nisæe pater, cui gentis avitæ
Pridem lapsus amor, tu nunc horrente sub arcto
Bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrso,
Pampineumque jubes nemus irreptare Lycurgo,
Aut tumidum Gangen, aut claustra novissima rubræ
Tethyos, Eoasque domos flagrante triumpho

Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
At tua progenies, poſitis gentilibus armis
Quæ tibi feſta litat bellum, lachrymaſque, metumque
Cognatumque nefas injuſti munera regni
Pendimus. æternis potius me Bacche pruinis
Trans & Amazoniis ululatum Caucaſon armis,
Siſte ferens, quam monſtra ducum ſtirpemque profanam
Eloquar. en urges: alium tibi, Bacche, furorem
Juravi. ſimiles video concurrere tauros.
Idem ambobus honos, unuſque ab origine ſanguis.
Ardua collatis obnixi cornua miſcent
Frontibus, alternaque truces moriuntur in ira.
Tu pejor, tu cede nocens, qui ſolus avita
Gramina, communemque petis defendere montem.
Ah miſeri morum! bellatis ſanguine tanto,
Et ſaltus dux alter habet. ſic fata gelatis
Vultibus, & Baccho jam demigrante quievit.
At trepidus monſtro, & variis terroribus impar
Longævi rex vatis opem, tenebraſque ſagaces
Tireſiæ (qui mos incerta paventibus) æger
Conſulit. ille deos non larga cæde juvencûm,
Non alacri penna, aut verum ſpirantibus extis,
Nec tripode implicito, numeriſque ſequentibus aſtra,
Thurea nec ſupra volitante altaria fumo,
Tam penitus, duræ quam mortis limite manes
Elicitos patuiſſe refert, Lethæaque ſacra
Et merſum Iſmeni ſubter confinia ponto

Miſcentis,

Miſcentis, parat ante ducem circumque bidentum
Viſceribus laceris, & odori ſulfuris aura,
Graminibuſque novis, & longo murmure purgat.
Sylva capax ævi, validaque incurva ſenecta,
Æternum intonſæ frondis ſtat pervia nullis
Solibus. haud illam brumæ minuere, Notuſve
Jus habet, aut Getica Boreas impactus ab Urſa.
Subter opaca quies, vacuuſque ſilentia ſervat
Horror, & excluſæ pallet mala lucis imago.
Nec caret umbra deo. nemori Latonia cultrix
Additur. hanc piceæ, cedrique, & robore in omni
Effictam, ſanctis occultat ſylva tenebris.
Hujus inaſpectæ luco ſtridere ſagittæ,
Nocturnique canum gemitus, ubi limina patrui
Effugit, inque novæ melior redit ora Dianæ.
Aſt ubi feſſa jugis, dulceſque altiſſima ſomnos
Lux movet, hic late jaculis circum undique fixis,
Effuſam pharetra cervicem excepta quieſcit.
Extra immane patant, tellus Mavortia, campi,
Fœtus ager Cadmo, durus qui vomere primo
Poſt conſanguineas acies, fulcoſque nocentes,
Auſus humum verſare, & putria ſanguine prata
Eruit: ingentes infelix terra tumultus
Lucis adhuc medio, ſolaque in nocte per umbras
Expirat, nigri cum vana in prælia ſurgunt
Terrigenæ. fugit incepto tremebundus ab arvo
Agricola, infanique domum rediere juvenci.

Hic ſenior vates, (Stygiis accommoda quippe
Terra ſacris, multoque placent ſola pinguia tabo)
Velleris obſcuri pecudes armentaque iſti
Atra monet. quæcunque gregum pulcherrima cervix
Ducitur. ingemuit Dirce, mœſtuſque Citheron,
Et nova clamoſæ ſtupuere ſilentia valles.
Tum fera cæruleis intexit cornua ſertis
Ipſe manu tractans, notæque in limine ſylvæ,
Principio largos novies tellure cavata
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, ſuadumque cruorem
Manibus: aggeritur, quantum bibit arida tellus.
Trunca dehinc nemora advolvunt, mœſtuſque ſacerdos
Tres Hecatæ, totidemque ſatis Acheronte nefaſto
Virginibus jubet eſſe focos. tibi rector averni
Quanquam infoſſus humo, ſuperat tamen agger in auras
Pineus. hunc juxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri. frondes, atque omne cupreſſus
Intexit plorata latus. jamque ardua ferro
Signati capita, & frugum libamine puro
In vulnus cecidere greges. tunc innuba Mantho
Exceptum pateris prælibat ſanguinem, & omnes
Ter circum acta pyras ſancti de more parentis
Semineces fibras, & adhuc ſpirantia reddit
Viſcera. nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subjectare faces. atque ipſe ſonantia flammis
Virgulta, & triſtes crepuiſſe ut ſenſit acervos

Tireſias

Tireſias (illi nam plurimus ardor anhelat,
Ante genas, impletque cavos vapor igneus orbes)
Exclamat: (tremuere rogi, & vox impulit ignem)
Tartareæ ſedes, & formidabile regnum
Mortis inexpletæ, tuque ô ſæviſſime fratrum
Cui ſervire dati manes, æternaque ſontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Solvite pulſanti loca muta, & inane ſeveræ
Perſephones, vulguſque cava ſub nocte repoſtum
Elicite, & plena redeat Styga portitor alno.
Ferte ſimul greſſus. nec ſimplex Manibus eſto
In lucem remeare modus. tu ſepare cœtu
Elyſios Perſei pios, virgaque potenti
Nubilus Arcas agat. contra per crimina ſunctis
Qui plures Erebo, pluresque è ſanguine Cadmi,
Angue ter excuſſo, & flagranti prævia taxo,
Tiſiphone, dux, pande diem, nec lucis egentes
Cerberus occurſu capitum retorqueat umbras.
Dixerat. & pariter ſenior, Phœbeaque virgo
Erexere animos. illi formidine nulla,
(Quippe in corde deus) ſolum tremor obruit ingens
Oedipodioniden, vatiſque horrenda canentis
Nunc humeros, nunc ille manus, & vellera preſſat
Anxius, inceptiſque velit deſiſtere ſacris,
Qualis Gætulæ ſtabulantem ad confraga ſylvæ
Venator longo motum clamore leonem
Expectat firmans animum, & ſudantia niſu

Tela

Tela premens. gelat ora pavor, greſſuſque tremiſcunt
Quis veniat, quantuſque, ſed horrida ſigna frementis
Accipit, & cæca metitur murmura cura.
Atque hic Tireſias nondum adventantibus umbris:
Teſtor, ait, divæ, quibus hunc ſaturavimus ignem,
Lævaque convulſæ dedimus carcheſia terræ,
Jam nequeo tolerare moram. caſſuſne ſacerdos
Audior? an rabido jubeat ſi Theſſala cantu
Ibitis? & Scythicis quoties armata venenis
Colchis aget, trepido pallebunt tartara motu?
Noſtri cura minor, ſi non attollere buſtis
Corpora, nec plenas antiquis oſſibus urnas
Egerere, & mixtos, cœlique, Erebique ſub unum
Funeſtare deos libet? aut exanguia ferro
Ora ſequi, aut ægras functorum carpere fibras?
Ne tenues annos, nubemque hanc frontis opacæ,
Spernite ne, moneo. et nobis ſævire facultas.
Scimus enim & quicquid dici, noſcique timetis,
Et turbare Hecaten, ni te, Thymbræe, vererer.
Et triplicis mundi ſummum quem ſcire nefaſtum eſt,
Illum ſed taceo. prohibet tranquilla ſenectus.
Jamque ego vos. avide ſubicit Phœbeïa Manto,
Audiris genitor, vulguſque exangue propinquat.
Panditur Elyſium Chaos, & telluris opertæ
Diffilit umbra capax, ſylvæque, & nigra pateſcunt
Flumina, liventes Acheron ejectat arenas.
Fumidus atra vadis Phlegethon incendia volvit,

Et

Et Styx diſcretis interflua Manibus obſtat.
Ipſum pallentem ſolio, circumque miniſtras
Funeſtorum operum Eumenides, Stygiæque ſeveros
Junonis thalamos, & mœſta cubilia cerno.
In ſpeculis Mors atra ſedet, dominiſque ſilentis
Adnumerat populos: major ſupereminet ordo.
Arbiter hos dura verſat Gortynius urna,
Vera minis poſcens, adigitque expromere vitas
Uſque retro, & tandem pœnarum lucra fateri.
Quid tibi monſtra Erebi, Scyllas, & inane furentes
Centauros, ſolidoque intorta adamante gigantum
Vincula, & anguſtam centeni Ægeonis umbram?
Immo, ait, ô noſtræ regimen, vireſque ſenectæ,
Ne vulgato mihi. quis enim remeabile ſaxum,
Fallenteſque lacus, Tytionque alimenta volucrum,
Et caligantem longis Ixiona gyris
Neſciat? ipſe etiam melior cum ſanguis, opertas
Inſpexi ſedes Hecate ducente, priuſquam
Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem
Detulit. Argolicas magis huc appelle precando,
Thebanaſque animas. alias avertere greſſus
Lacte quater ſparſas mœſtoque excedere luco,
Nata, jube. tum quis vultus, habituſque, quis ardor
Sanguinis adfuſi, gens utra ſuperbia adſit,
Dic agedum, noſtramque move per ſingula noctem.
Juſſa facit, carmenque ſerit quo diſſipet umbras,
Quo regat & ſparſas. qualis ſi crimina demas

Colchis,

Colchis, & Ææo ſimulatrix littore Circe.
Tunc his ſacrificum dictis adfata parentem:
Primus ſanguineo ſummittit inertia Cadmus
Ora lacu, juxtaque virum Cithereïa proles.
Effluit amborum geminus de vertice ſerpens.
Terrigenæ comites illos, gens Martia cingunt.
His ævi menſura dies: manus omnis in armis,
Omnis & in capulo. prohibent, obſtantque, ruuntque
Spirantum rabie. nec triſti incumbere ſulco
Cura, ſed alternum cuperent haurire cruorem.
Proxima natarum manus eſt, fietique nepotes.
Hic orbam Autonoen, & anhelam cernimus Ino
Reſpectantem arcus; & ad ubera dulce prementem
Pignus, & oppoſitis Semelen à ventre lacertis.
Penthea jam fractis genitrix Cadmeïa thyrſis,
Jam dimiſſa deo, pectuſque adaperta cruentum
Inſequitur planctu. fugit ille per avia Lethes,
Et Stygios, ſuperoſque lacus, ubi mitior illum
Flet pater & lacerum componit corpus Echion.
Triſtem noſco Lycum. dextramque in terga reflexum
Æoliden, humero jactantem funus onuſto.
Necdum ille aut habitus, aut verſæ crimina formæ
Mutat Ariſtæo genitus. frons aſpera cornu,
Tela manu, rejicitque canes in vulnus hiantes.
Ecce autem magna ſubit invidioſa caterva
Tantalis, & tumido percenſet funera luctu,
Nil dejecta malis. juvat effugiſſe deorum

Numina,

Numina, & infanæ plus jam permittere linguæ.
Talia dum patri canit intemerata ſacerdos,
Illius elatis tremefacta adſurgere vittis
Canicies, tenuique impelli ſanguine vultus.
Nec jam firmanti baculo, nec virgine fida
Nititur, erectuſque ſolo, Deſiſte canendo,
Nata, ait, externæ ſatis eſt mihi lucis, inertes
Diſcedunt nebulæ, & vultum niger exuit aër.
Umbriſne, an ſupero me miſſus Apolline complet
Spiritus? en video quæcunque audita. ſed ecce
Mœrent Argolici dejecto lumine manes.
Torvus Abas, Prœtuſque nocens, mitiſque Phoroneus
Truncatuſque Pelops, & fævo pulvere ſordens
Oenomaus, largis humectant imbribus ora.
Auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
Hi grege condenſo (quantum arma & vulnera monſtrant,
Pugnaces animæ) nobis in ſanguine multo
Oraque, pectoraque & falſo clamore levatas
Intendunt ſine pace manus? rex, fallor, an hi ſunt
Quinquaginta illi? cernis Chthoniumque Chromiumque
Phægeaque, & noſtra præſignem Mæona lauro.
Ne ſævite duces. nihil hic mortalibus auſum
Credite conſiliis. hos ferrea neverat annos
Atropos, exiſtis caſus. bella horrida nobis,
Atque iterum Tydeus. dixit, vittaque ligatis
Frondibus inſtantes abigit, monſtratque cruorem.
Stabat inops comitum Cocyti in littore mæſto

Laïus, immiti quem jam deus ales Averno
Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem,
(Noſcit enim vultu) non ille aut ſanguinis hauſtus
Cætera ceu plebes, aliumve accedit ad imbrem,
Immortale odium ſpirans. ſed prolicit ultro
Aonius vates: Tyriæ dux inclyte Thebes,
Cujus ab interitu non ulla Amphionis arces
Vidit amica dies. ô jam ſatis ulte cruentum
Exitium, & multum placata minoribus umbra,
Quo miſerande fugis? jacet ille in funere longo
Quem premis, & junctæ ſentit confinia mortis,
Obſitus exhauſtos pedore, & ſanguine vultus,
Ejectuſque die. ſors leto durior omni,
Crede mihi. quænam immeritum vitare nepotem
Cauſa tibi? confer vultum, & ſatiare litanti
Sanguine, venturaſque vices, & funera belli
Pande vel infenſus, vel res miſerate tuorum.
Tunc ego te optata vetitam tranſmittere Lethen
Puppe dabo, placidumque pia tellure reponam,
Et Stygiis mandabo deis. Mulcetur honoris
Muneribus, tangitque genas. dehinc talia reddit:
Cur tibi verſanti manes, æquæve ſacerdos,
Lectus ego augurio? tantiſque potiſſimus umbris
Qui ventura loquar? ſatis eſt meminiſſe priorum.
Noſtrane præclari (pudeat) conſulta nepotes
Poſcitis? illum illum ſacris adhibere nefaſtis,
Qui læto fodit enſe patrem, qui ſemet in ortus

Vertit,

Vertit, & indignæ regerit ſua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumque atra fatigat
Concilia, & noſtros rogat hæc in prælia manes.
Quod ſi adeo placui deflenda in tempora vates,
Dicam equidem, quo me Lacheſis, quo torva Megæra
Uſque ſinunt. Bellum innumero venit undique bellum
Agmine, Lernæoſque trahit fatalis alumnos
Gradivus ſtimulis. hos terræ monſtra, deumque
Tela manent, pulchrique obitus, & ab igne ſupremo
Sontes lege moræ. certa eſt victoria Thebis,
Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit.
Sed furiæ, geminumque neſas, miſeroſque per enſes
(Hei mihi) crudelis vincet pater. Hæc ubi fatus,
Labitur, & flexa dubios ambage reliquit.
Interea gelidam Nemeen, & conſcia laudis
Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
Inachidæ. jam Sidonias avertere prædas,
Sternere, ferre domos ardent, inſtantque. Quis iras
Flexerit, unde moræ, medius quis euntibus error
Phœbe doce: nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Hæmo
Liber, ibi armiferos geminæ jam ſydere brumæ
Orgia ferre Getas, canumque vireſcere dorſo
Othryn, & Icaria Rhodopen adſueverat umbra,
Et jam pampineos materna ad mœnia currus
Promovet: effrenæ dextra, levaque ſequuntur
Lynces, & uda mero lambunt retinacula tigres.

Poſt exultantes ſpolia armentalia portant
Semineceſque lupos, ſciſſaſque Mimallones urſas.
Nec comitatus iners: ſunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & numquam ſobrius Ardor,
Succiduique gradus, & caſtra ſimillima regi.
Iſque ubi pulverea Nemeen effervere nube
Conſpicit, & ſolem radiis igneſcere ferri,
Necdum compoſitas belli in certamina Thebas:
Concuſſus viſis, quanquam ore, & pectore marcet,
Æraque tympanaque, & biſorem reticere tumultum
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita: Me manus iſta, meamque exſcindere gentem
Apparat: & longe recalet furor: hoc mihi ſævum
Argos, & indomitæ bellum ciet ira novercæ.
Uſque adeone parum cineri data mater iniquo?
Nataleſque rogi? quæque ipſe micantia ſenſi
Fulgura? relliquias etiam, fuſæque ſepulchrum
Pellicis, & reſidem ferro petit improba Theben.
Nectam fraude moras: illum, illum tendite campum,
Tendite, io, comites. Hyrcanæ ad ſigna jugales
Intumuere jubas, dicto prius adſtitit arvis.
Tempus erat, medii cum ſolem in culmina mundi
Tollit anhela dies, ubi tardus hiantibus arvis
Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci.
Undarum vocat ille deas, mediuſque ſilentum
Incipit: Agreſtes fluviorum numina Nymphæ,
Et noſtri pars magna gregis, perferte laborem,

Quem

Quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes,
Stagnaque, & errantes obducite pulvere rivos.
Præcipuus Nemees, qua noſtra in mœnia bellis
Nunc iter, ex alto fugiat liquor, adjuvat ipſe
Phœbus ad hoc ſummo (ceſſet ni veſtra voluntas)
Limite: vim cœptis indulgent aſtra, meæque
Æſtifer Erigones ſpumat canis. Ite volentes,
Ite in operta ſoli. poſt vos ego gurgite pleno
Eliciam, & quæ dona meis ampliſſima ſacris
Veſter habebit honos. nocturnaque furta licentum
Cornipedum, & cupidas Faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Aſt illis tenuior percurrere viſus
Ora ſitus, viridiſque comis exhorruit humor.
Protinus Inachios haurit ſitis ignea campos.
Diffugere undæ: ſqualent fonteſque, lacuſque,
Et cava ferventi dureſcunt flumina limo.
Ægra ſolo macies, tenerique in origine culmi
Inclinata ſeges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque amnes quærunt armenta natatos.
Sic ubi ſe magnis reſluus ſuppreſſit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant deſertæ gurgite valles,
Et patris undoſi ſonitus expectat hiulca
Ægyptos, donec Phariis alimenta rogatus
Donet agris, magnumque inducat meſſibus annum,
Aret Lerna nocens, aret Lyrcius, & ingens
Inachus, adverrenſque natantia ſaxa Charadrus.

Et

Et nunquam in ripis audax Erasinus, & æquus
Fluctibus Asterion. ille alta per avia notus
Audiri, & longe pastorum rumpere somnos.
Una tamen tacitas (sed jussu numinis) undas
Hæc quoque secreta nutrit Langia sub umbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen avia servat
Et nemus, & fluvium. manet ingens gloria nympham,
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten.
Ergo, nec ardentes clypeos vectare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum sitis horrida torquet)
Sufficiunt. non ora modo, angustisque perusti
Faucibus, interior sed vis quatit: aspera pulsu
Corda, gelant venæ, & siccis cruor æger adhæret
Visceribus. tunc sole putris, tunc pulvere tellus
Exhalat calidam nubem. non spumeus imber
Manat equûm: siccis illidunt ora lupatis,
Ora catenatas procul exertantia linguas,
Nec legem dominosve pati, sed perfurit arvis
Flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastus
Exploratores, si stagna Lycimnia restent,
Si quis Amymones superet liquor. omnia cæcis
Ignibus hausta sedent. nec spes humentis Olympi,
Ceu flavam Libyen desertaque pulveris Afri
Conlustrent, nullaque umbratam nube Syenen.
Tandem inter sylvas (sic Evius ipse parabat)
Errantes,

Errantes, ſubitam pulchro in mœrore tuentur
Hypſipylen. illi quamvis & ab ubere Opheltes
Non ſuus, Inachii proles infauſta Lycurgi
Dependet, neglecta comam nec dives amictu;
Regales tamen ore notæ, nec merſus acerbis
Extat honos. tunc hæc adeo ſtupefactus Adraſtus:
Diva potens nemorum (nam te vultuſque pudorque
Mortali de ſtirpe negant) quæ læta ſub iſto
Igne poli non quæris aquas, ſuccurre propinquis
Gentibus: arcitenens ſeu te Latonia caſto
De grege tranſmiſit thalamis, ſeu lapſus ab aſtris
Non humilis fœcundat amor (neque enim ipſe deorum
Arbiter, Argolidum thalamis novus) aſpice mœſta
Agmina. nos ferro meritas exſcindere Thebas
Mens tulit, imbelli ſed nunc ſitis anxia fato,
Summittitque animos, & inertia robora carpit.
Da feſſis in rebus opem, ſeu turbidus amnis.
Seu tibi fœda palus. nihil hac in ſorte pudendum,
Nil humile eſt. Tu nunc ventis, pluvioque rogaris
Pro Jove, tu refugas vires, & pectora bello
Exanimata reple. ſic hoc tibi ſydere dextro
Creſcat onus. tantum reduces det flectere greſſus
Juppiter, O quanta belli donabere præda!
Dircæos tibi diva greges, numerumque rependam
Plebis, & hic magna lucus ſignabitur ara.
Dixit, & orantis media inter anhelitus ardens
Verba rapit, curſuque animæ labat arida lingua.

Idem

Idem omnes pallorque viros, flatuſque ſoluti
Oris habet. reddit demiſſo Lemnia vultu:
Diva quidem vobis, & ſi cœleſtis origo eſt,
Unde ego? mortales utinam haud tranſgreſſa fuiſſem
Luctibus! altricem mandati cernitis orbam
Pignoris, at noſtris an quis ſinus, uberaque ulla,
Scit deus. & nobis regnum tamen, & pater ingens.
Sed quid ego hæc? feſſoſque optatis demoror undis?
Mecum age nunc: ſi forte vado Langia perennes
Servat aquas. ſolet & rapidi ſub limite cancri
Semper, & Icarii quamvis juba fulguret aſtri,
Ire tamen. ſimul hærentem, ne tarda Pelaſgis
Dux foret, ah miſerum vicino ceſpite alumnum
(Sic Parcæ voluere) locat, ponitque negantem
Floribus aggeſtis, & amico murmure dulces
Solatur lachrymas. Qualis Berecynthia mater,
Dum circa parvum jubet exultare Tonantem
Curetas trepidos: illi certantia plaudunt
Orgia, ſed magnis reſonat vagitibus Ide.
At puer in gremio vernæ telluris, & alto
Gramine, nunc faciles ſternit procurſibus herbas
In vultum nitens: caram modo lactis egeno
Nutricem clangore ciens, iterumque renidens,
Et teneris meditans verba illuctantia labris,
Miratur nemorum ſtrepitus, aut obvia carpit,
Aut patulo trahit ore diem. nemoriſque malorum
Inſcius, & vitæ multum ſecurus inerrat.

Sic

Sic tener Odryſia Mavors nive, ſic puer ales
Vertice Mænalio, talis per littora reptans
Improbus Ortygiæ latus inclinabat Apollo.
Illi per dumos, & opaca virentibus umbris
Devia pars cingunt, pars arcta plebe ſequuntur,
Præcelerantque ducem. medium ſubit illa per agmen
Non humili feſtina modo. jamque amne propinquo
Rauca ſonat vallis, ſaxoſumque impulit aures
Murmur. ibi exultans conclamat ab agmine primo,
Sicut erat, levibus tollens vexilla maniplis
Argus, Aquæ. (longuſque virûm ſuper ora cucurrit
Clamor) Aquæ. ſic Ambracii per littora ponti
Nauticus in remis juvenum monſtrante magiſtro
Fit ſonus, inque vicem contra percuſſa reclamat
Terra, ſalutatus cum Leucada pandit Apollo.
Incubuere vadis paſſim diſcrimine nullo
Turba ſimul, primique nequit ſecernere mixtos
Æqua ſitis. frenata ſuis in curribus intrant
Armenta, & pleni dominis, armiſque feruntur
Quadrupedes. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
Saxa. nec implicitos fluvio reverentia reges
Proterere, aut merſiſſe vado clamantis amici
Ora. fremunt undæ, longuſque à fontibus amnis
Diripitur modo lene virens, & gurgite puro
Perſpicuus, nunc ſordet aquis egeſtus ab imo
Alveus. inde toros riparum, & proruta turbant
Gramina. jam craſſus cœnoque & pulvere torrens,

Quamquam expleta ſitis, bibitur tamen. agmina belſo,
Decertare putes, juſtumque in gurgite Martem
Præfurere, & captam tolli victoribus urbem.
Atque aliquis regum medio circunfluus amni:
Sylvarum, Nemea, longe regina virentum,
Lecta Jovi ſedes, quam nunc, non Herculis actis
Dura magis, rabidi cum colla minantia monſtri
Angeret, & tumidos animam anguſtaret in artus:
Hac ſæviſſe tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque ô cunctis inſuete domari
Solibus, æternæ largitor corniger undæ,
Lætus eas, quacunque domo gelida ora reſolvis
Immortale tumens. neque enim tibi cana repoſtas
Bruma nives, raptaſque alio de fonte refundit
Arous aquas, gravidive indulgent nubila Cori.
Sed tuus, & nulli ruis expugnabilis aſtro.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus uterque,
Sperchiuſque minax, Centaureuſque Lycormas
Præſtiterint. tu pace mihi, tu nube ſub ipſa
Armorum, feſtaſque ſuper celebrabere menſas.
Ab Jove primus honos. bellis modo lætus ovantes
Accipias, feſſiſque libens iterum hoſpita pandas
Flumina, defenſaſque velis agnoſcere turmas.

FINIS TOMI PRIMI.

BRITISH MUSEUM